„ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНИ В РАСТЕЖ“ 2014-2020“

Оценка на социално-икономическата среда и актуалността на методологията за определяне на индикаторите на ОПРР 2014-2020 г.

Министерство на регионалното развитие и благоустройството

ЕКОРИС Саут Ийст Юроп ЕООД

София, април 2023 г.

Съдържание

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ 3

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ 5

СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ 7

РЕЗЮМЕ 9

ВЪВЕДЕНИЕ 13

1. Цели и обхват на оценката 13
2. Оценъчни въпроси 15

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ПОДХОД 17

ОТГОВОР НА ОЦЕНЪЧНИТЕ ВЪПРОСИ 19

ОВ1. Настъпили ли са промени в социално-икономическата среда в страната в периода 2010-2019 г.? Тези промени оказали ли са влияние върху изпълнението на ОПРР 2014-2020 и в каква степен? Какво е влиянието/въздействието на ОПРР върху социално-икономическото развитие в страната през разглеждания период? 19

ОВ2. Определените в ОПРР 2014-2020 индикатори за резултат и за продукт съответстват ли на заложените специфични цели по съответните инвестиционни приоритети и приоритетни оси? 48

ОВ3. Релевантна и актуална ли е методологията, прилагана от УО за изчисляване на целевите стойности на индикаторите по приоритетните оси на ОПРР 2014-2020? Определените етапни и крайни цели на индикаторите отговарят ли на изискванията на т.3 от Приложение II „Метод за определяне на рамката за изпълнението“ от Регламент 1303/2013? 82

ОВ4. Подходящо и правилно ли са определени единичните стойности по отношение на заложените продукти в Програмата? 107

ОВ5. Съществуват ли добри практики, които могат да бъдат използвани за актуализиране на целевите стойности на индикаторите в Програмата, включени в рамката на изпълнението. 111

ОВ6. Подходящи ли са използваните подход и методика на УО на ОПРР за индикаторите, в сравнение с тези, използвани в други оперативни програми/програми за развитие, които финансират инфраструктурни проекти чрез ЕСИФ? Какъв е подходът за определяне на целеви стойности на индикаторите в сходни програми, съфинансирани от ЕФРР в други европейски страни, с оглед даване на препоръки за следващия програмен период? 112

ОВ7. Правилни ли са допусканията, на които се основава информацията, използвана от УО при определяне на етапните и крайните цели на индикаторите, съгласно чл. 5, т.6 на Регламент за изпълнение (ЕС) № 215/2014 на ЕК? 114

ОВ8. На базата на изготвения анализ, необходими ли са промени в ОПРР 2014-2020 и какви? В случай, че са необходими да се формулират препоръки и предложения за последваща промяна в ОПРР 2014-2020, в т.ч. преразпределяне на финансов ресурс,

коригиране на стойности на индикатори, промяна в допустимите дейности, бенефициенти и т.н. *117*

ОВ9. Чрез определените целеви стойности на индикаторите постигнати ли са целите на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж? *118*

ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ **127**

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 ..... **133**

ПРИЛОЖЕНИЕ 2 ..... **134**

ЛИТЕРАТУРА **136**

Списък на използваните съкращения

АПИ	Агенция „Пътна инфраструктура
БВП	Брутен вътрешен продукт
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ИАОС	Изпълнителна агенция „Околна среда“
ИП	Инвестиционен приоритет
ИТС	Интелигентни транспортни системи
КН	Комитет за наблюдение
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОН	Министерство на образованието и науката
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
НРД	Научноизследователска и развойна дейност
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Националното сдружение на общините в Република България
ОВ	Оценъчен въпрос
ОПРР 2014-2020	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020
ПО	Приоритетна ос
ТО	Тематична оценка
УО	Управляващ орган
ФПЧ	Фини прахови частици

Списък на таблиците

Таблица 1. Елементи на оценката и оценъчни въпроси по Тематична оценка 2 15

Таблица 2. БВП по текущи цени, показатели за вариация 25

Таблица 3. БВП на човек от населението, текущи цени, показатели за вариация 26

Таблица 4. Коефициент на заетост (15-64 навършени години), показатели за вариация 28

Таблица 5. Коефициент на безработица (15-64 навършени години), показатели за вариация 30

Таблица 6. Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение, показатели за вариация 32

Таблица 7. Нетен коефициент на записване на децата в детските градини, показатели за вариация 34

Таблица 8. Рано напуснали образование и обучение, 18-24 години, показатели за вариация 35

Таблица 9. Болнични легла на 100 000 души, показатели за вариация 36

Таблица 10. Лекари на 100 000 души, показатели за вариация 37

Таблица 11. Население в риск от бедност или социално изключване, показатели за вариация 38

Таблица 12. Heat map на синтетичния индикатор за социално-икономическо развитие на областите в България 41

Таблица 13. Макроикономически ефекти от изпълнението на ОПРР 2014-2020, оценка чрез СИБИЛА 43

Таблица 14. Макроикономически ефекти от изпълнението на ОПРР 2014-2020 по приоритетни оси, оценка чрез СИБИЛА, ефект към средата на 2022г.* 44

Таблица 15. Индексация на размера на БФП в резултат на инфлация, 31.01.2023 г. 46

Таблица 16. Паричен разход на домакинствата по групи разходи, средно на домакинства, лв. 47

Таблица 17. Домакинства по притежание на стоки за дълготрайна употреба, общо за страната, % 47

Таблица 18. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 4c 51

Таблица 19. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 4e 55

Таблица 20. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 6c 57

Таблица 21. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 6e 60

Таблица 22. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 7b 63

Таблица 23. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 9a 67

Таблица 24. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет (10a) 73

Таблица 25. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет *Улесняване на преодоляването на последиците от кризата в контекста на пандемията от COVID-19* 76

Таблица 26. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по ПО8 80

Таблица 27. Подход за определяне на целевите стойности на индикаторите за продукт 86

Таблица 28. Подход за определяне на целевите стойности на индикаторите за резултат 94

Таблица 29. Изпълнение на индикаторите за продукт и резултат на изискванията на Регламент 1303/2013 99

Таблица 30. Схеми за подкрепа по ОПРР 2007-2013, които са използвани при определяне на единичните стойности на заложените продукти 109

Таблица 31. Директен принос на целевите стойности на индикаторите по ОПРР за 2023 г. към целите на Стратегията „Европа 2020“ 122

Таблица 32. Препоръки и предложени подходи за отразяването им 129

Списък на графиките

Фигура 1. Методологически подход за осъществяване на оценката 17

Фигура 2. Обща промяна на населението по статистически райони, брой 22

Фигура 3. Механичен прираст на населението по статистически райони, брой 23

Фигура 4. БВП, реален растеж спрямо предходната година, % 24

Фигура 5. БВП по текущи цени, общо за страната и по области, млн. лв. 25

Фигура 6. БВП на човек от населението, текущи цени, общо за страната и по области, лева на човек 26

Фигура 7. Коефициент на заетост (15-64 навършени години), общо за страната и по области, % 27

Фигура 8. Коефициент на заетост (15-64 навършени години), общо за страната и по статистически райони, % 28

Фигура 9. Коефициент на безработица (15-64 навършени години), общо за страната и по области, % 29

Фигура 10. Коефициент на безработица (15-64 навършени години), общо за страната и по статистически райони, % 30

Фигура 11. Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение, общо за страната и по области, лева 31

Фигура 12. Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение, общо за страната и по статистически райони, лева 32

Фигура 13. Нетен коефициент на записване на децата в детските градини, общо за страната и по области, % 34

Фигура 14. Рано напуснали образование и обучение, 18-24 години, общо за страната и по статистически райони, % 35

Фигура 15. Болнични легла на 100 000 души, общо за страната и по статистически райони, брой 36

Фигура 16. Лекари на 100 000 души, общо за страната и по статистически райони, брой 37

Фигура 17. Население в риск от бедност или социално изключване, общо за страната и по статистически райони, % 38

Фигура 18. Динамика на синтетичния индикатор по статистически райони 42

Фигура 19. Наблюдение на бизнес тенденциите в строителството 45

Фигура 20. Промяна на цени на производител в промишлеността, вътрешен пазар, декември 2014 г.=100, % 46

Резюме

Настоящото резюме представя основните резултати, изводи и препоръки на доклада по Тематична оценка 2. „*Оценка на социално-икономическата среда и актуалността на методологията за определяне на индикаторите на ОПРР 2014-2020 г.*“, изработен като част от изпълнението на договор с Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) № РД-02-29-183/23.10.2020 г. с предмет „Оценка на въздействието на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. (ОПРР 2014-2020)“.

Това е четвърти актуализиран доклад на оценката, проведена от екип от експерти на Екорис Саут Ийст Юроп ЕООД. Административните данни в доклада от изпълнението на програмата са към 31 януари 2023 г. Оценката обхваща всички инвестиционни приоритети на 9-те приоритетни оси на ОПРР 2014-2020.

Тематична оценка 2 има за цел да анализира промените в социално-икономическата среда спрямо периода на планиране на интервенциите по ОПРР 2014-2020, за да може да определи дали програмата продължава да е актуална и уместна (уместност на програмата) и дали промените са породени от интервенциите по програмата (въздействие на програмата). В същото време оценката трябва да анализира уместността на индикаторите за продукт и резултат и методологията за тяхното изчисление от гледна точка на съответствието им към на заложените специфични цели и от гледна точка на постигане на заложените целеви стойности.

За целите на оценката е събрана информация чрез кабинетно проучване на стратегически, програмни и аналитични документи, данни за изпълнението на програмата от Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН 2020) и данни предоставени от Управляващия орган (УО) на програмата. Използвани данни от макроикономическия симулационен модел СИБИЛА 2.0, поддържан от Министерство на финансите. Проведени са срещи-интервюта с представители на УО, Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ) и общини бенефициенти. Проведена е фокус група с представители на Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ), Министерство на образованието (МОН) и Министерство на здравеопазването (МЗ) и общини-бенефициенти по програмата.

Оценката на **въздействието** на програмата сочи, че, спрямо периода на планиране, съществените различия между областите в страната по отношение на икономическа активност и пазар на труда се запазват, като в редица случаи тези различия нарастват във времето. Динамиката на показателите за социално развитие, свързани с образованието, здравеопазването и бедността, също показват задълбочаващи се разлики между районите. Значимо е развитието в Югозападния и Южния централен

райони и особено след 2014-2015 г., докато динамиката в Северозападния район е низходяща след 2013 г. и районът не успява да се възстанови до края на 2021 г.

По данни от макроикономическия симулационен модел СИБИЛА реализацията на инвестиционните намерения по ОПРР 2014-2020 от 2014 г. до средата на 2022 г. са довели до непосредствени ефекти върху частните инвестиции, които нарастват с 1,5% спрямо сценария без средства от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), а увеличението на брутния вътрешен продукт (БВП) е 0,8%.

По мнение на бенефициенти на програмата, интервенциите по ОПРР 2014-2020 са все още уместни и като цяло отговарят на приоритетите на местно ниво, независимо от социално-икономическото развитие в страната.

Съответствието на **системата от индикатори на заложените специфични цели** по инвестиционни приоритети не е еднозначно. В повечето случаи индикаторите за изпълнение съответстват на подкрепените дейности и дават добро описание на непосредствените продукти, но има случаи на недостатъчно пълно описание на непосредствените продукти от подкрепените дейности, както и предизвикателства при правилното измерване на индикатори. По отношение на индикаторите за резултат, по повечето инвестиционни приоритети, те съответстват на специфични цели, но техните стойности се влияят силно от външни за интервенциите въздействия.

Като цяло, прилаганата методология за определяне на целевите стойности на етап планиране е логически обоснована и устойчива. Използването на подхода на средни единични разходи позволява целеполагането да се базира на цялата налична към дадения момент количествена информация, но не отчита качествени фактори като приоритизиране на области на въздействие от потенциалните бенефициенти, различна икономическа конюнктура в двата програмни периода или използването на нови инструменти за финансиране.

По отношение на индикаторите, при които подходът на средните единични разходи не е използван, слабост представлява използването на данни от година с ниска икономическа активност за определяне на целевата стойност, както и игнорирането на демографските процеси в страната.

Като цяло, системата от индикатори отговаря на изискванията на т.3 от Приложение II на Регламент 1303/2013. Най-често срещаните проблеми са свързани с оценката на реалистичността на целевите стойности, както и в известна степен с тяхната прозрачност и проверимост. Признакът „реалистичност“ е оценен като частично достигнат за някои индикатори, тъй като техните цели са били променяни често и/или съществено от стартирането на програмата до сега. Промените на целевите стойности са били обосновани и са се дължали на фактори, които не е могло да се предвидят на етап планиране.

Последващите изменения на целевите стойности, които са посочени, могат да се обобщят в няколко групи: различно приоритизиране на областите на интервенции от страна на бенефициентите спрямо заложеното в програмата, неотчитане на всички фактори при определяне на обхвата и дизайна на интервенциите в социалната сфера и забавяне на фактическото функциониране на финансовите посредници. С изключение на забавянето при стартирането на работата на финансовите посредници, останалите изменения в програмата частично се дължат на „механично“ прилагане на подхода на средни единични стойности на етап планиране, без да се отчитат качествени фактори, които биха оказали влияние върху привлекателността на проекти в дадена област и постигането на индикаторните цели.

ОПРР 2014-2020 има директен **принос** за постигане на целта на Стратегия „Европа 2020“: за намаляване на емисиите на въглероден двуокис и повишаване на енергийната ефективност. Косвено и в дългосрочен план може да се очаква ОПРР 2014-2020 да има принос и за постигане на целите за заетост, намаляване на преждевременно напусналите образование и повишаване на дела на лицата с висше образование, както и на намаляване на бедността.

Не е идентифицирана нужда от промяна в системата от индикатори на ОПРР 2014-2020 или преразпределяне на финансов ресурс. Препоръчва се актуализиране на целевите стойности на индикаторите за продукт, които са свързани с проекти, осъществявани чрез използването на финансови инструменти, както и на индикатор CO22 по ПО1. По отношение на индикаторите за резултат, целевите стойности на една част от тях (по ПО4, ПО5 и ПО7) е препоръчително да се ревизират като се отчетат демографските тенденции в страната, последните прогнози на АПИ за натовареността на пътната мрежа, както и динамиката при изпълнението на проектите за деинституционализация на социалните услуги. За втора група индикатори за резултат промяната на целевите стойности следва да се базира на модели за очакваната динамика на показателите, като се отчете, че новите целеви стойности няма да съответстват на логиката на интервенция, поради значителното влияние от външни фактори върху изменението на индикаторите.

Изведени са пет препоръки, които биха допринесли до по-голяма яснота при отчитане на индикаторите и за минимизиране на промените в целевите стойности чрез използване на цялата налична информация (качествена и количествена) на етап планиране:

- Препоръчва се в началото на програмен период 2021-2027 г. да бъдат проведени консултации и информационни събития със заинтересовани страни (МОН, общини, представители на други бенефициенти) за съгласуване на подходи и източници на данни за отчитане на участието на маргинализирани групи от лица. Следва да се изготвят специфични насоки за отчитане на индикатора за участие на маргинализирани групи от страна на

бенефициентите, които са базирани на рамката на наблюдение, използвана през програмен период 2021-2027.

- Експлицитно отчитане на наличните количествени и качествени фактори, които биха оказали влияние върху индикаторите, включително при планиране на целевите стойности на индикаторите за програмен период 2021-2027. Възможен подход за оптимизиране на планирането на целевите стойности е чрез използването на диференциран коефициент за корекция, който да отразява наличната качествена информация (мнения на заинтересовани страни, очаквано социално-икономическо развитие и др.).
- Внимателен подход за определяне на целевите стойности на индикатори, които се влияят от външни фактори, с цел избягване на ефекта от „пикови“ стойности. Това може да бъде постигнато чрез използване на средни отчетни стойности за даден период, отчитане на тренда и скоростта на изменение на индикаторите или използване на вътрешни модели за прогнозиране от съответните институции.
- Влиянието на външните фактори може да се намали при използването на подходящи методи за прогнозиране на целевите стойности, както и при прецизиране на индикаторите, така че те да се отнасят само до обхвата/обекта на интервенция (например район)[1].
- Да се създаде формална методология за индикаторите за продукт. В момента такава съществува единствено за индикаторите за резултат по приоритетните оси без ПО8. В тази методология следва да се съдържа както дефиниция на индикатора, така и обяснение какви данни се събират, от кого, как се събират, как се пресмята индикатора. Наличието на формална общодостъпна методология ще зададе ясна връзка между това, което се отчита, наименованието на индикатора, мерната единица (и съответно стойността, която се отчита), наличието на достоверни и навременни данни за пресмятане на индикатора, както и ще създаде унифициран подход при отчитането на някои показатели (например определянето на представители на маргинализирани групи, включително роми). Методологията следва да съответства на нормативната рамка за програмен период 2021-2027.

[1] Прилагането на рамката за изпълнение, както е описана в нормативната база за програмен период 2021-2027, следва да ограничи въздействието на външните фактори.

Въведение

Настоящият доклад представя анализите по Тематична оценка 2. *Оценка на социално-икономическата среда и актуалността на методологията за определяне на индикаторите на ОПРР 2014-2020 г.*, осъществени като част от изпълнението на договор с МРРБ № РД-02-29-183/23.10.2020 г. с предмет „Оценка на въздействието на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. (ОПРР 2014-2020)“.

Това е четвърти актуализиран доклад на оценката, проведена от екип от експерти на Екорис Саут Ийст Юроп ЕООД. Данните в оценката са към **31 януари 2023 г.**

Оценката на въздействието се извършва в съответствие с Плана за оценка на ОПРР 2014-2020, одобрен от Комитета за наблюдение (КН) на Програмата.

ОПРР 2014-2020 е една от оперативните програми в България за периода 2014-2020, финансирана от Европейския съюз (ЕС) чрез Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и от държавния бюджет на Република България. Бюджетът на програмата е общо 3,147 млрд. лв. ОПРР 2014-2020 е структурирана в 9 приоритетни оси (ПО), както следва:

- ПО1. Устойчиво и интегрирано градско развитие;
- ПО2. Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони;
- ПО3. Регионална образователна инфраструктура;
- ПО4. Регионална здравна инфраструктура;
- ПО5. Регионална социална инфраструктура;
- ПО6. Регионален туризъм;
- ПО7. Регионална пътна инфраструктура;
- ПО8. Техническа помощ;
- ПО9. Подкрепа за здравната система за справяне с кризи.

1. Цели и обхват на оценката

Тематична оценка 2 преследва две основни цели:

- Да анализира промените в социално-икономическата среда с оглед на два аспекта – (1) доколко ОПРР 2014-2020 продължава да е актуална и уместна спрямо промените и (2) доколко промените са породени от интервенциите по програмата.
- Да анализира уместността на индикаторите за продукт и резултат и методологията за тяхното изчисление от гледна точка на тяхното съответствие

на заложените специфични цели (т.е. доколко индикаторите дават възможност за проследяване постигането на целите) и от гледна точка на постигане на заложените целеви стойности.

Горните цели са продиктувани от факта, че данните, с които е програмирана ОПРР 2014-2020, се базират на информация от 2010 г. Изминали са 11 години, което е значителен период от време и могат да се очакват промени в социално-икономическия контекст на изпълнение на Програмата.

През 2018 г. е изготвен анализ на изпълнението на рамката за изпълнение на приоритетните оси на ОПРР 2014-2020, вследствие на който е отчетено, че методологията за определяне на индикаторите за продукт и техните целеви стойности не е достатъчно релевантна и се базира на погрешни допускания, по смисъла на параграф 5 от приложение II към Регламент (ЕС) № 1303/2013 и чл. 5, параграф 6 от Регламент 215/2014 г. В тази връзка е направено изменение на Програмата, одобрено от службите на Европейската комисия (ЕК) с Решение за изпълнение № C(2018) 8388 от 05.12.2018 г. Изменението касае:

- Преразпределяне на финансов ресурс между Тематични цели 4 „Енергийна ефективност“ и 10 „Образователна инфраструктура“ в размер на 209 941 514,49 лв. – с изменението се цели обезпечаване на всички сключени договори по инвестиционен приоритет „Образователна инфраструктура“, без да се променя общата стойност (бюджет) на приоритетната ос. Промяната компенсира наддоговорения ресурс по Тематична цел 10 по сключени договори за модернизация на образователната инфраструктура, съгласно Решение на Министерски съвет (МС) от оперативно заседание от 30.08.2017 г.
- Намаляване на стойностите на индикаторите „Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществени сгради“ и „Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове“ по инвестиционен приоритет „Енергийна ефективност“ и в рамката за изпълнение на ПО1 – одобреният подход отчита реалните местни нужди на общините и се основава на одобрените инвестиционни програми.
- Намаляване на стойностите на индикатора „Население, ползващо подобрените социални услуги“ по ПО1 в съответния инвестиционен приоритет и в рамката за изпълнение – новата етапна и крайна цел на индикатора съответстват на заложените цели в одобрените инвестиционни програми на общините.
- Намаляване на етапната цел на индикатора „Рехабилитирани жилища в градските райони“ в съответния инвестиционен приоритет и в рамката за изпълнение на ПО1 – етапната цел на индикатора е намалена с 20% спрямо заложените стойности в одобрената ОПРР 2014-2020, т.е. от 65 бр. жилища на 52 бр. жилища.

През април 2021 г. общият бюджет на програмата е увеличен с 129,3 млн. лв. Финансирането е по линия на инструмента REACT-EU, чиято цел е осигуряване на допълнителни средства по структурните фондове за периода 2020 – 2022 г. за операции в подкрепа на преодоляването на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19. Увеличението на бюджета ефективно осигурява финансовото обезпечение за новата ПО9 „Подкрепа за здравната система за справяне с кризи“, която е изцяло свързана с обезпечаване на мерки за справяне с пандемията.

През януари 2023 г. е извършено преразпределяне на финансов ресурс за финансови инструменти[2] между приоритетни оси. Неусвоен ресурс за финансови инструменти по ПО6 Регионален туризъм в размер на 64,2 млн. лв. се пренасочват към ПО1 Устойчиво и интегрирано градско развитие. Средствата ще се използват за индексация на административни договори за БФП, които са в изпълнение и изцяло с финансов инструмент, както и за нови проекти в направленията „Градско развитие“ и „Зони с потенциал за икономическо развитие“. Ресурс в размер на 12,8 млн. лв. се пренасочват от ПО5 Регионална социална инфраструктура към ПО1 Устойчиво и интегрирано градско развитие с цел индексация на договори за строително-монтажни работи с безвъзмездна помощ.

2. Оценъчни въпроси

За осъществяване на оценката Техническата спецификация на Възложителя предлага оценителни въпроси, които са представени в таблицата по-долу. Това са предимно въпроси, които касаят уместност на индикаторите и методологията за тяхното изчисление, както и оценка на уместността на Програмата към социално-икономическите промени и въздействие на интервенциите по ОПРР 2014-2020 към наблюдаваните промени.

Таблица 1. Елементи на оценката и оценъчни въпроси по Тематична оценка 2

Елемент на оценката	Оценителни въпроси
Уместност Въздействие	• Настъпили ли са промени в социално-икономическата среда в страната в периода 2010-2019 г.? Тези промени оказали ли са влияние върху изпълнението на ОПРР 2014-2020 и в каква степен? Какво е влиянието/въздействието на ОПРР върху социално-икономическото развитие в страната през разглеждания период?
Уместност	• Определените в ОПРР 2014-2020 индикатори за резултат и за продукт съответстват ли на заложените специфични цели по съответните инвестиционни приоритети и приоритетни оси?

[2] https://www.mrrb.bg/bg/prieti-sa-promeni-v-oprr-2014-2020/

Елемент на оценката	Оценителни въпроси
Уместност	• Релевантна и актуална ли е методологията, прилагана от УО за изчисляване на целевите стойности на индикаторите по приоритетните оси на ОПРР 2014-2020? Определените етапни и крайни цели на индикаторите отговарят ли на изискванията на т.3 от Приложение II „Метод за определяне на рамката за изпълнението“ от Регламент 1303/2013
Уместност	• Подходящо и правилно ли са определени единичните стойности по отношение на заложените продукти в Програмата?
Уместност	• Съществуват ли добри практики, които могат да бъдат използвани за актуализиране на целевите стойности на индикаторите в Програмата, включени в рамката на изпълнението.
Уместност	• Подходящи ли са използваните подход и методика на УО на ОПРР за индикаторите, в сравнение с тези, използвани в други оперативни програми/програми за развитие, които финансират инфраструктурни проекти чрез ЕСИФ? Какъв е подходът за определяне на целеви стойности на индикаторите в сходни програми, съфинансирани от ЕФРР в други европейски страни, с оглед даване на препоръки за следващия програмен период?
Уместност	• Правилни ли са допусканията, на които се основава информацията, използвана от УО при определяне на етапните и крайните цели на индикаторите, съгласно чл. 5, т.6 на Регламент за изпълнение (ЕС) № 215/2014 на ЕК?
Уместност	• На базата на изготвения анализ, необходими ли са промени в ОПРР 2014-2020 и какви? В случай, че са необходими да се формулират препоръки и предложения за последваща промяна в ОПРР 2014-2020, в т.ч. преразпределяне на финансов ресурс, коригиране на стойности на индикатори, промяна в допустимите дейности, бенефициенти и т.н.
Уместност	• Чрез определените целеви стойности на индикаторите постигнати ли са целите на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж?

Методологически подход

За осъществяване на оценката са използвани и комбинирани различни методи за набиране на информация и анализ, както е посочено на фигурата по-долу:

Фигура 1. Методологически подход за осъществяване на оценката

Оценката е фокусирана върху уместността на индикаторите и методологията за тяхното изчисление и върху уместността на Програмата към социално-икономическите промени.

Първоначална информация за всеки от елементите на оценката е набрана посредством кабинетно проучване на документи. Списък на използваните източници на информация е представен в края на доклада. Статистическите данни, на които е базиран анализът, са с източник основно Националния статистически институт (НСИ) и Евростат.

В допълнение бяха проведени срещи-интервюта с представители на УО, НСОРБ, НСИ, общини, които изпълняват проекти по ОПРР 2014-2020.

Проведена е фокус група с представители на МОН, МЗ, АПИ и община Велинград.

Събраната информация беше **анализирана** посредством: анализ на логиката на интервенция; анализ на индикаторите, сравнителен анализ, оценка на процесите, добри практики, клъстерен анализ, теория на промяната. Информацията беше верифицирана чрез прилагане на метода на триангулация (съпоставяне на информацията от поне три източника).

Отговор на оценъчните въпроси

ОВ1. Настъпили ли са промени в социално-икономическата среда в страната в периода 2010-2019 г.? Тези промени оказали ли са влияние върху изпълнението на ОПРР 2014-2020 и в каква степен? Какво е влиянието/въздействието на ОПРР върху социално-икономическото развитие в страната през разглеждания период?

Анализът на данните за демографските промени и миграцията на населението разкрива, че основна част от общата промяна на населението през периода 2010 – 2021 г. се дължи на естествени демографски процеси и че миграционните процеси след 2015 г. не са толкова интензивни, колкото през периода 2010-2014 г. Икономическото развитие на страната за периода 2010-2022 г. е динамично като след 2014 г. годишното нарастване на икономиката в реално изражение е между 3% и 4%, но през 2020 г. е регистриран спад на реалния БВП, който е преодолян през следващата година. Съществуват съществени различия между областите в страната по отношение на икономическата активност, като тези различия нарастват във времето. Коефициентът на заетост в страната се е повишил от 59,7% през 2010 г. до 68,1% през 2021 г. Повишаването на заетостта е засегнало повечето от областите в страната, но в същото време разликите между районите се увеличават поради значителното изоставане на Северозападния регион и невъзможността останалите райони да достигнат високите стойности, регистрирани в Югозападния регион. Данните за динамиката на средната годишна работна заплата показват нарастваща във времето разлика в заплащането между областите и районите на страната. Динамиката на показателите за социално развитие, свързани с образованието, здравеопазването и бедността, също показват задълбочаващи се разлики между районите. Пресметнат е синтетичен индикатор, който обобщава наличните данни за демографско и икономическо развитие, пазар на труда и социално развитие. Индикаторът не показва ограничаване на дисбалансите между различните области във времето, но показва, че съществуват области, при които развитието е изпреварващо. Почти всички райони отбелязват възходяща динамика за периода 2010-2021 г. Тя е особено значима за Югозападния и Южния централен райони и особено след 2014-2015 г. Единственото изключение е индикаторът за Северозападния район, който се понижава значително след 2013 г. и не успява да се възстанови до края на периода.

Реализацията на инвестиционните намерения по ОПРР 2014-2020 от 2014 г. до средата на 2022 г. са довели до непосредствени ефекти върху частните инвестиции, които нарастват с 1,5% спрямо сценария без средства от ЕСИФ, а увеличението на

БВП е 0,8%, по данни от макроикономическия симулационен модел СИБИЛА. Най-значителен макроикономически ефект се наблюдава при изпълнението на проектите по първата приоритетна ос на програмата.

Отговорът на първия оценъчен въпрос се базира на анализ на динамиката на редица статистически данни и индикатори, анализ на вариациите в достиженията на отделните статистически области в страната, както и на резултатите, получени от използването на макроикономическия модел СИБИЛА. Използвана е и информация, събрана чрез интервюта и фокус група с бенефициенти и заинтересовани страни.

Динамика на социално-икономически показатели

Основна цел на ОПРР 2014-2020 е да подпомогне преодоляването на разликите между регионите в страната чрез целенасочени действия в проблемни области. Анализът на социално-икономическите показатели цели да установи има ли и каква е промяната в социално-икономическите показатели на регионите след 2010 г., има ли и каква е промяната в междурегионалните разлики, както и да идентифицира клъстери (групи) от региони, които следват сходна траектория на развитие.

Промените в социално-икономическата среда в страната са проследени в четири тематични области:

- Демографски промени и миграция на населението – динамиката на населението по области се дължи както на демографски промени причинени от естествени процеси като раждаемост и смъртност, така и на фактори, които оказват влияние върху желанието и възможността на хората да сменят населеното място, в което живеят (промяна на семейно положение, подобряване на възможностите за професионално развитие, образование, здравеопазване). В тази област са разгледани показателите за обща промяна на населението и за механичен прираст на населението.
- Икономическа активност (производство) – разгледани са показателите за БВП по текущи цени по области на страната и БВП по текущи цени на човек от населението.
- Пазар на труда – в тази тематична област са разгледани показателите за заетост, безработица и средна годишна работна заплата.
- Социално развитие – в тази тематична област са разгледани икономически показатели, свързани с образованието (нетен коефициент на записване на децата в детските градини, ранно напуснали обучение), здравеопазване (болнични легла, лекари на глава от населението) и бедност (процент от населението в риск от бедност по статистически райони).

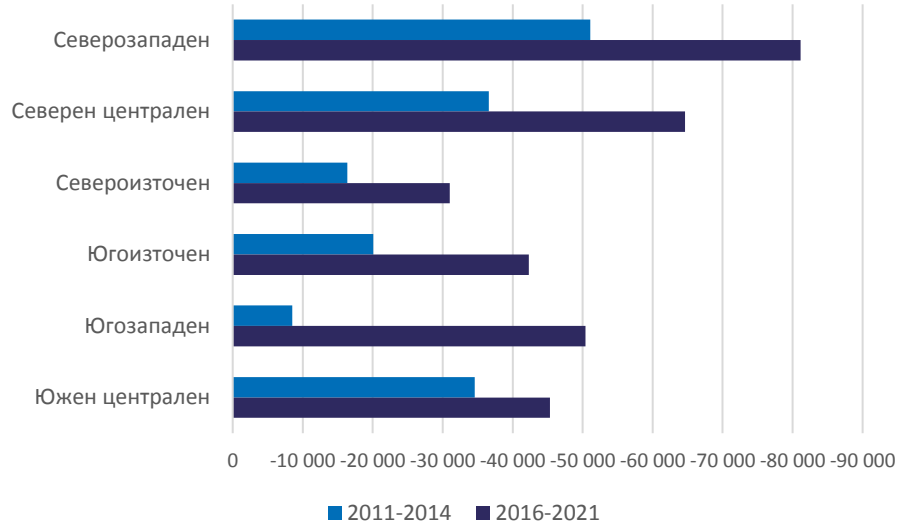
За всеки от разгледаните индикатори в тематични области „Пазар на труда“, „Икономическа активност“ и „Социално развитие“ са пресметнати три показателя за вариация между регионалните единици (области или статистически райони), които се използват за проследяване на динамиката на междурегионалните различия. Това са размах R, междуквартилен размах IQR и стандартно отклонение. Освен това, където е приложимо, е извършено сравнение на динамиката за периода 2010-2014 г. (преди фактическото реализиране на дейностите по ОПРР 2014-2020) и след 2015 г.

Демографски промени и миграция на населението

За периода 2010 – 2021 г. населението на страната е намаляло от 7,5 милиона до 6,84 милиона души по данни на НСИ. Статистическите райони в страната са засегнати по различен начин от тази промяна. В Северозападния и Северния централен регион се наблюдават най-значими в абсолютни стойности спадове на населението. Динамиката на населението по години и по региони разкрива, че намаляването на населението се е ускорило след 2014 г. като това е особено ясно изразено в Югозападния и Югоизточния региони. В същото време след 2016 г. негативните тенденции в Южния централен регион са овладени и през 2020 г. е регистриран най-ниският спад за региона след 2010г., но през 2021 г. в този и останалите региони на страната се наблюдава значително намаление на населението. Може да се твърди, че това е пряка причина от разрастването на COVID-19 в страната, тъй като отчетената прекомерна смъртност съвпада с периодите на обостряне на кризата в България. По данни на Евростат[3], прекомерната смъртност (excess mortality) в страната достига до 77,3% и 88,8% съответно през април и ноември 2021 г., а коефициентът на обща смъртност се увеличава до 21,7% през 2021 г. (стойностите за периода 2014-2019 са между 15,1-15,5%).

[3] Понятието „прекомерната смъртност“ се отнася до броя на смъртните случаи по всякакви причини, измерени по време на криза, над това, което може да се наблюдава при „нормални“ условия.
https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220916-1

Фигура 2. Обща промяна на населението по статистически райони, брой

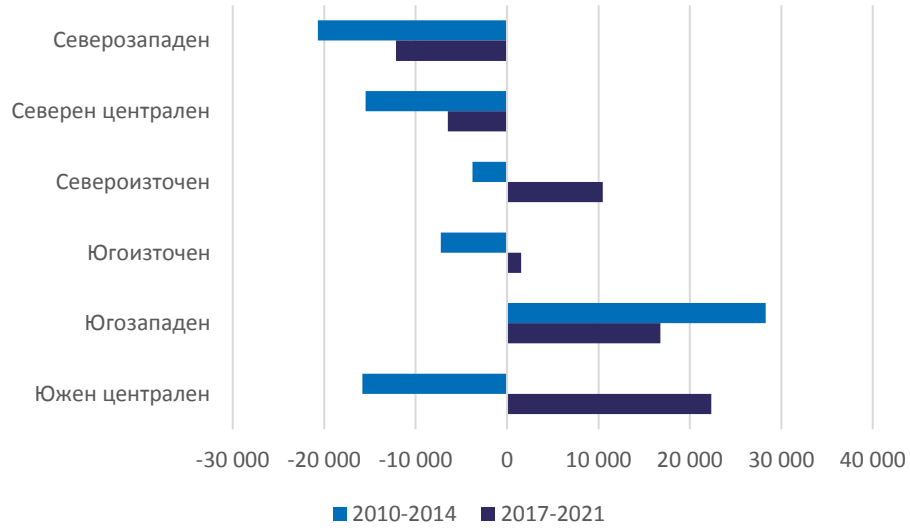
Източник: Евростат

Данните на ниво области разкриват, че най-съществен спад в населението в абсолютни стойности са отчетени в Плевен, Велико Търново, Враца, Русе и Стара Загора. Значително засилване на спада в населението след 2015 г. се наблюдава в Плевен, Велико Търново, Русе, Варна, Добрич, Габрово, Сливен, Стара Загора, Благоевград, Пазарджик и Хасково. Рязката промяна в Югозападния регион след 2015 г. спрямо предходния четиригодишен период се дължи основно на динамиката в областите Благоевград и София (столица). В област Благоевград населението се е понижило с 11 639 души за периода 2016-2020 г. спрямо 8 151 за 2011-2014. Столична община единствена регистрира положително изменение на населението за периода 2011-2014 г. в размер на 24 762 души, което рязко се понижава до спад от 11 392 души за периода 2016-2020 г. поради понижение от над 20 000 човека през 2020 г. Област Кърджали регистрира положителна обща промяна на населението след 2015 г. поради нарастване, регистрирано след 2017 г., което прави областта единствената с нарастване на населението за периода 2014-2020 г. Общата промяна по области и статистически райони може да се проследи в електронните таблици от Приложение 1.

Данните за механичния прираст на населението по региони разкрива, че след 2015 г. миграционните процеси не са толкова интензивни, колкото през периода 2010-2014. Въпреки че Югозападният регион все още привлича значителна част от вътрешната миграция, нарастването на населението в този регион след 2015 г. е в по-ниски размери спрямо периода 2010-2014 г. Североизточният и Южният централен район успяват да обърнат тенденцията от предходните години и регистрират положителен механичен прираст след 2015 г., като това е особено ясно изразено при Южния централен район. Отрицателният механичен прираст в Северозападния район се

овладява частично след 2015 г., поради подобрение на динамиката основно в Ловеч и Монтана. Това е единственият район, в който се наблюдава продължителна тенденция на негативните миграционни процеси.

Фигура 3. Механичен прираст на населението по статистически райони, брой

Източник: НСИ

Данните за механичния прираст на населението разкриват, че основна част от общата промяна на населението се дължи на естествени демографски процеси. Това поставя редица предизвикателства пред икономическото развитие и потенциал на регионите и областите.

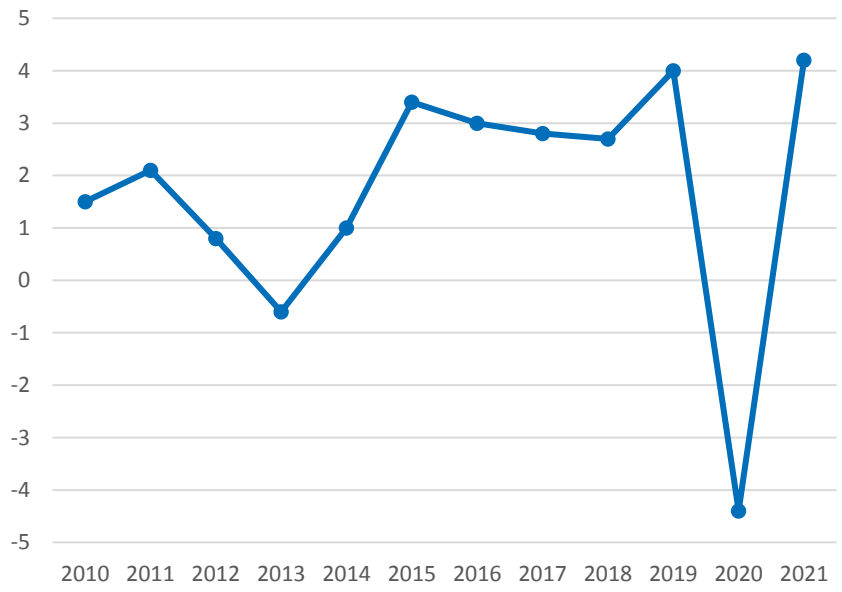
През октомври 2022 г. НСИ публикува окончателни резултати от преброяването на населението, извършено през септември-октомври 2021 г. Населението на страната е 6,52 млн. души, спрямо 7,36 млн. през предишното преброяване през 2011 г. Повече от половината от населението на страната (51,2%) живее в Югозападния и Южния централен район, а най-малък по брой на населението е Северозападният район - 691 хил. души, или 10,6% от населението. По данни на НСИ, населението и в шестте статистически района намалява спрямо предходното преброяване, като най-голямо е относителното намаление в Северния централен (-18,7%) и Северозападния (-18,5%), а най-малко в Югозападния (- 5,1%). Данните от преброяването разкриват съществена разлика във възрастовата структура на населението между северна и южна България. Относителният дял на населението на 0 - 14 навършени години и на 65 и повече навършени години е съответно по-ниско и по-високо в областите от северна България спрямо южните области. Данните от преброяването, включително възрастовата структура на населението в различните райони, следва да бъдат използвани при

формулиране на бъдещите икономически политики и политики за регионално развитие.

Икономическа активност

Икономическото развитие на страната за периода 2010-2020 г. е динамично. След относително високия реален растеж от 2 %, регистриран през 2011 г., нарастването на БВП се забавя значително през следващите две години. След колебливо възстановяване през 2014 г., растежът остава на нива около 3% на годишна база през следващите пет години, като през 2020 г. се наблюдава значителен спад от 4,4%. През 2021 г. икономиката се връща към положителен растеж. Експресните предварителни оценки на НСИ за четвъртото тримесечие на 2022 г. показват растеж от 2,1% на годишна база.

Фигура 4. БВП, реален растеж спрямо предходната година, %

Източник: Евростат, НСИ

БВП по текущи цени нараства от 74,8 млрд. лв. през 2010 г. до139 млрд. лв. през 2021 г. За периода 2010-2019 г. област София (столица) има дял от около 40% в БВП (42,6% през 2021 г.). Всички останали области на страната допринасят в много по-малка степен в икономическото развитие на страната. Пловдив, Варна, Стара Загора, Бургас и София са областите, които също имат относително голям принос в номиналното нарастване на БВП за разглеждания период. Данните показват, че съществуват съществени различия между областите в страната по отношение на икономическата активност, като тези различия нарастват във времето (виж Фигура 5 и Таблица 2).

Фигура 5. БВП по текущи цени, общо за страната и по области, млн. лв.

Източник: НСИ

Таблица 2. БВП по текущи цени, показатели за вариация

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
По области												
Размах	29 432	31 585	31 628	31 760	32 326	35 214	37 650	40 317	43 790	50 813	50 626	58 256
IQR	1 098	1 188	1 230	1 224	1 323	1 324	1 398	1 471	1 539	1 657	1 665	1 887
Ст. откл.	5 495	5 899	5 907	5 940	6 048	6 586	7 048	7 552	8 192	9 500	9 447	10 870
По статистически райони												
Размах	30 551	33 258	33 417	33 281	33 781	37 136	39 544	42 474	45 619	53 106	52 768	60 305
IQR	3 792	3 979	4 125	4 012	3 709	4 458	4 999	5 447	5 755	6 309	6 557	6 610
Ст. откл.	11 684	12 715	12 681	12 602	12 783	14 041	14 918	16 078	17 391	20 252	20 315	23 253

Източник: Екорис

БВП на човек от населението е друг показател, който е разгледан, за да се установи доколко положителното икономическо развитие е допринесло за намаляване на разликите между регионите. БВП на човек от населението в област София (столица) значително надхвърля средните стойности за страната, както и стойностите за всички останали региони. След 2014 г. няколко области на страната бележат нарастване на показателя с по-високи от средното темпове (Стара Загора, Варна, Пловдив и област

София), но същевременно в областите Силистра, Сливен, Перник, Видин и Хасково, БВП на човек от населението остава на значително по-ниски от средното за страната нива.

Фигура 6. БВП на човек от населението, текущи цени, общо за страната и по области, лева на човек

Източник: НСИ

Таблица 3. БВП на човек от населението, текущи цени, показатели за вариация

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
По области												
Размах	19 096	19 201	19 268	19 132	19 188	21 269	22 783	24 151	26 473	31 077	30 729	35 424
IQR	2 058	2 535	2 745	2 360	2 623	2 776	3 196	3 803	3 610	3 752	3 171	3 881
Стандартно отклонение	3 538	3 675	3 677	3 650	3 807	4 097	4 446	4 777	5 068	5 785	5 728	6 582
По статистически райони												
Размах	10 942	11 374	11 382	11 287	11 258	12 706	13 536	14 308	15 054	18 469	17 821	20 466
IQR	1 539	1 476	1 560	1 538	1 971	1 635	2 333	2 465	1 984	1 641	1 173	1 808
Стандартно отклонение	4 125	4 296	4 224	4 177	4 207	4 685	4 994	5 350	5 750	6 972	6 963	7 966

Източник: Екорис

Пазар на труда

Коефициентът на заетост[4] в страната се е повишил от 59,7% през 2010 г. до 68,1% през 2021 г. Повишаването на заетостта е засегнало повечето от областите в страната. Единственото изключение е област Монтана, където коефициентът се е понижил до 52,5% през 2021 г. от 56,9% през 2010 г. Въпреки положителната тенденция, нарастването на заетостта не обхваща равномерно всички райони и през разглеждания период разликите между областите се запазват или увеличават (Таблица 4). Област София (столица), както и редица области в южна България систематично регистрират заетост по-висока от средната за страната. В същото време заетостта във Видин, Враца, Монтана, Разград, Силистра и Търговище остава чувствително по-ниска от средното, като в някои случаи изоставането се увеличава към края на периода.

Фигура 7. Коефициент на заетост (15-64 навършени години), общо за страната и по области, %

Източник: НСИ

Данните на ниво статистически райони описват подобна картина – повишаване на коефициента на заетост в повечето райони, както и нарастване на разликите между районите поради значителното изоставяне на Северозападния регион и невъзможността останалите райони да достигнат високите стойности, регистрирани в Югозападния регион (Фигура 8). Показателите за вариация по райони (вариация между отделните области, включени във всеки район), публикувани в електронните таблици в Приложение 1, показват, че различията между отделните области в

[4] Данни от Наблюдението на работната сила.

районите в редица случаи нарастват във времето (предимно в Северозападния и Северния централен район, както и Южен централен район).

Фигура 8. Коефициент на заетост (15-64 навършени години), общо за страната и по статистически райони, %

Източник: НСИ

Таблица 4. Коефициент на заетост (15-64 навършени години), показатели за вариация

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
По области												
Размах	22.6	17.2	16.2	19.3	19.2	22.5	22.5	19.3	23.4	30.5	26.7	22.7
IQR	8.2	5.0	6.5	5.1	5.6	5.0	6.4	7.3	6.4	7.3	8.1	9.0
Стандартно отклонение	5.5	4.4	4.4	4.7	4.6	5.2	5.2	5.1	5.5	6.8	6.6	6.4
По статистически райони												
Размах	11.8	11.4	11.5	10.4	11.1	11.9	13.9	14.2	15.0	15.9	15.1	14.1
IQR	3.4	2.8	3.4	3.5	3.6	2.5	1.5	2.4	2.3	1.7	1.5	1.3
Стандартно отклонение	4.0	3.8	3.8	3.5	3.6	3.6	4.1	4.3	4.4	4.7	4.5	4.5

Източник: Екорис

Коефициентът на безработица[5] в страната намалява значително от 10,3% през 2010 г. до 5,3% през 2021 г. след като през 2013 г. достига до 13%. Както и при коефициента

[5] Данни от Наблюдението на работната сила.

на заетост, при почти всички области на страната се наблюдава спад на безработицата. Изключение отново прави област Монтана, където безработицата през 2021 г. достига 17,1% спрямо 12,7% през 2010 г., както и областите Видин, Враца, Разград, Търговище, Шумен и Силистра. Разликите между областите остават относително постоянни за разглеждания период, включително и за периода след 2014 г. (Таблица 5). Няколко области от северна България систематично регистрират коефициенти на безработица, които значително надхвърлят отчетеното за страната. Освен област Монтана, това са Видин, Разград, Плевен, Силистра, Търговище и Шумен, като при Монтана и Видин коефициента на безработица отчита тенденция на нарастване след 2016 г. Безработицата в южна България, от друга страна, остава по-ниска спрямо средното.

Фигура 9. Коефициент на безработица (15-64 навършени години), общо за страната и по области, %

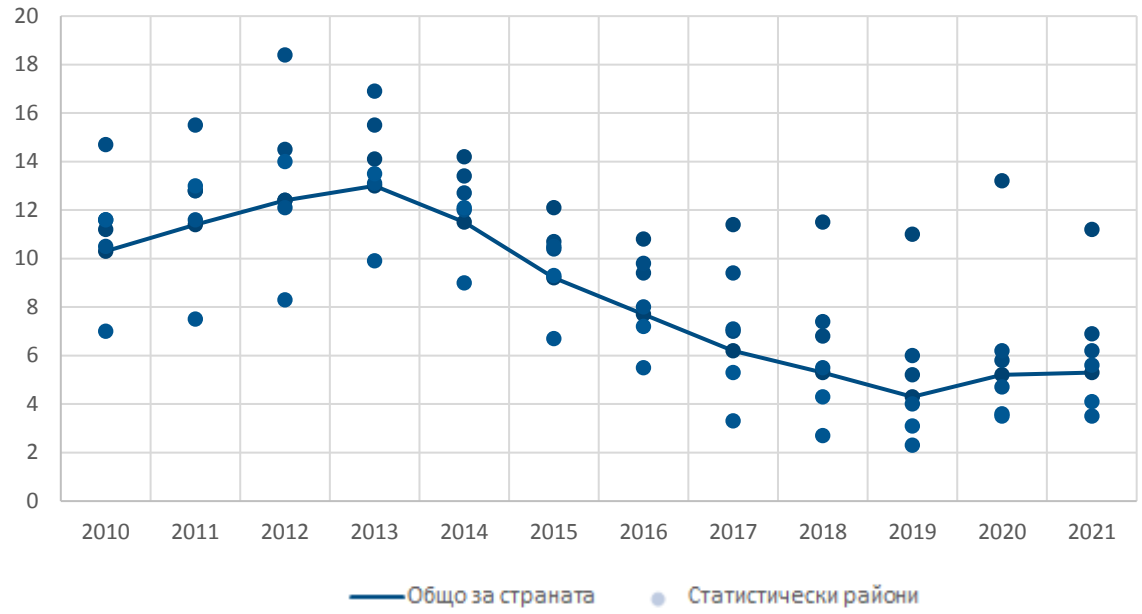

Източник: НСИ

Анализът на коефициентите на безработица по области, включени в съответния статистически район, разкриват, че разликите между областите като цяло намаляват във времето.

Ако в периода 2010-2015 г. само безработицата в Югозападния регион е значително по-ниска от средното за страната, от 2016 г. все повече райони регистрират понижаване на безработицата и нива около и под средното. Изключение прави Северозападния регион, при който безработицата се покачва (както бе посочено по-горе, основно поради високите нива в областите Видин, Враца и Монтана), което води до допълнително увеличаване на разликите между районите на страната.

Фигура 10. Коефициент на безработица (15-64 навършени години), общо за страната и по статистически райони, %

Източник: НСИ

Таблица 5. Коефициент на безработица (15-64 навършени години), показатели за вариация

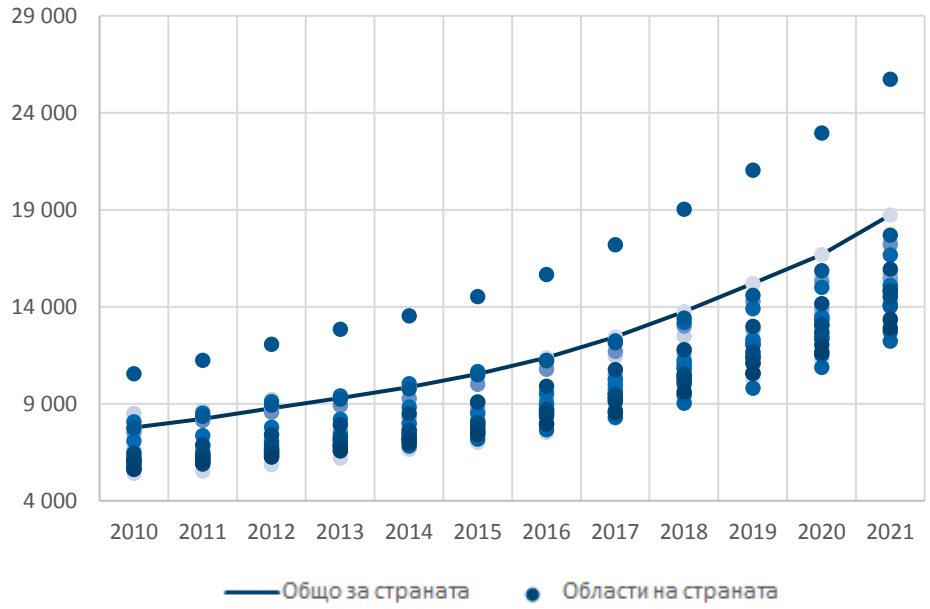
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
По области												
Размах	23.9	21.9	20.3	19.2	17.7	19.7	15.7	17.7	19.2	20.0	23.8	16.4
IQR	5.7	6.6	6.0	3.9	5.1	5.4	4.1	6.1	6.0	6.5	7.9	6.8
Стандартно отклонение	5.5	5.4	4.9	4.2	4.5	4.7	3.9	4.2	4.4	5.1	5.7	4.7
По статистически райони												
Размах	7.7	8.0	10.1	7.0	5.2	5.4	5.3	8.1	8.8	8.7	10.1	7.7
IQR	0.9	1.1	2.2	2.0	1.2	1.1	2.3	3.1	2.7	2.5	2.2	2.3
Стандартно отклонение	2.5	2.6	3.3	2.4	1.8	1.8	1.9	2.9	3.0	3.1	3.7	2.7

Източник: Екорис

Данните за динамиката на средната годишна работна заплата показват нарастваща във времето разлика в заплащането между областите и районите на страната. От една страна, заплатите в област София (столица) са най-високите в страната и нарастват с изпреварващи или близки до средното темпове за целия период от 2010 г. до 2021 г. В същото време в началото на разглеждания период разликата (размаха) в годишното

заплащане между останалите области е 3 087 лв. като тя постепенно се повишава и достига до 5 471 лв. през 2021 г.

Фигура 11. Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение, общо за страната и по области, лева

Източник: НСИ

Тази дуалност в разликите между областите (София (столица) и останалите области, от една страна и между останалите области, от друга) води до значително увеличаване на показателите за вариация в заплащането дори и между областите, включени в един регион (виж Приложение 1). Дори и в даден район да има области, в които заплатите да са относително високи или близки до средното за страната, заплатите в други области, включени в този район, са относително ниски. Фактически отчетеното увеличение на средната работна заплата в страната се дължи в голяма степен на заплащането, получавано в област София (столица), а средното заплащане в останалите области и райони на страната е по-ниско. Тази тенденция е постоянна за целия разглеждан период, като след 2014 г. се наблюдава увеличаване на разликите между областите и регионите.

Фигура 12. Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение, общо за страната и по статистически райони, лева

Източник: НСИ

Таблица 6. Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение, показатели за вариация

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
По области												
Размах	5 125	5 717	6 204	6 656	6 879	7 520	8 136	8 966	10 002	11 230	12 069	13 498
IQR	604	731	911	1 035	1 144	1 219	1 132	1 223	1 481	1 684	1 535	1 560
Стандартно отклонение	1 110	1 205	1 309	1 340	1 418	1 531	1 618	1 762	1 940	2 106	2 253	2 504
По статистически райони												
Размах	3 375	3 651	3 906	4 134	4 326	4 736	5 127	5 789	6 493	7 165	7 700	8 446
IQR	814	846	915	868	893	903	791	845	982	997	883	943
Стандартно отклонение	1 268	1 386	1 499	1 602	1 670	1 822	1 956	2 191	2 455	2 742	2 978	3 308

Източник: Екорис

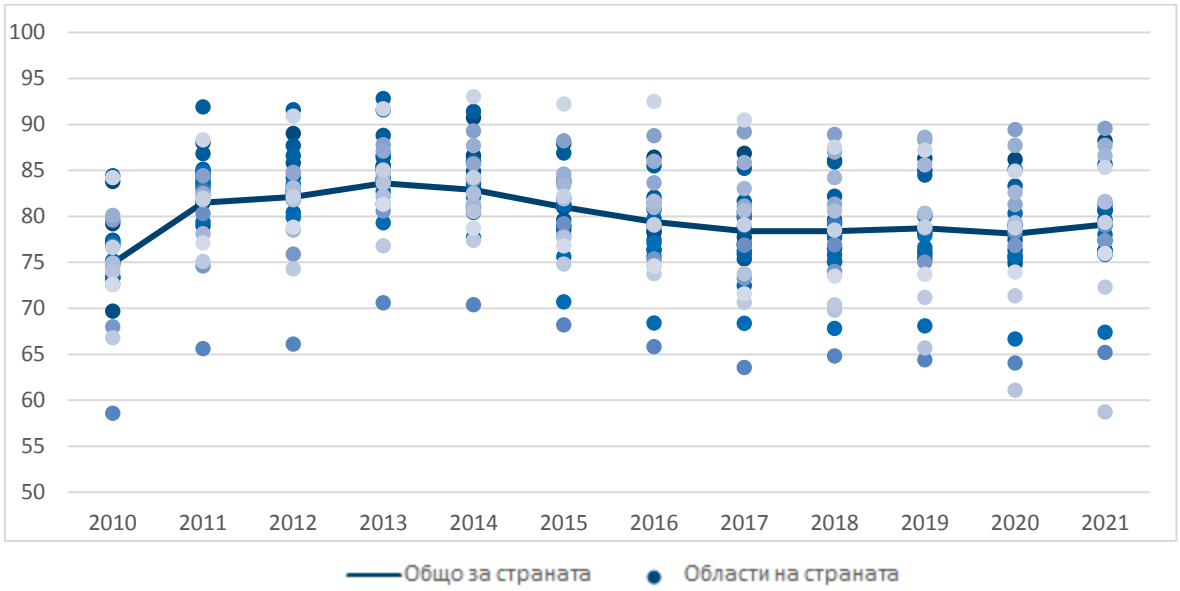
Социално развитие

След леко повишение до 83,6% през 2013 г., груповият нетен коефициент на записване на деца в детските градини намалява до 79,1% през 2021 г. Междурегионалните разлики остават относително постоянни. Открояват се области, в които записването на деца в детски градини е значително по-ниско от средното за страната – това са областите Кърджали, Пазарджик, Хасково, Сливен, Търговище и Добрич. Съответно,

през 2021 г. коефициентът на записване в Южния централен, Югоизточния и Североизточния статистически региони е значително по-нисък от средното за страната.

На противоположния полюс са областите Благоевград, Перник, Габрово, Враца и Смолян, където делът на децата, посещаващи детски градини, надхвърля средното за страната.

Фигура 13. Нетен коефициент на записване на децата в детските градини, общо за страната и по области, %

Източник: НСИ

Таблица 7. Нетен коефициент на записване на децата в детските градини, показатели за вариация

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
По области												
Размах	25.8	26.3	25.5	22.2	22.6	24.0	26.7	26.9	24.1	24.2	28.3	30.8
IQR	4.6	4.5	3.3	4.5	5.0	5.4	5.5	6.3	6.4	5.6	6.1	5.3
Стандартно отклонение	5.4	5.0	5.0	4.5	4.7	5.1	5.7	6.2	6.0	6.3	6.6	6.9
По статистически райони												
Размах	7.8	8.2	8.0	5.7	6.1	4.7	6.1	7.5	7.6	6.8	6.7	8.2
IQR	2.3	2.8	3.3	2.8	2.9	3.1	2.5	3.4	2.9	3.3	3.4	3.7
Стандартно отклонение	2.7	2.9	2.9	2.2	2.3	1.9	2.3	2.8	2.8	2.6	2.6	3.1

Източник: Екорис

Делът на ранно напусналите образование и обучение лица[6] не се изменя значително през периода 2010-2021 г., като спада от 12,6% през 2010 г. до 12,2% през 2021 г. Междурегионалните различия, обаче, нарастват значително през периода. Югозападният регион успява да поддържа изключително ниски (спрямо останалите

[6] За този индикатор са налични регионални статистически данни само по статистически райони.

региони) нива на ранно напуснали образователната система младежи. Значително подобрение се наблюдава в динамиката на показателя за Северен централен район, като делът се понижава до 9,9% през 2021 г. от 18,2% в началото на разглеждания период. Същата тенденция се наблюдава и при Североизточния район, като делът се понижава от 17,1% през 2010 до 14,6% през 2021 г. В същото време Северозападният и Югоизточният региони отчитат значително нарастване на рано напуснали образованието младежи.

Фигура 14. Рано напуснали образование и обучение, 18-24 години, общо за страната и по статистически райони, %

Източник: Евростат

Таблица 8. Рано напуснали образование и обучение, 18-24 години, показатели за вариация

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
По статистически райони												
Размах	14.6	15.9	17.1	15.0	14.9	17.4	22.0	17.3	17.9	21.6	19.2	14.9
IQR	1.5	2.5	5.7	3.2	4.0	3.3	6.0	7.1	6.8	12.2	6.2	7.7
Стандартно отклонение	5.5	5.6	6.2	5.3	5.1	5.8	7.4	6.4	6.4	8.5	6.6	5.7

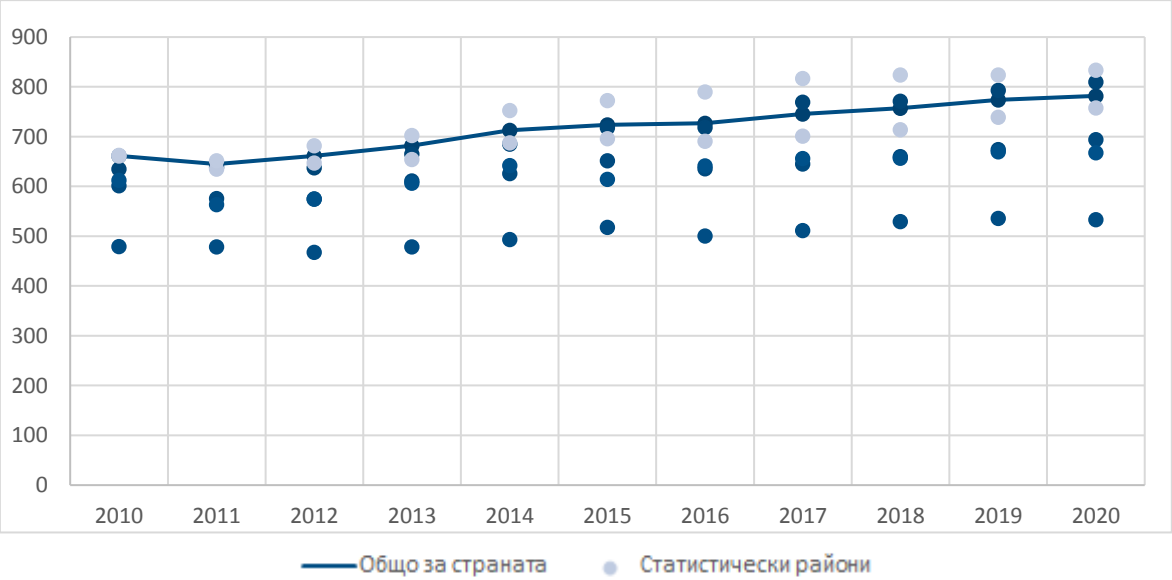
Източник: Екорис

Броят на болничните легла на 100 000 души[7] нараства устойчиво от 662 през 2010 г. до 782 през 2020 г. Въпреки че увеличение се наблюдава във всички статистически

[7] За този индикатор са налични регионални статистически данни само по статистически райони

райони на страната, темповете на растеж са различни, което води до нарастване на разликите между районите. Североизточният район остава с най-ниски стойности на показателя през целия разглеждан период. Стойности, които са устойчиво по-ниски от средното за страната, са регистрирани и в Югоизточния и Северния централен региони. Южният централен и Северозападният райони бележат темпове на нарастване на наличните легла, които надхвърлят общото за страната, което допълнително задълбочава разликите между районите.

Фигура 15. Болнични легла на 100 000 души, общо за страната и по статистически райони, брой

Източник: Евростат

Таблица 9. Болнични легла на 100 000 души, показатели за вариация

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
По статистически райони											
Размах	183.2	173.0	213.9	224.2	259.5	254.3	289.8	305.2	294.7	288.0	300.2
IQR	50.6	71.0	70.3	54.8	57.0	88.8	74.6	104.0	99.3	108.5	122.7
Стандартно отклонение	68.1	65.5	76.2	77.9	87.6	89.0	97.7	106.9	102.9	103.7	110.0

Източник: Екорис

Броят на лекарите на 100 000 души[8] е нараснал от 378 лекаря през 2010 г. до 428 през 2020 г. Увеличение на показателя се наблюдава във всички райони на страната, но

[8] За този индикатор са налични регионални статистически данни само по статистически райони.

въпреки това едва в Северозападния и Югозападния регион показателят е със стойности, които надхвърлят националния показател. Северният централен, Югоизточният и Североизточният райони регистрират нива, които са значително по-ниски от средното.

Фигура 16. Лекари на 100 000 души, общо за страната и по статистически райони, брой

Източник: Евростат

Таблица 10. Лекари на 100 000 души, показатели за вариация

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
По статистически райони											
Размах	94.0	101.4	91.9	102.1	106.0	110.6	113.1	114.7	111.1	115.5	140.0
IQR	53.0	58.8	50.3	61.0	60.6	63.2	64.3	73.1	75.1	78.7	79.5
Стандартно отклонение	36.8	40.0	36.1	41.2	42.5	43.9	44.6	47.7	47.0	49.2	55.1

Източник: Екорис

Делът на населението в риск от бедност или социално изключване[9] се повишава от 20,7% през 2010 г. до 22,1% през 2021 г. Въпреки че разликите между районите на страната остават значителни през разглеждания период, като цяло показателите за вариация показват, че настъпва бавна конвергенция. Въпреки че през целия разглеждан период Югозападният регион регистрира стойности на показателя, които

[9] За този индикатор са налични регионални статистически данни само по статистически райони.

са значително по-ниски от средното за страната, през 2021 г. делът от населението в риск от бедност в региона се увеличава до 19,9% На другия полюс са Северният централен, Североизточният и Южният централен региони, в които делът на хората в риск от бедност се понижава спрямо 2010 г.

Фигура 17. Население в риск от бедност или социално изключване, общо за страната и по статистически райони, %

Източник: Евростат

Таблица 11. Население в риск от бедност или социално изключване, показатели за вариация

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
По статистически райони												
Размах	21.5	20.2	18.5	18.3	20.7	19.7	18.7	19.0	21.9	17.3	21.2	16.8
IQR	6.4	3.3	1.9	7.3	4.6	8.9	5.9	5.2	5.1	4.2	8.2	6.2
Стандартно отклонение	7.7	6.9	6.3	7.0	6.9	7.3	6.6	6.5	7.2	5.8	7.6	6.0

Източник: Екорис

Изводите от анализа на статистическите данни за социално-икономическото развитие на страната за периода 2010-2021 г. може да се обобщят в няколко насоки. Област София (столица) и съответно Югозападният регион са с много по-добри социално-икономически показатели спрямо всички останали области и райони на страната, което стимулира миграционните потоци към тях. Въпреки че при редица други

области и райони се наблюдава положително развитие, което изпреварва средното за страната, през разглеждания период разликите между областите и районите остават значителни и в много случаи се увеличават. Доброто икономическо развитие, свързано с възстановяването на икономиката и подобрението на пазара на труда след 2014-2015 г. не се пренася в по-добри социални показатели и не засяга в една и съща степен всички граждани на страната.

Сравнение на динамиката на развитие на областите и районите чрез синтетичен индикатор

За да може да бъде извършено сравнение на областите и районите на страната едновременно по всички разглеждани показатели е извършено нормализиране на стойностите на всеки от разглежданите показатели от тематични области „Икономическа активност“, „Пазар на труда“ и „Социално развитие“ за дадена година. Това уеднаквява размерностите на различните величини и позволява тяхното събиране. Описание на извършените трансформации се съдържа в Приложение 2. За всяка област и район е получена синтетична стойност, която позволява както сравнение със стойностите на другите области и райони в дадена година, така и проследяване на динамиката във времето.

Таблица 12 визуализира динамиката на стойностите на синтетичния индикатор за периода 2010-2021 г. На база на така обобщената информация за редица статистически показатели, може да се направят няколко извода:

- Очертават се няколко области, които систематично показват добро и много добро[10] социално-икономическо развитие. Освен Столична община, това са Габрово, Велико Търново, Варна, Бургас, Стара Загора, Благоевград, София област и Пловдив.
- В същото време няколко области не успяват да повишат достатъчно бързо социално-икономическото си равнище и показват относително слабо представяне през целия разглеждан период. Това са Видин, Силистра, Търговище, Шумен и Сливен.
- При областите Видин, Враца, Монтана, Силистра и Търговище се наблюдава влошаване на относителното социално-икономическо развитие спрямо 2010 г.
- Областите Велико Търново, Разград, Добрич, Шумен, Сливен, Смолян и Хасково се наблюдава подобряване на относителното социално-икономическо развитие през периода, но въпреки това някои от тези области все още са в много по-лошо състояние спрямо останалите.

[10] В случая това следва да се разбира като развитие над или около средното за страната през съответната година.

- Областите от Югозападния район се задържат сред най-добре представящите се в страната през периода.

Анализът, базиран на стойностите на синтетичния индикатор, не показва ограничаване на дисбалансите между различните области във времето, но показва, че съществуват области, при които развитието е изпреварващо. В същото време се очертават и области, които биха имали нужда от целенасочена допълнителна подкрепа за преодоляване на изоставането.

Фигура 18 показва развитието във времето на синтетичния индикатор по статистически райони. Почти всички райони отбелязват възходяща динамика за периода 2010-2021 г. Тя е особено значима за Югозападния и Южния централен райони и особено след 2014-2015 г. Също така през периода 2015-2020 г. се наблюдава положителна тенденция на покачваща се динамика при Северен централен район. Единственото изключение е индикаторът за Северозападния район, който се понижава значително след 2013 г. и не успява да се възстанови до края на периода.

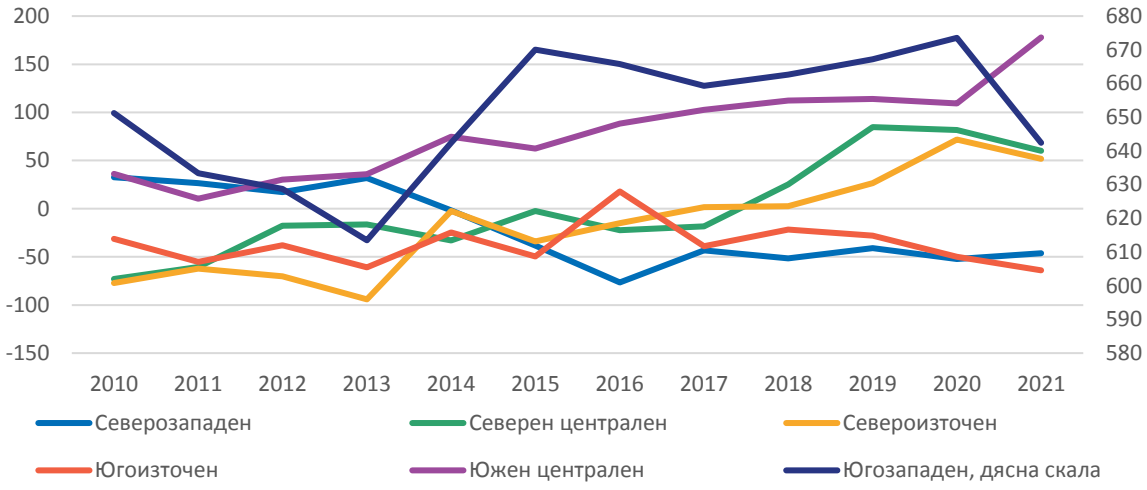
Таблица 12. Heat map на синтетичния индикатор за социално-икономическо развитие на областите в България

Области	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Видин	63.2	4.7	17.5	52.2	3.4	15.7	-5.1	-29.8	-12.0	-0.9	-7.5	5.1
Враца	191.1	163.6	162.6	137.8	101.1	72.5	62.3	92.7	118.2	148.1	131.3	128.2
Ловеч	114.4	72.7	67.4	84.6	52.9	56.5	45.0	46.8	75.3	112.6	108.5	120.3
Монтана	103.3	63.3	55.6	58.2	38.2	65.1	57.6	38.8	-7.7	-35.6	-30.4	-19.1
Плевен	80.2	81.4	102.1	112.9	102.2	95.7	51.0	52.7	80.2	84.6	64.1	72.0
В. Търново	88.8	98.5	96.3	88.6	102.5	126.8	101.0	114.4	118.1	178.8	174.8	171.3
Габрово	150.4	157.1	181.3	207.8	180.0	179.4	171.2	172.4	185.9	187.4	163.1	159.6
Разград	49.7	55.5	57.7	70.4	72.9	59.8	43.1	66.0	71.7	117.1	101.4	45.0
Русе	178.5	129.2	134.0	135.4	114.3	114.0	116.1	119.2	140.3	156.9	163.9	164.6
Силистра	69.7	38.0	25.1	-16.8	-47.4	-48.3	-41.7	-2.9	30.0	21.8	2.3	-5.4
Варна	181.8	156.2	118.4	155.1	184.8	209.8	173.9	163.9	187.7	203.6	201.9	233.7
Добрич	93.2	64.3	94.4	104.1	79.1	50.6	70.2	106.9	81.9	102.7	76.8	72.3
Търговище	78.1	91.5	49.1	20.0	19.9	9.1	7.0	10.1	34.2	32.0	21.9	10.5
Шумен	8.7	20.5	24.2	25.1	33.5	27.3	22.0	37.2	79.7	97.8	97.6	54.0
Бургас	165.2	127.0	147.4	154.6	124.4	143.9	132.7	128.4	154.5	168.2	129.4	132.7
Сливен	1.5	-16.8	-40.4	-14.8	-25.7	-1.9	6.0	-18.2	4.2	36.8	45.5	28.4
Стара Загора	213.9	210.2	230.4	186.2	173.9	153.1	174.9	220.2	213.7	214.0	200.7	209.3
Ямбол	67.8	72.7	84.8	79.3	57.5	77.0	95.6	91.8	70.9	76.9	93.4	98.7
Благоевград	174.6	163.2	167.2	143.5	114.0	122.9	122.7	164.8	174.5	181.6	156.7	140.9
Кюстендил	126.0	82.6	93.4	95.6	67.5	75.7	101.6	123.0	132.8	131.7	117.0	158.7
Перник	163.3	130.6	128.0	103.3	97.6	76.2	76.3	128.8	140.7	154.6	143.6	152.9
София	193.1	171.9	196.8	171.7	136.6	159.9	143.3	213.1	254.0	263.2	251.8	263.9
Столична	455.2	457.0	462.7	445.5	445.6	446.9	445.2	456.8	458.3	452.2	437.3	460.1
Кърджали	68.1	78.5	88.1	128.0	112.6	94.7	92.0	80.9	54.8	69.2	58.6	85.8
Пазарджик	60.6	27.1	15.9	66.0	73.7	70.0	61.8	70.7	79.0	100.2	104.7	84.0
Пловдив	163.5	152.3	158.2	162.1	139.6	144.0	141.2	185.7	186.7	189.9	179.5	171.6
Смолян	103.1	19.0	73.0	104.0	96.4	113.9	106.4	136.2	135.1	137.1	107.1	107.2
Хасково	94.7	33.5	49.0	74.0	77.5	79.9	75.3	69.4	97.2	126.6	114.7	118.4

[a] *Чрез използването на цветове таблицата визуализира ранкирането на областите на страната през дадена година, като в същото време дава възможност лесно да се проследи относителното развитие на всяка област през разглеждания период. Зеленият цвят означава относително високи стойности на синтетичния индикатор (стойности, попадащи в 95% персентил), а червеният цвят – относително най-ниските стойности за съответната година.*

Източник: Екорис

Фигура 18. Динамика на синтетичния индикатор по статистически райони

Източник: Екорис

Оценка на макроикономическите ефекти

Влиянието на изпълнението на мерките по ОПРР 2014-2020 върху социално-икономическото развитие на страната е оценено и чрез използването на макроикономическия симулационен модел СИБИЛА, поддържан от Министерство на финансите. Моделът оценява ефектите от изпълнението на оперативните програми в страната като разглеждат относителните разлики в стойностите на основни макроикономически показатели, при наличието и при отсъствието на средства от ЕСИФ, включително национално съфинансиране.

Таблица 13. Макроикономически ефекти от изпълнението на ОПРР 2014-2020, оценка чрез СИБИЛА

Макроикономически показатели	Ефект към 2022 г.*
БВП	0.8%
Износ на стоки и услуги	0.0%
Внос на стоки и услуги	0.6%
Текуща сметка (% от БВП)	-0.01 п.п.
Частно потребление	0.9%
Частни инвестиции	1.5%
Заетост (15-64 г.)	0.8%
Коефициент на безработица (15-64 г.)	-0.37 п.п.
Средна работна заплата	0.6%
Инфлация по ХИПЦ	0.3%
Бюджетен баланс (% от БВП)	0.11 п.п.

Източник: МФ
**Общ ефект с натрупване от 2014 г. до средата на 2022 г.*

Реализацията на инвестиционните намерения по ОПРР 2014-2020 от 2014 г. до средата на 2022 г. са довели до непосредствени ефекти върху частните инвестиции, които нарастват с 1,5% спрямо сценария без средства от ЕСИФ и върху външната търговия, чрез увеличение на вноса с 0,6% (виж Таблица 13). Общият ефект върху икономическия растеж е нарастване с 0,8% в сравнение със сценария без инвестиции, подкрепени по ОПРР 2014-2020. Положителното икономическо развитие води до нарастване на заетостта и на работната заплата, което от своя страна повишава частното потребление.

Най-значителен макроикономически ефект се наблюдава при изпълнението на проектите по първата приоритетна ос на програмата (виж Таблица 14). Това е разбираемо, тъй като бюджетът на ПО1 е повече от половината от средствата за цялата програма. В същото време трябва да се има предвид, че повечето от инвестициите, които са реализирани по останалите приоритетни оси, биха имали основно косвен и разпределен във времето ефект върху икономически растеж, тъй като те са насочени основно към подобряване на инфраструктура със социално предназначение. Ето защо техният ефект върху пазара на труда и частното потребление е ограничен.

Таблица 14. Макроикономически ефекти от изпълнението на ОПРР 2014-2020 по приоритетни оси, оценка чрез СИБИЛА, ефект към средата на 2022г.*

Макроикономически показатели		Приоритетни оси							
		1	2	3	4	5	6	7	8
БВП	%	0.36	0.06	0.05	0.04	0.01	0.01	0.02	0.12
Износ на стоки и услуги	%	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.04	0.00
Внос на стоки и услуги	%	0.76	0.08	0.07	0.10	0.03	0.11	0.04	0.16
Текуща сметка (% от БВП)	п.п.	-0.30	-0.01	0.00	0.01	0.00	-0.07	-0.01	0.00
Частно потребление	%	0.43	0.07	0.05	0.05	0.02	0.01	0.02	0.15
Частни инвестиции	%	0.77	0.13	0.10	0.10	0.04	0.02	0.03	0.27
Заетост (15-64 г.)	%	0.39	0.07	0.05	0.04	0.01	0.01	0.02	0.13
Коефициент на безработица (15-64 г.)	п.п.	-0.18	-0.03	-0.02	-0.02	-0.01	-0.01	-0.01	-0.06
Средна работна заплата	%	0.24	0.04	0.03	0.02	0.01	0.01	0.03	0.07
Инфлация по ХИПЦ	%	0.11	0.02	0.01	0.01	0.00	0.00	0.02	0.03
Бюджетен баланс (% от БВП)	п.п.	0.02	0.01	0.01	0.00	0.00	-0.01	0.00	0.03

Източник: МФ
**Общ ефект с натрупване от 2014 г.*

Мнения на заинтересовани страни

Участниците в интервютата и фокус групата посочиха, че социално-икономическото развитие не е оказало влияние върху приоритетите, които общините, респективно институционалните бенефициенти, са имали. ОПРР 2014-2020 подкрепя инфраструктурни проекти, чието реализиране като цяло е останало желано независимо от времето, което и изминало между етапа на планиране и дизайн на интервенциите и реализирането им.

В същото време участниците посочиха, че финансирането по програмата не обхваща всички нужди на общините, особено на по-малките общини, за които ОПРР 2014-2020 се явява основен начин за подобряване на инфраструктурата. Като проблем беше посочено прекаленото фокусиране върху енергийната ефективност и изключването на някои типове сгради или части от сгради от възможностите за подкрепа.

Друг проблем, който беше посочен от бенефициентите, е по-високата цена на строително-монтажните работи, което по-скоро затруднява постигането на целевите стойности на индикаторите по проекти, а не привлекателността на проектите. По данни на НСИ от Наблюденията на бизнес тенденциите в строителството, очакванията за продажните цени са като цяло положителни след 2016 г., и нарастват значително след средата на 2020 г. Цените на материалите са посочени като фактор, който затруднява дейността на предприятията от над 60% от участниците в наблюденията през април 2022 г. и остава значим фактор за половината от анкетираните предприятия

до началото на 2023 г. Към началото на 2023 г. изглежда, че ценовият натиск се успокоява, но не изчезва напълно. (виж Фигура 19).

Фигура 19. Наблюдение на бизнес тенденциите в строителството

Източник: НСИ

По данни на НСИ цените на производител в секторите *Добив на неметални материали и суровини, Производство на изделия от други неметални материали и суровини* и *Производство на метални изделия без машини и оборудване* са се повишили значително след 2020 г. (виж Фигура 20), а средната брутна заплата в сектор Строителство през 2020 г. е с 67% по-висока от тази през 2014 г.

Нарастването на цените на строителните материали влияе отрицателно върху обема от работа, който е възможно да се извърши в рамките на проведените процедури и сключени договори с изпълнител по Закона за обществените поръчки. Тази трудност се адресира чрез приетото на 27 септември 2022 г. Постановление №290 от 27 септември 2022 г. на МС за приемане на Методика за изменение на цената на договор за обществена поръчка в резултат на инфлация[11]. Постановлението регламентира начина за изменение на цената на договор за обществена поръчка и рамково споразумение в резултат на инфлация, при която съществено са увеличени цените на основните стоки и материали, формиращи стойността на договора за строителство и рамковото споразумение за строителство. Прилагат се различни коефициенти на тежест на строителните материали в себестойността на различните видове строежи, като за строежи сградно строителство тежестта е 58%, а за строителство на пътища

[11] https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=178473

(включително общински пътища, улици, пътни съоръжения, обекти от градска среда) се прилага коефициент от 55%.

Към края на януари 2023 г. са одобрени индексации на 59 договора по четири от приоритетните оси на програмата на обща стойност 32.2 млн. лв. (виж Таблица 15).

Таблица 15. Индексация на размера на БФП в резултат на инфлация, 31.01.2023 г.

Приоритетна ос	Брой договори	Сума, лв.
ПО1	39	22 418 255
ПО2	8	1 440 830
ПО3	1	443 276
ПО6	11	7 869 577
Общо	**59**	**32 171 938**

Източник: УО

Фигура 20. Промяна на цени на производител в промишлеността, вътрешен пазар, декември 2014 г.=100, %

Източник: НСИ, Екорис Саут Ийст Юроп

Както бе отбелязано при анализа на икономическите показатели по-горе, след 2014 г. икономиката на страната се развива с относително високи и стабилни темпове, като пазара на труда е във възход и това оказва положително влияние върху заплатите и частното потребление. Това положително развитие като цяло води до повишаване на стандарта на живот и е свързано със закупуване на нови стоки за дълготрайна употреба и увеличено потребление на по-луксозни стоки и услуги (виж Таблица 16 и Таблица 17).

Таблица 16. Паричен разход на домакинствата по групи разходи, средно на домакинства, лв.

Показател	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Паричен разход	10769	11047	11014	11860	12771	13415	13302	14638
Потребителски паричен разход	8954	9182	9071	9706	10355	10915	10789	12017
Храна	3379	3370	3304	3489	3701	3876	3938	4216
Алкохолни напитки и тютюневи изделия	447	484	481	501	522	565	568	603
Облекло и обувки	416	396	402	421	438	440	404	536
Жилища, вода, електроенергия и горива	1467	1596	1595	1769	1760	1820	1854	2037
Жилищно обзавеждане и поддържане на дома	403	415	411	498	514	503	561	696
Здравеопазване	570	594	616	642	701	842	836	924
Транспорт	801	794	764	809	938	1017	893	1010
Съобщения	481	485	494	515	554	573	615	660
Свободно време, културен отдих и образование	511	545	530	528	623	702	539	653
Разнообразни стоки и услуги	479	502	473	534	604	575	581	682
Данъци	531	555	579	666	712	759	775	825
Социални осигуровки	688	712	727	822	939	1029	1078	1113
Регулярни трансфери към други домакинства	135	136	130	145	130	140	120	133
Други разходи	460	462	507	521	635	573	540	551

Източник: НСИ

Таблица 17. Домакинства по притежание на стоки за дълготрайна употреба, общо за страната, %

Показател	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Компютри	55.2	56.3	52.1	55.0	55.2	53.8	52.0	55.2
Автоматична перална машина	91.0	91.9	92.1	92.9	92.3	93.0	95.7	96.2
Миялна машина	9.9	9.5	9.2	9.9	12.7	13.5	14.5	16.1
Хладилници, фризери	98.0	97.9	98.7	98.4	98.4	98.5	99.2	99.3
Климатици	32.6	33.3	35.1	37.3	39.5	41.9	44.4	46

Източник: НСИ

От своя страна тази промяна в потреблението на домакинствата оказва влияние върху енергийното потребление, пътуванията (и съответно замърсяването на въздуха), както и върху потреблението на туристически услуги в страната. Тъй като това са показатели, които често се отчитат като индикатори за продукт или резултат по ОПРР 2014-2020, в някои случаи цялостното социално-икономическо развитие оказва негативно въздействие върху достигането на заложените цели на програмно ниво (виж анализа за ефективност в Тематична оценка 1 „Оценка на приноса на подкрепата от

ЕСИФ за постигането на специфичните цели по инвестиционните приоритети по всеки приоритет“).

ОВ2. Определените в ОПРР 2014-2020 индикатори за резултат и за продукт съответстват ли на заложените специфични цели по съответните инвестиционни приоритети и приоритетни оси?

Съвкупността от индикаторите за изпълнение по **ИП 4c** дава добро описание на непосредствените продукти от подкрепените дейности. Индикаторите за резултат съответстват на дейностите, на индикаторите за продукт и на съответните специфични цели, техните стойности се влияят силно от външни за интервенцията въздействия, като общото икономическо развитие на страната.

Като цяло съвкупността от индикаторите за продукт по **ИП 4e** не дават достатъчно пълно описание на непосредствените продукти от подкрепените дейности, а върху част от индикаторите за резултат силно влияние оказват и външни фактори.

Индикаторите за продукт по **ИП 6c** съответстват на подкрепените дейности и на специфичната цел, но индикаторът за резултат е прекалено общ и би се влиял от множество външни за програмата фактори.

Индикаторите за продукт по **ИП 6e** са релевантни на подкрепените дейности, но индикаторите за резултат се влияят в значителна степен от промени извън въздействието на ОПРР 2014-2020.

Индикаторите за продукт и резултат по **ИП 7b** съответстват на подкрепените дейности и на желаните ефекти и са съобразени със специфичната цел. Методологията на индикаторите обаче показва, че те се отнасят за цялата страна, а не само обхванатите от ОПРР 2014-2020 пътища или общини. В този смисъл, индикаторите за резултат се влияят от множество фактори извън интервенциите на ОПРР 2014-2020.

Индикаторите за продукт по **ПО1** и **ИП 9a** дават информация за очакваната натовареност на социалните центрове, което зависи и от целите на общата държавна политика в тази сфера, а не за извършените дейности по построени или реновирани сгради. Индикаторите за резултат са релевантни на подкрепените дейности и на очакваните резултати, съответстващи на специфичните цели.

Индикаторите за продукт по **ПО4** и **ИП 9a** са пряко свързани с подкрепените дейности, но за някои от тях измерването може да е предизвикателство. Индикаторите за резултат са обвързани с дейностите, специфичната цел и продукта, но някои от тях се влияят от външни фактори.

Индикаторите за продукт по **ПО5** и **ИП 9а** са лесно измерими и пряко съответстват на предвидените дейности, а индикаторът за резултат е релевантен на очакваните резултати.

Индикаторите за продукт по **ИП 10а** съответстват на предвидените дейности, но трябва да се има предвид, че измерването на индикатора за участие на маргинализирани групи може да е предизвикателство. Индикаторите за резултат са лесно измерими и съответстват на подкрепените дейности и на очакваните резултати.

Индикаторите за продукт по **ПО9** са лесно измерими и пряко съответстват на предвидените дейности, а индикаторът за резултат е релевантен на очакваните резултати.

Изведени са някои общи препоръки при определяне на индикаторите за продукт и резултат, които може да се използват при създаването на системата от индикатори за следващия програмен период и които се отнасят до повишаване на релевантността на индикаторите и до отчитане на влиянието на външни фактори.

Индикаторите за резултат и за продукт трябва да улавят промените в проблемните области, които са постигнати чрез подкрепата на ОПРР 2014-2020.

За проследяване на тази логическа връзка е използван модифициран подход на логика на интервенцията. За всеки инвестиционен приоритет са проследени специфичните цели, които той трябва да постигне по всяка приоритетна ос, очакваните резултати, заложените индикатори за резултат, дейностите, които с подкрепени по съответната ос, както и индикаторите за продукт (изпълнение). По този начин може да се проследи логическата връзка между заложени цели, желаните резултати, извършените дейности и съответно индикаторите за тях. Данните са систематизирани в табличен вид.

Инвестиционен приоритет (4c) Предоставяне на подкрепа за енергийната ефективност, за интелигентното енергийно управление и за използването на възобновяема енергия в публичната инфраструктура, включително в обществените сгради, и в жилищния сектор

Чрез инвестиционен приоритет *(4c) Предоставяне на подкрепа за енергийната ефективност, за интелигентното енергийно управление и за използването на възобновяема енергия в публичната инфраструктура, включително в обществените сгради, и в жилищния сектор* се подкрепят проекти по ПО1 и ПО2 (виж Таблица 18). Индикаторите за продукт и резултат по двете приоритетни оси са фактически идентични, като разликата се дължи на различния териториален обхват на двете оси. Дейностите, които се подкрепят по този инвестиционен приоритет, съответстват на очакваните резултати. **Индикаторът за продукт** *CO31. Енергийна ефективност: Брой домакинства, преминали в по-горен клас на енергопотребление* може да бъде

изведен непосредствено от подкрепените дейности. Индикатор *CO32. Енергийна ефективност: Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради* също съответства на подкрепените дейности, но трябва да се има предвид, че за неговото отчитане трябва да се правят индивидуални калкулации, базирани на енергийните сертификати на обществените сгради преди и след интервенцията[12]. Аналогичен извод може да се направи и за индикатор *CO34. Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове*, като в този случай пресмятанията се базират на количеството първична енергия, което е спестено чрез подкрепените интервенции в рамките на дадена година. Бенефициентите по процедурите по ПО1 и ПО2, свързани с повишаване на енергийната ефективност, отчитат и един индивидуален индикатор за енергийна ефективност – брой обновени сгради/блок-секции[13]. Съвкупността от индикаторите за изпълнение дава добро описание на непосредствените продукти от подкрепените дейности.

Индикаторите за резултат съответстват на дейностите, на индикаторите за продукт и на съответните специфични цели. Недостатък на индикатор *111 (211) Крайно енергийно потребление от домакинства* се явява фактът, че неговата стойност се влияе силно от външни за интервенцията въздействия, като общото икономическо развитие на страната (обикновено по-високият растеж води до по-голяма консумация на енергия от страна на домакинствата), както и повишаване на енергийната ефективност на жилищните сгради чрез частно финансирани интервенции извън ОПРР 2014-2020. Индикатор *112 (212) Крайно енергийно потребление от публичната администрация, търговията и услугите* е много по-общ, отколкото специфичната цел. Той включва търговия и услуги, което не е релевантно към дейностите и специфичната цел. Друг проблем с този индикатор е неговата близост с индикатора за продукт CO32 (първият обхваща крайното потребление, а вторият първичното потребление на енергия).

[12] https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020-Indicators/2014-2020-ERDF-CF-Indicator-metadata/xiq3-56nq
[13] Насоки за кандидатстване и ИСУН.

Таблица 18. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 4c

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
ПО1	(1) Повишаване на енергийната ефективност в жилищния сектор	• повишаване на енергийната ефективност; • намаляване на емисиите на парникови газове	111. Крайно енергийно потребление от домакинства	• мерки за енергийна ефективност в жилищни сгради, в студентски общежития и в административни сгради на държавната и общинската администрация; • Обследвания за енергийна ефективност и конструктивни обследвания; • Оценка на разходната ефективност за инвестицията; • Въвеждане в експлоатация на инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници	CO31. Енергийна ефективност: Брой домакинства, преминали в по-горен клас на енергопотребление CO32. Енергийна ефективност: Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради CO34. Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове Брой обновени сгради/блок-секции*
	(2) Повишаване на енергийната ефективност на публични сгради	• повишаване на енергийната ефективност; • намаляване на емисиите на парникови газове • постигане на стандартите за енергийна ефективност за сградите за обществено обслужване, експлоатирани от публични органи.	112. Крайно енергийно потребление от публичната администрация, търговията и услугите		
ПО2	(1) Повишаване на енергийната ефективност в жилищния сектор в опорните центрове от 4-то ниво на националната полицентрична система	• повишаване на енергийната ефективност; • намаляване на емисиите на парникови газове;	211. Крайно енергийно потребление от домакинства	• мерки за енергийна ефективност в жилищни сгради, в административни сгради на държавната и общинската	CO31. Енергийна ефективност: Брой домакинства, преминали в по-горен клас на енергопотребление

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
		• по-добро качество на въздуха и условия за живот в целевите територии		администрация и в общински публични сгради на образователната, културната и социалната инфраструктура; • Обследвания за енергийна ефективност и конструктивни обследвания; • Оценка на разходната ефективност; • Въвеждане в експлоатация на инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници	CO32. Енергийна ефективност: Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради CO34. Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове
	(2) Повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради в опорните центрове от 4-то ниво на националната полицентрична система	• повишаване на енергийната ефективност; • намаляване на емисиите на парникови газове • постигане на стандартите за енергийна ефективност за сградите за обществено обслужване, експлоатирани от публични органи.	212. Крайно енергийно потребление от публичната администрация, търговията и услугите		

**индивидуален индикатор*

Инвестиционен приоритет (4е). Насърчаване на стратегии за нисковъглеродно развитие във всички видове територии, по специално в градските райони, включително насърчаване на устойчива мултимодална градска мобилност и мерки за приспособяване, свързани със смекчаването на изменението на климата

Чрез инвестиционен приоритет *(4е). Насърчаване на стратегии за нисковъглеродно развитие във всички видове територии, по специално в градските райони, включително насърчаване на устойчива мултимодална градска мобилност и мерки за приспособяване, свързани със смекчаването на изменението на климата* се подкрепят проекти единствено по ПО1 (виж Таблица 19). Като специфична цел е заложено развитието на екологичен и устойчив градски транспорт, а подкрепените дейности обхващат разработването на планове за управление на движението въвеждане на Интелигентни транспортни системи (ИТС), инвестиции в инфраструктура, насочена към подобряване на достъпността, безопасността и качеството на обществения градски транспорт или насочена към градски автомобилен и алтернативен транспорт (алеи, тротоари, паркинги, транспортна инфраструктура). Като цяло дейностите, които се подкрепят по този инвестиционен приоритет, биха допринесли за подобряването на градските системи за обществен транспорт, въпреки че очакваното подобряване на качеството на въздуха и околната среда в градовете зависи от съвкупност от фактори извън градския транспорт.

Индикаторът за продукт CO34 не може да бъде непосредствено съотнесен към дейностите, които се подкрепят по този инвестиционен приоритет. Възможни спестявания на емисии парникови газове биха се реализирали основно чрез закупуване на модерни и по-екологични транспортни средства, както и чрез стимулиране на алтернативни методи за придвижване в градски условия (като изграждане, модернизиране и реновиране на инфраструктура за вело- и пешеходен транспорт). В същото време общата икономическа активност би оказала силно влияние върху транспорта в градски условия, а качеството и екологичните показатели на частния автомобилен парк биха повлияли върху количеството парникови газове от градски транспорт.

Индикатор *1211. Обща дължина на нови или подобрени линии на обществения транспорт* и индивидуален индикатор *Пътувания с обществен градски транспорт по нови или подобрени линии на обществения транспорт* имат ясно съответствие с подкрепените от интервенцията дейности. Липсва индикатор за продукт, който да дава информация за дейности, насочени към изграждане на спомагателна транспортна инфраструктура. Като цяло съвкупността от индикаторите за продукт не дават достатъчно пълно описание на непосредствените продукти от подкрепените дейности.

Индикаторите за резултат по този инвестиционен приоритет са два – *121. Дял на пътувания с обществен градски транспорт* и *122. Количество на фини прахови частици в градовете*. Индикатор 121 съответства на дейностите, на индикаторите за

продукт и на поставената специфична цел. В същото време върху динамиката на индикатор 122 влияние оказват и редица фактори извън интервенцията по ОПРР 2014-2020 (икономически растеж, частен автомобилен транспорт).

Таблица 19. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 4е

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
ПО1	(1) Развитие на екологичен и устойчив градски транспорт	• Общо подобряване на качеството на въздуха и околната среда в градовете чрез подобряване на градските системи за обществен транспорт. • Подобряване на жизнените и екологични условия в градовете.	121. Дял на пътувания с обществен градски транспорт 122. Количество на фини прахови частици в градовете	• Разработване на планове за управление на движението и въвеждане на ИТС; • Подобряване на достъпността на спирките на обществения градски транспорт и довеждащата до тях инфраструктура; • Обновяване на транспортната инфраструктура; • Развитие на инфраструктурна маршрутна мрежа; • Осигуряване на системи за защита от шума; • Изграждане/обновяване/реконструкция на пешеходни алеи и тротоари; • Изграждане/обновяване/реконструкция на зони за паркиране	CO34. Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове 1211. Обща дължина на нови или подобрени линии на обществения транспорт Пътувания с обществен градски транспорт по нови или подобрени линии на обществения транспорт*

**индивидуален индикатор*

Инвестиционен приоритет (6c). Съхраняване, опазване, популяризиране и развитие на природното и културното наследство

Този инвестиционен приоритет обхваща само проектите, които се изпълняват по ПО6 (виж Таблица 20). Дейностите, които се подкрепят по този приоритет, са насочени към консервация и развитие на културното наследство от национално и световно значение чрез предлагането на завършени и интегрирани туристически продукти за паметници на културата, което напълно съответства на специфичната цел за повишаване на туристическото предлагане на паметници на културата от национално и световно значение.

Общият индикатор за продукт *CO09. Устойчив туризъм: Ръст в очаквания брой посещения на подпомогнатите обекти на културното или природното наследство и туристически атракции* е подходящ за подкрепените дейности и за специфичната цел. В Насоките за кандидатстване по приоритетната ос, обаче, липсват подробности за индикатора и неговото изчисление т.е. не става ясно дали той се отнася за очаквана промяна или за реализирана. По принцип в насоките от ЕК[14] е посочено, че този индикатор следва да дава информация за очакваното увеличение в посещенията на подкрепените обекти. В Насоките за кандидатстване не са дадени насоки относно пресмятането на стойността на този индикатор, което позволява различна интерпретация от страна на бенефициентите. Другият индикатор за продукт, *6111. Разработени туристически продукти за обектите на културното наследство от национално и световно значение*, има пряко съответствие с извършваните дейности. Тъй като по приоритетната ос се подкрепят цялостни туристически продукти, то стойността на този индикатор е определен като 1 за всеки проект. Трябва да се има предвид, че проектите по приоритетната ос се изпълняват с комбинирано финансиране – БФП и финансов инструмент. Целевите стойности на индикаторите за продукт се подават към финансовия посредник на етапа на кандидатстване за финансиране чрез финансов инструмент и се отчитат към финансовия посредник в процеса на изпълнение.

Единственият индикатор за резултат по тази приоритетна ос, *611. Вътрешно потребление на туризъм*, съответства на специфичната цел и на индикаторите за продукт, но в същото време се влияе от фактори, които са извън интервенцията по ОПРР 2014-2020.

[14] https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020-Indicators/2014-2020-ERDF-CF-Indicator-metadata/xiq3-56nq , както и в Guidance Document on Monitoring and Evaluation − European Regional Development Fund and Cohesion Fund –Concepts and Recommendations

Таблица 20. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 6c

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	**Индикатори за изпълнение**
ПО6	(1) Повишаване на туристическото предлагане на паметници на културата от национално и световно значение	• Консервация, опазване, популяризиране и развитие на културното наследство	611. Вътрешно потребление на туризъм	• Развитие на обекти на културното наследство от национално и световно значение; • Дейности по вертикална планировка, подобряване на прилежащи пространства; • Развитие на туристическата инфраструктура	CO09. Устойчив туризъм: Ръст в очаквания брой посещения на подпомогнатите обекти на културното или природното наследство и туристически атракции 6111. Разработени туристически продукти за обектите на културното наследство от национално и световно значение

Инвестиционен приоритет (6е). Предприемане на действия за подобряване на градската среда, ревитализиране на градове, регенериране и обеззаразяване на промишлени зони (включително зони в процес на преобразуване), намаляване на замърсяването на въздуха и насърчаване на мерки за намаляване на шумовото замърсяване

Таблица 21 обобщава специфичните цели по инвестиционен приоритет (6е), очакваните резултати, подкрепените дейности, както и индикаторите за продукт (изпълнение) и за резултат. Инвестиционният приоритет обхваща единствено проекти по ПО1 и има две цели – *(1) Подобряване на качеството на градската среда* и *(2) Подобряване на инвестиционната активност в градовете, чрез възстановяване на зони с потенциал за икономическо развитие*. Дейностите, които се подкрепят, съответстват на поставените цели за подобряване на градската среда и за обновяване и подобряване на индустриални и икономически зони с цел превръщането им в зони, привлекателни за развитието на бизнес.

Общите **индикатори за продукт** *CO22. Рехабилитация на земята: Обща площ на рехабилитираната земя* и *CO39. Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони* имат високо съответствие с дейностите, свързани с развитие на зони с потенциал за икономически растеж и с дейностите, насочени към подобряване на градската среда. Индикатор *CO38. Градско развитие: Незастроени площи, създадени или рехабилитирани в градските райони* съответства на дейностите, свързани с развитието на градската среда. Като цяло индикаторите за продукт са релевантни на подкрепените дейности.

По първата специфична цел са предвидени два **индикатора за резултат**, *131. Дял от населението, ползващо се от подобрена градска среда* и *132. Количество на фини прахови частици в градовете*. Индикатор 131 е пряко свързан с дейностите, конкретната цел и индикатора за продукт. Той дава информация относно обхвата на резултатите от интервенцията, въпреки че неявно допускане при изчислението на индикатора (базирано на съгласуваната методология) е, че в градовете, които не са подкрепени от ОПРР 2014-2020, не се наблюдава подобрение на градската среда. Индикатор 132 е прекалено общ спрямо специфичната цел и неговата стойност включва ефекти, които се дължат на фактори, извън влиянието на интервенцията (битово отопление, негоривни производствени процеси и др.). Подобряването на състоянието на зелените площи, междублоковите пространства и уличната мрежа, включително пешеходни алеи и тротоари несъмнено би оказало положително влияние върху нивото на запрашеност, но данните от данните от докладите за състоянието на околната среда в страната от ИАОС посочват, че други фактори влияят в по-голяма степен върху емисиите на ФПЧ10.

Индикатор *133. Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи*, предвиден за втората специфична цел по инвестиционен приоритет (6е), зависи от

прекалено много външни фактори, включително фазата на икономическия цикъл и влиянието на подкрепените интервенции по ОПРР 2014-2020 не може да бъде прецизирано.

Таблица 21. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 6е

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
ПО1	(1) Подобряване на качеството на градската среда	• Общо подобряване на качеството на живот в градовете и повишаване на тяхната привлекателност • Подобряване на качеството на атмосферния въздух и на околната среда • Подобряване на социалната интеграция на уязвими групи от населението.	131. Дял от населението, ползващо се от подобрена градска среда 132. Количество на фини прахови частици в градовете	• Изграждане и възстановяване на зони за обществен отдих; • Изграждане, реконструкция, рехабилитация на физическите елементи на градската среда, на улични мрежи и обществени паркинги; • Монтаж на енергоспестяващо улично осветление и системи за охрана и борба с престъпността; • Въвеждане на системи за контролиран достъп в пешеходни зони на МПС; • Създаване на достъпна архитектурна среда.	CO22. Рехабилитация на земята: Обща площ на рехабилитираната земя CO38. Градско развитие: Незастроени площи, създадени или рехабилитирани в градските райони CO39. Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони
	(2) Подобряване на инвестиционната активност в градовете, чрез възстановяване на зони с потенциал за икономическо развитие	• Увеличаване на заетостта и подобряване на инвестиционната дейност в градовете.	133. Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи	• Подобряване/надграждане и реконструкция на съществуваща или строителство/развитие на нова техническа инфраструктура, свързана с бизнеса и предприемачеството;	

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
				• Строителство, обновяване, рехабилитация, реконструкция и ремонт на бизнес и индустриални зони; • Почистване, рекултивация, обеззаразяване на съществуващи замърсени и остарели индустриални и др. зони	

Инвестиционен приоритет (7b). Подобряване на мобилността на регионално равнище посредством свързването на второстепенни и третостепенни възли с инфраструктурата на TEN-T, включително мултимодални възли

Инвестиционен приоритет 7b обхваща само проектите, които се изпълняват по ПО7 (виж Таблица 22). Дейностите, които се подкрепят по този приоритет, са насочени към строителство, реконструкция и рехабилитация на пътища извън Трансевропейската транспортна мрежа, които обслужват вътрешнорегионалните връзки между градовете, както и изграждане на съпътстваща инфраструктура, включително целяща повишаване на пътната безопасност и имат много високо съответствие със специфичната цел за подобряване на свързаността и достъпността до TEN-T мрежата за товари и пътници.

Предвиден е един **индикатор за продукт**, *CO14. Шосеен транспорт: Обща дължина на реконструирани или модернизирани пътища*, който е подходящ за подкрепените дейности. Предвидени са два индикатора за резултат, *711. Пътникопоток* и *712. Товаропоток*. които съответстват на желаните ефекти и са съобразени със специфичната цел. Методологията на индикаторите обаче показва, че те се отнасят за цялата страна, а не само за превоза на товари и пътници, които използват обхванатите пътища или отнасящи се за обхванатите общини. В този смисъл, индикаторите за резултат се влияят от множество фактори извън интервенциите на ОПРР 2014-2020, включително и от фазата на икономическия цикъл.

Таблица 22. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 7b

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
ПО7	(1) Подобряване на свързаността и достъпността до TEN-T мрежата за товари и пътници	• Подобрена свързаност с общоевропейска транспортна мрежа • Ускоряване на регионалното сближаване	711. Пътникопоток 712. Товаропоток	• Връзка и достъп до TEN-T мрежата, осигуряваща обслужване на вътрешнорегионални връзки между градовете; • Инженерни решения за зелена инфраструктура при изпълнението на горните дейности; • Мерки и дейности за повишаване на пътната безопасност по пътища от I, II и III клас на републиканската пътна мрежа	CO14. Шосеен транспорт: Обща дължина на реконструирани или модернизирани пътища

Инвестиционен приоритет (9a). Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, която допринася за националното, регионалното и местното развитие, намаляването на неравнопоставеността по отношение на здравния статус, насърчаването на по-добро социално приобщаване чрез подобряване на достъпа до социални, културни и развлекателни услуги и преминаването от услуги, предоставяни в институции, към услуги, предоставяни в общността

Инвестиционен приоритет (9a) обхваща интервенции от три приоритетни оси – ПО1, ПО4 и ПО5.

Три специфични цели по ПО1 съответстват на инвестиционния приоритет – (*1) Подобряване на жилищните условия за маргинализирани групи от населението, включително ромите, (2) Подобряване на условията за модерни социални услуги* и *(3) Подобрен достъп за практикуване на масов спорт и културни услуги в градовете*. Съответните дейности, които може да се изпълняват за всяка от целите, може да се проследят в Таблица 23. Дейностите, които се подкрепят по инвестиционен приоритет (9a) съответстват на поставените специфични цели и на желаните резултати, тъй като те целят изграждане или реновиране на социална, спортна и културна инфраструктура.

Четири **индикатора за продукт** са включени за проследяване на изпълнението на този приоритет по ПО1. Индикатор *CO39. Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони*[15] съответства на дейностите по специфична цел (3) и по-специално относно дейностите насочени към културна инфраструктура. Индикатор *CO40. Градско развитие: Рехабилитирани жилища в градските райони* съответства на дейностите по специфична цел (1), тъй като се отнася за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението. Индикатори *1421. Население, ползващо подобрени социални услуги* и *1422. Представители от маргинализирани групи, включително роми, които се ползват от модернизирана социална инфраструктура* се отнасят към дейностите, насочени към осигуряването на подходяща социална инфраструктура, която подпомага ефективно социално включване и участие в живота на обществото на уязвимите групи. Подкрепените дейности са насочени към изграждане и реновиране на такава социална инфраструктура, а тези два индикатора дават информация за очакваната натовареност на социалните центрове, което зависи и от целите на общата държавна политика в тази сфера. Индикатори, които се отнасят за физически характеристики на построени или реновирани сгради (аналогично на CO39 и CO40), биха дали по-ясна представа за

[15] Същият общ индикатор се използва и по инвестиционен приоритет (6e) по ПО1, като там той се отнася за бизнес и индустриални сгради.

извършените дейности по тази специфична цел. Липсва индикатор за изпълнение, който да се отнася за интервенции, насочени към спортна инфраструктура.

Индикаторът за резултат по специфична цел (1), *141. Представители на маргинализирани групи, включително роми с подобрени жилищни условия*, е измерим и пряко свързан с дейностите, специфичната цел и продукта. Индикатор *142. Дял на модернизираните обекти за социални услуги* е измерим и директно свързан с дейностите и специфична цел (2). Той дава информация относно обхвата на резултатите от интервенцията. Индикатор *143. Дял на модернизираните културни/ спортни обекти* също е релевантен на подкрепените дейности и на очакваните резултати, съответстващи на специфична цел (3).

Три специфични цели по ПО4 съответстват на инвестиционен приоритет (9а) – *(1) Подобрен достъп до спешна медицинска помощ, с възможности за спешна диагностика, лечение и наблюдение до 24 ч., (2) Намаляване на броя хоспитализации в здравната система* и *(3) Подобряване на капацитета на националната здравна система за реакция при кризи*. Таблица 23 съдържа информация са очакваните резултати, подкрепените дейности и съответните индикатори за продукт (изпълнение) и за резултат. Дейностите, които се подкрепят по ПО4, са насочени предимно към реновиране и осъвременяване на сградния фонд на системата за спешна медицинска помощ (болнична и извънболнична) и към закупуване на съвременни специализирани транспортни средства за спешна медицинска помощ. Специфична цел (3) е включена в изменението на ОПРР 2014-2020 от 2020 г. и е в отговор на предизвикателствата, които пандемията от COVID-19 постави пред здравните власти в страната. Съответно дейностите, които са подкрепени във връзка с тази цел, са насочени към придобиване на специализирано оборудване, лекарства и медицински консумативи и предпазни средства. Съществува силно съответствие между дейностите по трите специфични цели и очакваните резултати от интервенцията.

Индикаторите за продукт *4112. Модернизирани обекти на спешна медицинска помощ, 4121. Закупени съвременни санитарни превозни средства (линейки), 4122. Закупени съвременни транспортни медицински средства по въздух (медицински хеликоптери), CV12. Подкрепени обекти в системата на здравеопазването с подобрен капацитет за реакция при кризи, CV2. Стойност на закупеното медицинско оборудване (общи публични разходи)* и *CV7. Апарати за белодробна вентилация за подпомагане на лечението на COVID-19* са лесно измерими и са пряко свързани с подкрепените дейности. Индикатор *4111. Население, обхванато от подобрените услуги по спешна медицинска помощ* предполага задаването на ясна дефиниция на „подобрени услуги по спешна медицинска помощ“ и неговото измерване не е точно определено. Подобряването на здравната инфраструктура е само един елемент от предоставянето на по-добра спешна медицинска помощ, заедно с организацията на дейността и наличието на добре подготвен здравен персонал. По-

подходящо би било да се включи индикатор за продукт, който да отчита промяната в капацитета на спешната медицинска помощ (време за реакция, леглова база, закупена специализирана медицинска техника), който би бил по-ясно свързан с инвестициите в здравна инфраструктура.

Индикаторът за резултат по специфична цел (1), *411. Население с 30 минутен достъп до спешна медицинска помощ за 24 часово лечение и наблюдение* е измерим и обвързан с дейностите, специфичната цел и продукта. Това е валидно и за индикатор *413. Население с възможност за достъп до медицинска грижа в условия на криза* по специфична цел (3). Индикатор *412. Брой хоспитализации годишно* е измерим и съответства на специфична цел (2). Неговата стойност обаче се влияе от редица фактори извън дейностите, които са извършени по Приоритетна ос 4, като например общото застаряване на населението в страната, лоши здравни навици, недобра профилактика, които също оказват значително влияние върху динамиката на индикатора.

Една специфична цел по ПО5 съответства на инвестиционния приоритет (9а) – *(1) Подобряване на регионалната социална инфраструктура за деинституционализация на социалните услуги за деца и възрастни*. В Таблица 23 е обобщена информацията за подкрепените дейности, очакваните резултати и индикаторите за продукт и резултат. Подкрепените дейности са насочени към изграждане или реновиране на сграден фонд, предназначен за предоставяне на услуги на деинституционализирани деца и възрастни, например дневни центрове за деца с увреждания, центрове за социална рехабилитация и интеграция, центрове по превенция за деца и семейства от различни уязвими групи, центрове за настаняване от семеен тип за деца в риск, защитени жилища, центрове за предоставяне на услуги за ранно детско развитие за деца и техните семейства, сгради за предоставяне на социални услуги в общността (в т.ч. социални услуги от резидентен тип). Дейностите, които се подкрепят по инвестиционен приоритет (9а), съответстват на поставената специфична цел и на желаните резултати.

Индикаторите за продукт *CO35. Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование* и *5111. Брой подкрепени обекти на социалната инфраструктура в процеса на деинституционализация* са лесно измерими и пряко съответстват на предвидените дейности.

Индикаторът за резултат *511. Дял на социалната инфраструктура за деинституционализация на социалните услуги за деца и възрастни* е релевантен на подкрепените дейности и на очакваните резултати.

Таблица 23. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет 9a

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
ПО1	(1) Подобряване на жилищните условия за маргинализирани групи от населението, включително ромите	• подобряването на жилищните условия за маргинализирани групи от населението, включително роми.	141. Представители на маргинализирани групи, включително роми с подобрени жилищни условия	• Строителство, реконструкция, ремонт и разширяване на социалните жилища; • Оборудване и обзавеждане за горепосочените сгради/помещения.	CO39. Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони CO40. Градско развитие: Рехабилитирани жилища в градските райони 1421. Население, ползващо подобрени социални услуги 1422. Представители от маргинализирани групи, включително роми, които се ползват от модернизирана социална инфраструктура
	(2) Подобряване на условията за модерни социални услуги	• Осигуряването на подходяща социална инфраструктура, която подкрепя ефективното социално включване и участие в живота на обществото на уязвимите групи	142. Дял на модернизираните обекти за социални услуги	• Основен ремонт/реконструкция/строителство на подходяща общинска инфраструктура за предоставяне на услуги в общността за възрастни хора и хора с увреждания извън държавната политика за деинституционализация; • Основен ремонт/реконструкция/изграждане на подходяща общинска инфраструктура за предоставяне на услуги в общността за деца извън държавната политика за деинституционализация;	

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
				• Оборудване и обзавеждане за горепосочените сгради/помещения.	
	(3) Подобрен достъп за практикуване на масов спорт и културни услуги в градовете	• Подобрени възможности за практикуване на масов спорт; • Повишаване на привлекателността на културните обекти и насърчаване участието в културния живот.	143. Дял на модернизираните културни/ спортни обекти	• Строителство, реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане на спортна инфраструктура за масов спорт; • Строителство, реконструкция, обновяване, оборудване и обзавеждане на културни центрове, театри, читалища, библиотеки, опери, галерии, културни изложбени зали и други културни институции	
ПО4	(1) Подобрен достъп до спешна медицинска помощ, с възможности за спешна диагностика, лечение и наблюдение до 24 ч.	• Навременен достъп на цялото население на страната до качествена медицинска помощ при спешни състояния	411. Население с 30 минутен достъп до спешна медицинска помощ за 24 часово лечение и наблюдение	• Закупуване на съвременни санитарни превозни средства, в т.ч. и за транспорт по въздух; • Строителство, реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане на филиалите на ЦСМП;	4111. Население, обхванато от подобрените услуги по спешна медицинска помощ 4112. Модернизирани обекти на спешна медицинска помощ
	(2) Намаляване на броя хоспитализации в здравната система	• Модернизация на системата за спешна медицинска помощ в	412. Брой хоспитализации годишно		

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
		нейната извънболнична и болнична част		• Изграждане на съвременна здравна инфраструктура за спешна медицинска помощ (спешни отделения в държавни болници); • Техническа подкрепа	4121. Закупени съвременни санитарни превозни средства (линейки) 4122. Закупени съвременни транспортни медицински средства по въздух (медицински хеликоптери) CV12. Подкрепени обекти в системата на здравеопазването с подобрен капацитет за реакция при кризи CV2. Стойност на закупеното медицинско оборудване (общи публични разходи) CV7. Апарати за белодробна вентилация за подпомагане на лечението на COVID-19
	(3) Подобряване на капацитета на националната здравна система за реакция при кризи	• Подобряване на условията за навременна реакция и справяне с непредвидени ситуации и кризи в системата на здравеопазването	413. Население с възможност за достъп до медицинска грижа в условия на криза	• Доставка на продукти и услуги за укрепване на капацитета на обществените здравни институции за отговор на кризи	

ПО5	(1) Подобряване на регионалната социална инфраструктура за деинституционализация на социалните услуги за деца и възрастни	• Продължаване на процеса на деинституционализация на социалните услуги за деца и възрастни
		• Достъп до качествена грижа и услуги според индивидуалните потребности
			511. Дял на социалната инфраструктура за деинституционализация на социалните услуги за деца и възрастни	• Строителство, ремонт, реконструкция на:
				  • Центрове, предоставящи услуги за деца в риск;
				  • Центрове за настаняване от семеен тип за деца в риск;
				  • Инфраструктура за предоставяне на
					CO35. Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование
					5111. Брой подкрепени обекти на социалната инфраструктура в процеса на деинституционализация

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
				услуги за ранно детско развитие за деца и техните семейства; • Инфраструктура за съпътстващи услуги за деца и възрастни; • Сграден фонд за социални услуги в общността.	

Инвестиционен приоритет (10a). Инвестиции в образованието, обучението, включително професионалното обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот посредством изграждането на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение

Инвестиционен приоритет (10a) обхваща интервенции по две приоритетни оси – ПО1 и ПО3. Таблица 24 обобщава специфичните цели по инвестиционен приоритет (10a), очакваните резултати, подкрепените дейности, както и индикаторите за продукт (изпълнение) и за резултат за всяка от приоритетните оси.

Двете приоритетни оси имат една и съща специфична цел, която съответства на този приоритет – (1) Подобряване на условията за модерни образователни услуги.

Дейностите, които са подкрепени по ПО1, се отнасят до изграждане, реконструкция и обновяване на общински учебни заведения, като детски ясли и градини, общообразователни и специализирани училища, както и доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане за горепосочените сгради/помещения. Финансират се дейности, насочени към образователна инфраструктура от местно значение въз основа на местните нужди, определени в интегрираните планове за градско възстановяване и развитие. В ОПРР 2014-2020 е посочено, че дейностите имат специалната насоченост към деца и ученици - представители на уязвими групи от обществото, в това число роми, чрез осигуряване на равен достъп до качествено образование, включително чрез включване на деца и ученици от уязвими групи в смесени детски градини и училища.

Дейностите, които са подкрепени по ПО3, се отнасят за строителство, реконструкция и ремонт на държавни и общински училища от национално и регионално значение и на висши училища, както и за доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане за тези сгради. Подкрепата е насочена към професионални, специални, помощни, спортни училища, училищата по изкуство и култура и висши училища и е съобразена с методологията за приоритизиране на обектите на образователната инфраструктура на територията на Република България.

Дейностите, които се подкрепят по инвестиционен приоритет (10a) по ПО1 и ПО3, съответстват на поставените специфични цели и на желаните резултати, тъй като те целят подновяване и реновиране на образователния сграден фонд и прилежаща инфраструктура, което би повишило привлекателността на образователната система, включително на висшето образование.

Два **индикатора за продукт** са включени за проследяване на изпълнението на този инвестиционен приоритет по ПО1. Индикатор *CO35. Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование* съответства на подкрепените дейности и е лесно измерим. Индикатор *1511. Представители на маргинализирани групи, включително роми, облагодетелствани от модернизирана образователна инфраструктура* също

съответства на извършените дейности, но неговото измерване може да е предизвикателство.

Индикаторите за продукт по ПО3 са три. Два от тях са аналогични на индикаторите по ПО1. Индикатор *3112. Училища, получили ново спортно оборудване* е нов за програмата и е въведен с нейното изменение през 2019 г., когато е взето решение цялата сума от резерва на ПО5 да бъде преразпределена за допълнителни инвестиции в образователна инфраструктура и оборудване по ПО3. Решено е ресурс в размер на около 1,09 млн. лв. да бъде използван за доставка на спортно оборудване в училища, които са финансирани по Компонент 1 на процедура BG16RFOP001-3.002 „Подкрепа за професионалните училища в Република България“[16]. Този индикатор също съответства на предвидените дейности и е лесно измерим.

Индикаторите за резултат по двете приоритетни оси са аналогични - *151. Дял на модернизираните образователни институции* за ПО1 и *311. Дял на модернизираните образователни институции* за ПО3, като разликите се дължат в обхвата на данните, използвани за пресмятането на двата индикатора. В първия случай се използват агрегирани данни от бенефициенти за модернизирани детски ясли, детски градини, общообразователни училища и профилирани училища, получили подкрепа по ПО1, а вторият индикатор използва данни за професионални училища, специални и помощни училища и висши училища, които са били подкрепени по ПО3. И двата индикатора са лесно измерими и релевантни на подкрепените действия и на очакваните резултати.

[16] Годишен доклад за изпълнението на Оперативна програма „Региони в растеж” 2014 – 2020 за 2019г.

Таблица 24. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет (10a)

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
ПО1	(1) Подобряване на условията за модерни образователни услуги	• Модернизиране на образователната инфраструктура от местно значение (предучилищно и училищно образование).	151. Дял на модернизираните образователни институции	• Изграждане, реконструкция и обновяване на общински учебни заведения, като детски ясли и градини, общообразователни и специализирани училища; • Доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане за горепосочените сгради/помещения	CO35. Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование 1511. Представители на маргинализирани групи, включително роми, облагодетелствани от модернизирана образователна инфраструктура
ПО3	(1) Подобряване на условията за модерни образователни услуги	• Модернизиране на институциите за средното и висше образование от регионално и национално значение; • Намаляване броя на отпадащите от образователната система ученици и увеличаване на броя на хората със завършено висше образование.	311. Дял на модернизираните образователни институции	• Строителство, реконструкция и ремонт на държавни и общински училища от национално и регионално значение, както и на висши училища; • Доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане за горепосочените сгради/помещения	CO35. Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование 3111. Представители на маргинализирани групи, включително роми, облагодетелствани от модернизирана образователна инфраструктура 3112. Училища, получили ново спортно оборудване

Улесняване на преодоляването на последиците от кризата в контекста на пандемията от COVID-19 и социалните последици от нея и подготовка за екологично, цифрово и устойчиво възстановяване на икономиката

Този инвестиционен приоритет е включен в ОПРР 2014-2020 през 2021 г. в рамките на нова приоритетна ос 9 „Подкрепа за здравната система за справяне с кризи“.

Специфичната цел на ПО9 е подобряване на достъпа до спешна медицинска помощ, с възможности за спешна диагностика, лечение и наблюдение до 24 ч. Дейностите, които се подкрепят по тази ос, са насочени към осигуряване на подкрепа за болничната мрежа чрез структуриране на сектори за лечение на коронавирус, осигуряване на медицинско и болнично оборудване за осигуряване на адекватно лечение, повишаване на капацитета на центровете за трансфузионна хематология и чрез развитие на електронното здравеопазване и внедряване на телемедицина, както и други дейности в подкрепа на инвестиции в продукти и услуги за здравно обслужване и мерки за опазване на здравето и безопасността, включително осигуряването на ваксини.

Резултатите, които се очаква да се реализират, са осигуряване на безусловен достъп, навременно и безотказно лечение на пациенти със заразни заболявания, повишаване на качеството на здравните грижи, намаляване на риска от разпространение на вътрешноболнични инфекции, подобряване на готовността на здравната система, включително чрез профилактика за смекчаването на последици, за посрещане на нови епидемични вълни. Дейностите, които се подкрепят по инвестиционния приоритет, съответстват на поставените специфични цели и на желаните резултати.

Индикаторите за продукт и за резултат, които са определени към този инвестиционен приоритет, са базирани на напътствия от ЕК[17].

Приоритетът обхваща шест **индикатора за продукт:** *CV12. Подкрепени обекти в системата на здравеопазването с подобрен капацитет за реакция при кризи, CV7. Апарати за белодробна вентилация за подпомагане на лечението на COVID-19; CV8. Допълнителни легла, създадени за пациенти с Covid-19; CV9. Новопостроени, новоремонтирани или лаборатории с повишен капацитет за тестване на COVID-19, CV2. Стойност на закупеното медицинско оборудване (общи публични разходи)* и *CV4. Стойност на ИТ оборудване и софтуер, финансирани в отговор на COVID-19.* Всички индикатори за продукт са лесно измерими и са пряко свързани с подкрепените дейности.

Индикаторът за резултат *911. Увеличаване на капацитета в здравната система за лечение на засегнатите от COVID-19, чрез осигуряване на подкрепа на здравни*

[17] NON-PAPER: List of programme specific indicators related to the cohesion policy direct response to the COVID-19 pandemic, EGESIF_20-0007-01, 03/02/2021

обекти за реакция при кризи е релевантен на подкрепените дейности и на очакваните резултати.

Таблица 25. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по Инвестиционен приоритет *Улесняване на преодоляването на последиците от кризата в контекста на пандемията от COVID-19*

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
ПО9	Подобрен достъп до спешна медицинска помощ, с възможности за спешна диагностика, лечение и наблюдение до 24 ч.	• Подкрепа на населението за безусловен достъп, навременно и безотказно лечение на пациенти със заразни заболявания; • Повишено качество на предоставяните здравни грижи; • По-прецизна профилактика за смекчаването на последици от следващи епидемиични кризи; • Ограничаване на експозицията и риска от разпространение на вътреболнични инфекции; • Създаване на готовност и осигуряване на необходимото оборудване със	911. Увеличаване на капацитета в здравната система за лечение на засегнатите от COVID-19, чрез осигуряване на подкрепа на здравни обекти за реакция при кризи	• Укрепване капацитета на болничната мрежа чрез реконструкция, проектиране и ремонтни дейности за обособяване на изолирани структури към болници, определени за лечение и наблюдение на пациенти с COVID – 19; • Осигуряване на медицинско и болнично оборудване за структури, създадени за лечение и грижи за пациенти с CoV-2; • Повишаване капацитета на центровете за трансфузионна хематология за диагностика на COVID-19; • Внедряване на телемедицина с оглед редуциране на контактите на инфектираните с	CV12. Подкрепени обекти в системата на здравеопазването с подобрен капацитет за реакция при кризи CV7. Апарати за белодробна вентилация за подпомагане на лечението на COVID-19 CV8. Допълнителни легла, създадени за пациенти с Covid-19 CV9. Новопостроени, новоремонтирани или лаборатории с повишен капацитет за тестване на COVID-19 CV2. Стойност на закупеното медицинско оборудване (общи публични разходи) CV4. Стойност на ИТ оборудване и софтуер, финансирани в отговор на COVID-19

ПО	Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Индикатори за изпълнение
		съвременна апаратура и подобрена среда за пациентите при посрещане нови епидемични вълни.		коронавирус пациенти при получаване на медицински грижи.	

Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“

Приоритетна ос 8 обхваща **три специфични цели** – *(1) Повишаване ефективността на Управляващия орган, (2) Подобряване на административния капацитет на бенефициентите на ОПРР 2014-2020 г.* и *(3) Повишаване на обществената информираност относно ОПРР 2014-2020*. Дейностите, които са подкрепени по тази ос, съответстват на поставените цели за подобряване и подкрепяне на капацитета на експертите на УО и на бенефициентите, както и на повишаване на публичността и информираността на обществото за дейностите и проектите, подкрепени по оперативната програма. Трябва да се отбележи, че дейностите по тази приоритетна ос, както и показателите за изпълнение, не са обособени спрямо трите специфични цели. Разделянето, което е направено в Таблица 24, е на база експертна оценка.

Показателят за изпълнение *8111. Осигурени заплати за служители на пълен работен ден* е лесно измерим, но не съответства на дейностите, които са предвидени по специфична цел (1), които са насочени към повишаване на капацитета на служителите на УО чрез предоставяне на специализирани обучения, оборудване, подкрепа за извършване на оценка и подбор на проекти, мониторинг и финансов контрол на проектите, както и предоставянето на специализирани консултации, изследвания, анализи и проучвания на УО. Показателят не дава добра представа колко или какъв дял от служителите са обхванати или са участвали в такива дейности. Показателят за изпълнение *8121. Обучени служители на бенефициентите* е измерим и съответства на предвидените дейности по втората специфична цел. Показателят *8131. Проведени информационни кампании и дейности за публичност*, който съответства на специфична цел (3), е релевантен на предвидените дейности, но неговото коректно отчитане може да бъде затруднено ако не е предвидена ясна методология кои специфични дейности за повишаване на обществената информираност ще се включват при отчитането му.

Индикаторите за резултат *811. Средно време, необходимо за плащане на бенефициента от датата да подаване на искането за възстановяване* и *812. Усреднено време за одобряване на проект (между подаването на проекта и подписването на договор)* са релевантни на очакваните резултати от подкрепените дейности (повишаване на капацитета и ефективността на работа на служителите на УО). Те са лесно измерими чрез използването на управленски информационни системи и/или ИСУН, но не са свързани със съответния показател за изпълнение. Индикатор *813. Ниво на удовлетвореност на бенефициентите на ОПРР 2014-2020 от техническа помощ и обучения* е релевантен на дейностите и на показателя за изпълнение по втората специфична цел. С цел повишаване на неговата релевантност спрямо очаквания резултат за повишен административен капацитет на бенефициентите се препоръчва по-тясно дефиниране какво се разбира под

„удовлетвореност“ от техническа помощ и обучения, която да отчита приложимост в практиката на наученото, както и да се изготви методология за отчитането му. Индикатор *814. Ниво на обществена осведоменост относно ОПРР 2014-2020 г.* е релевантен на очакваните резултати и на показателя за изпълнение и ясно измерва ефекта от подкрепените действия по специфична цел (3). В същото време трябва да се отбележи, че за този индикатор също няма ясно определена методология за пресмятане, което затруднява неговото отчитане.

Таблица 26. Съответствие между специфични цели и индикатори за продукт и резултата по ПО8

Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Показатели за изпълнение
(1) Повишаване ефективността на Управляващия орган	• Осъществяване на безпрепятствено изпълнение, наблюдение, оценка, информация и контрол на програмата; • Подсилена експертиза в специфични области, като обществени поръчки, държавни помощи и финансови инструменти.	811. Средно време, необходимо за плащане на бенефициента от датата да подаване на искането за възстановяване; 812. Усреднено време за одобряване на проект (между подаването на проекта и подписването на договор)	• Предоставяне на техническа подкрепа, консултации, изследвания, анализи, проучвания и др., необходими за правилното управление, изпълнение, наблюдение, оценка и контрол на ОПРР; • Доставка и поддръжка на компютри и на офис оборудване; • Оценка на изпълнението на ОПРР; • Подкрепа за извършване на мониторинг върху изпълнението на проектите от бенефициентите; • Подкрепа за финансовия контрол и одит; • Подкрепа на процесите на оценка и избор на проекти; • Обучение на персонала на УО на ОПРР; • Участие в програми за обмен на опит и добри практики.	8111. Осигурени заплати за служители на пълен работен ден
(2) Подобряване на административния капацитет на бенефициентите на ОПРР 2014-2020 г.	• Подобрен административен капацитет на бенефициентите на ОПРР 2014-2020 г. за ефикасно прилагане на програмата.	813. Ниво на удовлетвореност на бенефициентите на ОПРР 2014-2020 от техническа помощ и обучения	• Обучение на персонала на бенефициентите; • Доставка на хардуер и софтуер за бенефициентите; • Участие в програми за обмен на опит и добри практики; • Предоставяне на техническа помощ за градовете бенефициенти по ПО1 за създаване на градски мрежи.	8121. Обучени служители на бенефициентите
(3) Повишаване на обществената информираност	• Достигане на информация относно финансовата подкрепа от ЕС до	814. Ниво на обществена осведоменост относно ОПРР 2014-2020 г.	• Изготвяне и поддръжка на интернет страница, участия в медиите, информационни филми и клипове;	8131. Проведени информационни кампании и дейности за публичност

Специфична цел	Резултати	Индикатори за резултат	Подкрепени дейности	Показатели за изпълнение
относно ОПРР 2014-2020	обществеността, включително осведомяване на бенефициенти по програмата за възможностите за финансиране, добри практики, постигнати резултати.		• Публикации, бюлетини, брошури, постери, наръчници; • Организиране на конференции, „пътуващи“ изложби и семинари, информационни кампании; • Подкрепа за разработката и разпространението на анализи, въпросници, изследвания и анкети; • Подкрепа за подобряване на осведомеността на обществеността за обхвата, целите и резултатите на ОПРР 2014-2020.	

В изложението по-горе са изведени някои слабости на индикаторите за продукт и резултат по инвестиционни приоритети. В обобщение може да се изведат няколко препоръки при съставянето на системата от индикатори за следващия програмен период:

- Да се отчита влиянието на външни фактори, които биха оказали влияние върху отчетените стойности, при избирането на индикатори и особено при задаването на целеви стойности. Влиянието на външните фактори може да се намали при използването на подходящи методи за прогнозиране на целевите стойности, както и при прецизиране на индикаторите, така че те да се отнасят само до обхвата/обекта на интервенция (например район).
- Да се създаде формална методология за индикаторите за продукт. В момента такава съществува единствено за индикаторите за резултат по приоритетните оси без ПО8. В тази методология следва да се съдържа както дефиниция на индикатора, така и обяснение какви данни се събират, от кого, как се събират, как се пресмята индикатора. Наличието на формална общодостъпна методология ще зададе ясна връзка между това, което се отчита, наименованието на индикатора, мерната единица (и съответно стойността, която се отчита), наличието на достоверни и навременни данни за пресмятане на индикатора, както и ще създаде унифициран подход при отчитането на някои показатели (например определянето на представители на маргинализирани групи, включително роми).

ОВ3. Релевантна и актуална ли е методологията, прилагана от УО за изчисляване на целевите стойности на индикаторите по приоритетните оси на ОПРР 2014-2020? Определените етапни и крайни цели на индикаторите отговарят ли на изискванията на т.3 от Приложение II „Метод за определяне на рамката за изпълнението“ от Регламент 1303/2013?

Като цяло прилаганата методология за определяне на целевите стойности на етап планиране е логически обоснована и устойчива. Използването на подхода на средни единични разходи позволява целеполагането да се базира на цялата налична към дадения момент количествена информация, но не отчита качествени фактори като приоритизиране на области на въздействие от потенциалните бенефициенти, различна икономическа конюнктура в двата програмни периода или използването на нови инструменти за финансиране. Тези фактори може да се включат в методологията за определяне на целевите стойности чрез използването на диференциран коефициент за корекция между различните индикатори.

По отношение на индикаторите, при които подходът на средните единични разходи не е използван, слабост представлява използването на данни от година с ниска

икономическа активност за определяне на целевата стойност, както и игнорирането на демографските процеси в страната.

Като цяло системата от индикатори отговаря на изискванията на т.3 от Приложение II на Регламент 1303/2013. Най-често срещаните проблеми са свързани с оценката на реалистичността на целевите стойности, както и в известна степен с тяхната прозрачност и проверимост. Признакът „реалистичност“ е оценен като частично достигнат за някои индикатори, тъй като техните цели са били променяни често и/или съществено от стартирането на програмата до сега, както и че съществува риска от изпълнение на целевите стойности за някои индикатори (по данни от ТО1). Промените на целевите стойности са били обосновани и са се дължали на фактори, които не е могло да се предвидят на етап планиране.

Определянето на крайните целеви стойности на индикаторите за продукт и за резултат по приоритетните оси на програмата най-често става чрез използване на пресметнати средни единични разходи по подобни операции, които са били изпълнени през предходния програмен период. Тези единични разходи се прилагат към предвиденото финансиране по всяка приоритетна ос и инвестиционен приоритет, за да се получи предварителна целева стойност. За да се отчете съществуващия риск върху изпълнението да окажат влияние външни непредвидени фактори (като например инфлацията), тази първоначална целева стойност се коригира с 10% за да се получи крайната цел.

Изключенията от този подход са няколко:

- Целевите стойности на индикаторите, които се отнасят за представители на маргинализирани групи, които са включени в интервенции, са определени като дял от целта за всички участници в интервенциите (индикатори за продукт 1511, 1422 и 3111);
- Целевите стойности на индикаторите за резултат 122 и 132 по ПО1 са равни на съответните отчетни стойности за 2010 г., без да бъде отчетено възходящия тренд в динамиката на фини прахови частици (ФПЧ), както и фактът, че 2010 г. икономическата активност е ниска;
- Целевите стойности на индикаторите за резултат 121 и 133 по ПО1 са зададени на база на експертна оценка;
- Индикаторите за продукт по ПО4, както и индикаторите за резултат 412 и 413 са зададени в следствие на експертна оценка и/или на прогнози на МЗ. При прогнозата на демографските показатели са използвани актуални към момента на програмиране данни за населението на страната, като не е отчетен отрицателния демографски темп;

- Външно зададена е целевата стойност на индикатора за продукт 6111, а индикаторът за резултат 611 е пресметнат на база на прогноза за туристически нощувки и очакван брой посещения на подпомогнатите от програмата туристически обекти;
- Индикаторите за резултат по ПО7 са на база на прогноза на АПИ;
- Индикаторите за продукт по ПО8 са зададени на база на експертна оценка, използваща информация от годишните доклади за изпълнение на ОПРР 2007-2013, а индикаторите за резултат са на база нормативни изисквания или експертна оценка.

Междинните стойности на индикаторите, които са включени в рамката на изпълнение, са определени като се използва:

- прогноза за договаряне, верифициране и сертифициране на платените средства, базирана на изпълнението през предходния програмен период;
- предвиден срок за изпълнение на проектите от 3 години.

Таблица 27 и Таблица 28 съдържат информация за подхода за определяне на целевите стойности на индикаторите за продукт и резултат, дали е използвана корекция от 10%, както и кои схеми от предходния програмен период са били използвани за определяне на целевите стойности (ако е приложимо).

Като цяло прилаганата методология за определяне на целевите стойности на етап планиране е логически обоснована и устойчива. Използването на подхода на средни единични разходи позволява целеполагането да се базира на цялата налична към дадения момент количествена информация като дава оценка каква е максимално възможната стойност на даден индикатор, която може да бъде достигната с определен финансов ресурс при равни други условия. В същото време този методологичен подход не отчита фактори като приоритизиране на области на въздействие от потенциалните бенефициенти, разликите в икономическото развитие между планирания период и периода, данни от който се използват за задаване на целите, както и възможни други качествени фактори, които биха оказали въздействие върху привлекателността или изпълнението на проектите през новия програмен период (административен капацитет на бенефициентите, използване на нови инструменти за финансиране, социални стереотипи). Отчитането на тези по същество качествени фактори на етап планиране и дизайн на мерките би повишило качеството на прогнозните стойности и съответно минимизирало нуждата от последващи изменения на програмата (пренасочване на финансови ресурси или промяна на целеви стойности). Тези фактори може да бъдат включени в пресмятанията чрез използване на индивидуален коефициент на корекция за всеки индикатор (по-висок или по-нисък от сега използвания 10%).

По отношение на останалите индикатори, при които подходът на средните единични разходи не е използван, слабост представлява използването на година с ниска икономическа активност за целева, както и игнорирането на демографските процеси в страната.

По данни от Годишните доклади за изпълнение на програмата, актуализациите на целевите стойности на индикаторите за продукт, които са били одобрени, са базирани на редица фактори като преразпределение на финансови средства между приоритетни оси и инвестиционни приоритети, заложени цели и очаквано изпълнение на индикаторите по проекти в изпълнение, заложени цели по подадени проектни предложение, както и възникнали специфични предизвикателства в хода на изпълнение на програмата (забавяне на проекти, нисък интерес).

Таблица 27. Подход за определяне на целевите стойности на индикаторите за продукт

ПО	ИП	Индикатор за продукт	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
ПО1	10a	CO35 Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование, лица	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап планиране е определена на база на три схеми от предходния програмен период - BG161PO001/1.1-01/2007, BG161PO001/1.1-02/2007 и BG161PO001/4.1-01/2007, които се отнасят за модернизиране на инфраструктурата в сферата на образованието. Целевата стойност на индикатора е повишавана през 2017г. и 2019г. поради висок интерес от страна на 39-те общини и пренасочване на финансов ресурс.
		1511 Представители от маргинализираните групи, включително роми, ползващи модернизираната образователна инфраструктура,	дял от целевата стойност на CO35	не	Използвани са данни от схема BG161PO001/1.1-01/2007 за дела на роми, засегнати от интервенции в образователна инфраструктура. Делът не е останал постоянен спрямо етапа на програмиране (към момента е около 8% спрямо 3% при програмирането).
	4c	CO31 Енергийна ефективност: Брой домакинства, преминали в по-горен клас на енергопотребление, домакинства	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап планиране е определена на база на схема BG161PO001/1.2-01/2011
		CO32 Енергийна ефективност: Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради, kWh/година	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап планиране е определена на база на схеми BG161PO001/1.1-09/2010 и BG161PO001/4.1-03/2010. Първоначално определената целева стойност е била намалявана през 2017г., 2018г. и 2019г., поради възникнали предизвикателства в хода на изпълнение, оптимизация на целите по ПО1 и одобрение на инвестиционните планове на общините.

ПО	ИП	Индикатор за продукт	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
		CO34 Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове, тонове CO2 екв.	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	не	Целевата стойност на етап планиране е определена на база на три схеми от предходния програмен период - BG161PO001/1.2-01/2011, BG161PO001/1.1-09/2010 и BG161PO001/4.1-03/2010, които дават информация за намалението на емисиите на парникови газове след интервенции за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради и образователни институции. Първоначално определената целева стойност е била намалявана през 2017г., 2018г. и 2019г., поради възникнали предизвикателства в хода на изпълнение, оптимизация на целите по ПО1 и одобрение на инвестиционните планове на общините и преразпределяне на финансов ресурс между целите на ПО1.
	4e	CO34 Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове, тонове CO2 екв.	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация от три схеми за интегриран градски транспорт, които са се изпълнявали през предходния програмен период - BG161PO001/1.5-01 , BG161PO001/1.5-02 и BG161PO001/1.5-03. Целевата стойност е намалена през 2019г. поради взето решение на национално ниво средства от резерва да се прехвърлят към останалите приоритетни оси, отчитане на нуждите от инвестиции и проектната готовност по останалите приоритетни оси и прогнози за нивото на изпълнение на заложените цели, при съобразяване със стойностите на индикаторите в договорените проекти и подадените проектни предложения.

ПО	ИП	Индикатор за продукт	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
		1211 Обща дължина на нови или подобрени линии на обществения транспорт, км	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	не	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация от три схеми за интегриран градски транспорт, които са се изпълнявали през предходния програмен период - BG161PO001/1.5-01 , BG161PO001/1.5-02 и BG161PO001/1.5-03 и които включват изграждане или подобряване на линии на обществения транспорт. Целевата стойност е увеличена съществено през 2019г. при отчитане на очакваното изпълнение на заложените цели и съобразяване със стойностите на индикаторите в договорените проекти и подадените проектни предложения.
	6e	CO22 Рехабилитация на земята: Обща площ на рехабилитираната земя, хектари	средни единични разходи	10%	Средните единични разходи са взети от направена оценка в Оценка на въздействието на ОПРР 2014-2020. Целевата стойност е намалена значително през 2019г. като взети предвид прогнози от Фонда на фондовете за преобладаващата част от инвестициите (малък мащаб и специфика).
		CO38 Градско развитие: Незастроени площи, създадени или рехабилитирани в градските райони, кв.м.	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация от две схеми от предходния период - BG161PO001/1.4-02/2008 и BG161PO001/1.4-05/2009. Целевата стойност е увеличена през 2019г. при отчитане на очакваното изпълнение на заложените цели и съобразяване със стойностите на индикаторите в договорените проекти и подадените проектни предложения.
		CO39 Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони, кв.м.	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация за релевантни дейности по грантова схема BG161PO001/1.4-08/2010, изпълнявана в предходния програмен период.
	9a	CO39 Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони, кв.м.	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация за релевантни дейности по грантова схема BG161PO001/1.4-08/2010, изпълнявана в предходния програмен период.

ПО	ИП	Индикатор за продукт	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
		CO40 Градско развитие: Рехабилитирани жилища в градските райони, жилища	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация за релевантни дейности по схема BG161PO001/1.2-02/2011, изпълнявана в предходния програмен период. През 2019г. целевата стойност е увеличена след отчитане на очакваното изпълнение на заложените цели и съобразяване със стойностите на индикаторите в договорените проекти и подадените проектни предложения.
		1421 Население, ползващо подобрени социални услуги, лица	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация за схема BG161PO001/1.1-01/2007, компонент 2 Социална инфраструктура. Съществени промени в целевата стойност на индикатора са извършени през 2018 г. и 2019 г. Промяната отразява националната политика в социалната сфера от гл. т. на видове социална инфраструктура за подкрепа и да отразява коректно стандарта за съответните социални услуги (капацитет, специфика и т.н.), както и очакваното изпълнение на заложените цели и съобразяване със стойностите на индикаторите в договорените проекти и подадените проектни предложения. УО е разработил отделни указания с инструкции за начина на определяне на целевата стойност и източниците на информация, на които трябва да се базира определянето и отчитането на индикатора.
		1422 Представители от маргинализирани групи, включително роми, които се ползват от модернизирана социална инфраструктура, лица	дял от целевата стойност на 1421	не	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация за схема BG161PO001/1.1-01/2007, компонент 2 Социална инфраструктура. Промяна на делът от целевата стойност на индикатор 1421 през 2019 г. при отчитане на очакваното изпълнение на заложените цели и съобразяване със стойностите на индикаторите в договорените проекти и подадените проектни предложения.

ПО	ИП	Индикатор за продукт	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
ПО2	4c	CO31 Енергийна ефективност: Брой домакинства, преминали в по-горен клас на енергопотребление, домакинства	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация за схема BG161PO001/1.2-01/2011. Стойността е повишена през 2019 г. като се отчита допълнително насочената сума от ПО1 към ПО2, както и стойността на планираните индикатори в сключените договори, които отразяват реалните инвестиционни нужди.
		CO32 Енергийна ефективност: Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради, kWh/година	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация за две схеми BG161PO001/1.1-09/2010 и BG161PO001/4.1-03/2010. Целевата стойност е повишена през 2019 г. като се отчита допълнително насочената сума от ПО1 към ПО2, както и стойността на планираните индикатори в сключените договори, които отразяват реалните инвестиционни нужди. През 2020 г. целевата стойност е намалена след като от ПО2 се преразпределя ресурс в подкрепа на националните усилия за справяне с коронавируса.
		CO34 Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове, тонове CO2 екв.	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	не	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация за три схеми BG161PO001/1.2-01/2011, BG161PO001/1.1-09/2010 и BG161PO001/4.1-03/2010. Целевата стойност е повишена през 2019 г. като се отчита допълнително насочената сума от ПО1 към ПО2, както и стойността на планираните индикатори в сключените договори, които отразяват реалните инвестиционни нужди.

ПО	ИП	Индикатор за продукт	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
ПО3	10a	CO35 Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование, лица	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап планиране е определена на база на три схеми от предходния програмен период - BG161PO001/1.1-01/2007, BG161PO001/1.1-02/2007 и BG161PO001/4.1-01/2007, които се отнасят за модернизиране на инфраструктурата в сферата на образованието. Целевата стойност на индикатора е повишавана през 2019г. като новата стойност е определена на база планираните стойности на индикаторите в сключените договори, които отразяват реалните инвестиционни нужди.
		3111 Представители на маргинализирани групи, включително роми, облагодетелствани от модернизирана образователна инфраструктура, лица	дял от целевата стойност на CO35	не	Целевата стойност на етап планиране е определена на база на информация от схема BG161PO001/1.1-01/2007, компонент 1 "Образователна инфраструктура"
		3112 Училища, получили ново спортно оборудване, брой	ad hock		Нов индикатор, не е предоставена методология за изчисление на целевата стойност
ПО4	9a	4111 Население, обхванато от подобрените услуги по спешна медицинска помощ, лица	ad hock	не	Целевата стойност е в размер на населението на страната през 2013г. без да се отчете трендът на намаляване на населението. Не е дискутирана възможността да се ползват демографски прогнози за населението.
		4112 Модернизирани обекти на спешна медицинска помощ, обекти	ad hock	не	Прогноза на МЗ
		4121 Закупени съвременни санитарни превозни средства (линейки), брой	ad hock	не	Прогноза на МЗ
		4122 Закупени съвременни транспортни медицински средства по въздух (медицински хеликоптери), брой	ad hock	не	Нов индикатор, целевата стойност е определена на база на анализ на възможността за изпълнение на нов проект
		CV12. Подкрепени обекти в системата на здравеопазването с подобрен капацитет за реакция при кризи	ad hock	не	

ПО	ИП	Индикатор за продукт	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
		CV7. Апарати за белодробна вентилация за подпомагане на лечението на COVID-19	ad hock	не	
		CV2. Стойност на закупеното медицинско оборудване (общи публични разходи)	ad hock	не	
ПО5	9a	CO35 Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование, лица	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	При определяне на целевата стойност са използвани данни от схема BG161PO001/1.1-11/2011 за деинституционализация на деца. Целевата стойност на индикатора се повишава значително през 2019 г., но е понижена през 2020г.
		5111 Брой подкрепени обекти на социалната инфраструктура в процеса на деинституционализация, обекти	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	При определяне на целевата стойност са използвани данни от схема BG161PO001/1.1-11/2011 за деинституционализация на деца. През 2019г. целевата стойност е увеличена като се отчита проектната готовност, както и прогнози за нивото на изпълнение на заложените цели, при съобразяване със стойностите на индикаторите в договорените проекти и подадените проектни предложения.
ПО6	6c	CO09 Устойчив туризъм: Ръст в очаквания брой посещения на подпомогнатите обекти на културното или природното наследство и туристически атракции, посещения/година	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	При определяне на целевата стойност са използвани данни от схеми BG161PO001/3.1-01/2008 и BG161PO001/3.1-03/2010 .
		6111 Разработени туристически продукти за обектите на културното наследство от национално и световно значение, брой	ad hock	не	

ПО	ИП	Индикатор за продукт	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
ПО7	7b	CO14 Шосеен транспорт: Обща дължина на реконструирани или модернизирани пътища, км	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	При определяне на целевата стойност са използвани данни от схема BG161PO001/2.1-02/2007 за рехабилитация и реконструкция на общинска пътна мрежа
ПО8		8111 Осигурени заплати за служители на пълен работен ден, брой	ad hock	не	На база на информация от годишните доклади за изпълнение на ОПРР 2007-2013
		8121 Обучени служители на бенефициентите, брой	ad hock	не	На база на информация от годишните доклади за изпълнение на ОПРР 2007-2013
		8131 Проведени информационни кампании и дейности за публичност, брой	ad hock	не	На база на информация от годишните доклади за изпълнение на ОПРР 2007-2013
ПО9		CV12. Подкрепени обекти в системата на здравеопазването с подобрен капацитет за реакция при кризи	ad hock	не	
		CV7. Апарати за белодробна вентилация за подпомагане на лечението на COVID-19	ad hock	не	
		CV8. Допълнителни легла, създадени за пациенти с Covid-19	ad hock	не	
		CV9. Новопостроени, новоремонтирани или лаборатории с повишен капацитет за тестване на COVID-19	ad hock	не	
		CV2. Стойност на закупеното медицинско оборудване (общи публични разходи)	ad hock	не	
		CV4. Стойност на ИТ оборудване и софтуер, финансирани в отговор на COVID-19	ad hock	не	

Източник: Годишни доклади за изпълнение, УО, Анализ на изпълнението на рамката за изпълнение на ПО на ОПРР 2014-2020

Таблица 28. Подход за определяне на целевите стойности на индикаторите за резултат

ПО	ИП	Индикатор за резултат	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
ПО1	10a	151 Дял на модернизираните образователни институции, %	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период, за определяне на броя на образователните институции, които може да се подкрепят. Делът е получен чрез деление на общия брой образователни институции.	10%	Целевата стойност на етап планиране са определени на база на три проекта от предходния програмен период - BG161PO001/1.1-01/2007, BG161PO001/1.1-02/2007 и BG161PO001/4.1-01/2007, които се отнасят за модернизиране на инфраструктурата в сферата на образованието.
	4c	111 Крайно енергийно потребление от домакинства, Хиляди тонове нефтен еквивалент (1000 т.н.е.)	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап планиране е определена на база на изпълнението по проект BG161PO001/1.2-01/2011 за подобряване на енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради
		112 Крайно енергийно потребление от публичната администрация, търговията и услугите, Хиляди тонове нефтен еквивалент (1000 т.н.е.)	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап планиране е определена на база на изпълнението по два проекта за подобряване на енергийната ефективност на сгради в системата на образованието - BG161PO001/1.1-09/2010 и BG161PO001/4.1-03/2010
	4e	121 Дял на пътувания с обществен градски транспорт, %	ad hock	не	Определянето на целевата стойност се базира на предпроектни проучвания по релевантни проекти за градски транспорт. На база на експертна оценка е зададено нарастване от 3% на целевата стойност.
		122 Количество на фини прахови частици в градовете (базова година 2012), mg/m3	ad hock	не	Целевата стойност е отчетната стойност за 2010 г., която е кризисна и игнорира се възходящия тренд на финитe прахови частици от градски транспорт, както и очакваното нарастване на икономическата активност, което също би оказало влияние върху динамиката на показателя.
	6e	131 Дял от населението, ползващо се от подобрена градска среда, %	дял на населението от 39-те обхванати общини в общото население на страната	не	

ПО	ИП	Индикатор за резултат	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
		132 Количество на фини прахови частици в градовете (базова година 2012), mg/m3	ad hock	не	Целевата стойност е отчетната стойност за 2010 г., която е кризисна и игнорира се възходящия тренд на ФПЧ, както и очакваното нарастване на икономическата активност, което също би оказало влияние върху динамиката на показателя.
		133 Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (базова година 2012), млрд. евро	пресметнат с помощта на мултипликатор на инвестициите базиран на експертна оценка	не	
	9a	141 Представители на маргинализирани групи, включително роми с подобрени жилищни условия (базова година 2014), брой	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап планиране е определена на база на изпълнението по схема BG161PO001/1.2-02/2011 за предоставяне на модерни жилища на уязвими групи лица.
		142 Дял на модернизираните обекти за социални услуги, %	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап планиране е определена на база на изпълнението по схема BG161PO001/1.1-01/2007 за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура.
		143 Дял на модернизираните културни/ спортни обекти, %	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап планиране е определена на база на изпълнението по схеми BG161PO001/1.1-01/2007, Компонент 3 "Културна инфраструктура" и BG161PO001/1.1-05/2008 за осигуряване на подходяща и ефективна държавна културна инфраструктура.
ПО2	4c	211 Крайно енергийно потребление от домакинства, Хиляди тонове нефтен еквивалент (1000 т.н.е.)	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация за схема BG161PO001/1.2-01/2011.
		212 Крайно енергийно потребление от публичната администрация, търговията и услугите, Хиляди тонове нефтен еквивалент (1000 т.н.е.)	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	Целевата стойност на етап прогнозиране е определена на база на информация за две схеми - BG161PO001/1.1-09/2010 и BG161PO001/4.1-03/2010

ПО	ИП	Индикатор за резултат	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
ПО3	10a	311 Дял на модернизираните образователни институции, %	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период, за определяне на броя на образователните институции, които може да се подкрепят. Делът е получен чрез деление на общия брой образователни институции.	10%	Целевата стойност на етап планиране са определени на база на три проекта от предходния програмен период - BG161PO001/1.1-01/2007, BG161PO001/1.1-02/2007 и BG161PO001/4.1-01/2007, които се отнасят за модернизиране на инфраструктурата в сферата на образованието.
ПО4	9a	411 Население с 30 минутен достъп до спешна медицинска помощ за 24 часово лечение и наблюдение, лица	населението на страната през 2013г. намалено с броя лица, които живеят в най-отдалечените райони	не	За определяне на целевата стойност са използвани данни за размера на населението на страната през 2013г. без да се отчете трендът на намаляване на населението. Не е дискутирана възможността да се ползват демографски прогнози за населението.
		412 Брой хоспитализации годишно, лица	Външно зададена цел за намаление на хоспитализациите в %, която се използва за извеждане на абсолютната стойност	не	
		413 Население с възможност за достъп до медицинска грижа в условия на криза (базова година 2018), лица	ad hock		Нов индикатор, не е предоставена методология за изчисление на целевата стойност
ПО5	9a	511 Дял на социалната инфраструктура за деинституционализация на социалните услуги за деца и възрастни, %	средни единични разходи при подобни операции, реално изпълнени през предходния период	10%	При определяне на целевата стойност са използвани данни от схема BG161PO001/1.1-11/2011 за деинституционализация на деца.
ПО6	6c	611 Вътрешно потребление на туризъм (базова година 2012), млн. евро	прогноза за туристически нощувки и очакван брой посещения на подпомогнатите обекти	10%	При определяне на целевата стойност са използвани данни от схеми BG161PO001/3.1-01/2008 и BG161PO001/3.1-03/2010 .
ПО7	7b	711 Пътникопоток, хиляди души	ad hock	не	Прогноза на АПИ
		712 Товаропоток, хиляди тона	ad hock	не	Прогноза на АПИ

ПО	ИП	Индикатор за резултат	Начин на определяне на целева стойност	Корекция, %	Коментар
ПО8		811 Средно време, необходимо за плащане на бенефициента от датата да подаване на искането за възстановяване, дни	ad hock, нормативни изисквания	не	
		812 Усреднено време за одобряване на проект (между подаването на проекта и подписването на договор (базова година 2011), дни	ad hock, нормативни изисквания	не	
		813 Ниво на удовлетвореност на бенефициентите на ОПРР 2014-2020 от техническа помощ и обучения (базова стойност 2014), %	ad hock, експертна оценка	не	Използвана е информация и от Средносрочната оценка на ОПРР 2007-2013
		814 Ниво на обществена осведоменост относно ОПРР 2014-2020 г., %	ad hock, експертна оценка	не	
ПО9		911. Увеличаване на капацитета в здравната система за лечение на засегнатите от COVID-19, чрез осигуряване на подкрепа на здравни обекти за реакция при кризи	ad hock	не	

Източник: Годишни доклади за изпълнение, УО, Анализ на изпълнението на рамката за изпълнение на ПО на ОПРР 2014-2020

Според т.3 от Приложение II „Метод за определяне на рамката за изпълнението“ от Регламент 1303/2013 етапните цели и крайните цели трябва да отговарят на няколко критерия. Те трябва да са:

- реалистични, постижими, меродавни, тъй като позволяват събиране на съществената информация относно напредъка по даден приоритет;
- съответстващи на естеството и характера на конкретните цели по даден приоритет;
- прозрачни, тъй като целите са обективно проверими, посочени са изходните данни и, когато е целесъобразно, са публично достъпни;
- проверими, без да налагат непропорционална административна тежест;
- последователни в различните програми, където е целесъобразно.

Таблица 29 съдържа оценка дали всички индикатори за продукт и резултат изпълняват тези изисквания на регламента. Като цяло системата от индикатори отговаря на изискванията. Най-често срещаните проблеми са свързани с оценката на реалистичността на целевите стойности, както и в известна степен с тяхната прозрачност и проверимост. Признакът „реалистичност“ е оценен като частично достигнат за някои индикатори, тъй като техните цели са били променяни често и/или съществено от стартирането на програмата до сега. Промените на целевите стойности са били обосновани и са се дължали на фактори, които не е могло да се предвидят на етап планиране. Взета е предвид и информация, публикувана в Тематична оценка 1 *“Оценка на приноса на подкрепата от ЕСИФ за постигането на специфичните цели по инвестиционните приоритети по всеки приоритет”* относно ефективността на интервенциите и постигнатото изпълнение на индикаторите. Слабостите по отношение на признак „прозрачност“ се дължат на липса на официална или на достъпна методология за определяне на целевите стойности, а по отношение на признак „проверимост“ – на трудности при отчитането на индикаторите, посочени при разговори с бенефициенти.

Таблица 29. Изпълнение на индикаторите за продукт и резултат на изискванията на Регламент 1303/2013

ПО	ИП	Индикатор	Реалистичност	Съответствие	Прозрачност	Проверимост	Последователност	Коментар
Индикатори за продукт								
ПО1	10a	CO35 Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование, лица	*	*	частично	частично	*	Разговори с бенефициенти и УО разкриват, че често се докладва колко лица ползват подпомогнатата инфраструктура, а не нейния капацитет.
		1511 Представители от маргинализираните групи, включително роми, ползващи модернизираната образователна инфраструктура,	*	*	частично	частично	*	Разговори с бенефициенти разкриват, че отчитането на този индикатор може да е предизвикателство (идентифициране на представители на малцинствени групи)
	4c	CO31 Енергийна ефективност: Брой домакинства, преминали в по-горен клас на енергопотребление, домакинства	*	*	*	*	*	
		CO32 Енергийна ефективност: Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради, kWh/година	частично	*	*	*	*	Честата промяна на целевите стойности на индикатора свидетелства за недобра оценка на постижимостта.
		CO34 Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове, тонове CO2 екв.	частично	*	*	*	*	Честата промяна на целевите стойности на индикатора свидетелства за недобра оценка на постижимостта.
	4e	CO34 Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове, тонове CO2 екв.	частично	*	*	*	*	Съществена промяна на целевата стойност през 2019 г.
		1211 Обща дължина на нови или подобрени линии на обществения транспорт, км	частично	*	*	*	*	Съществена промяна на целевата стойност през 2019 г.

ПО	ИП	Индикатор	Реалистичност	Съответствие	Прозрачност	Проверимост	Последователност	Коментар
	6e	CO22 Рехабилитация на земята: Обща площ на рехабилитираната земя, хектари	частично	*	*	*	*	Съществена промяна на целевата стойност през 2019 г.
		CO38 Градско развитие: Незастроени площи, създадени или рехабилитирани в градските райони, кв.м.	*	*	*	*	*	
		CO39 Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони, кв.м.	*	*	*	*	*	
	9a	CO39 Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони, кв.м.	*	*	*	*	*	
		CO40 Градско развитие: Рехабилитирани жилища в градските райони, жилища	*	*	*	*	*	
		1421 Население, ползващо подобрени социални услуги, лица	частично	*	*	*	*	Съществена промяна на целевата стойност през 2018 г. и 2019 г.
		1422 Представители от маргинализирани групи, включително роми, които се ползват от модернизирана социална инфраструктура, лица	частично	*	*	*	*	Съществена промяна на целевата стойност през 2018 г. и 2019 г.
ПО2	4c	CO31 Енергийна ефективност: Брой домакинства, преминали в по-горен клас на енергопотребление, домакинства	*	*	*	*	*	
		CO32 Енергийна ефективност: Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради, kWh/година	*	*	*	*	*	
		CO34 Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове, тонове CO2 екв.	*	*	*	*	*	

ПО	ИП	Индикатор	Реалистичност	Съответствие	Прозрачност	Проверимост	Последователност	Коментар
ПО3	10a	CO35 Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование, лица	*	*	частично	частично	*	Разговори с бенефициенти и УО разкриват, че често се докладва колко лица ползват подпомогнатата инфраструктура, а не нейния капацитет.
		3111 Представители на маргинализирани групи, включително роми, облагодетелствани от модернизирана образователна инфраструктура, лица	*	*	частично	частично	*	Разговори с бенефициенти разкриват, че отчитането на този индикатор може да е предизвикателство (идентифициране на представители на малцинствени групи)
		3112 Училища, получили ново спортно оборудване, брой	частично	*	частично	*	частично	Липсва официална методология за определяне на целевата стойност
ПО4	9a	4111 Население, обхванато от подобрените услуги по спешна медицинска помощ, лица	не	*	*	*	частично	Определената целева стойност е нереалистична и недостижима
		4112 Модернизирани обекти на спешна медицинска помощ, обекти	*	*	не	*	*	
		4121 Закупени съвременни санитарни превозни средства (линейки), брой	*	*	не	*	*	
		4122 Закупени съвременни транспортни медицински средства по въздух (медицински хеликоптери), брой	частично	*	частично	*	частично	Нов индикатор, целевата стойност е определена на база на анализ на възможността за изпълнение на нов проект
ПО5	9a	CO35 Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование, лица	*	*	частично	*	*	
		5111 Брой подкрепени обекти на социалната инфраструктура в процеса на деинституционализация, обекти	*	*	частично	*	*	

ПО	ИП	Индикатор	Реалистичност	Съответствие	Прозрачност	Проверимост	Последователност	Коментар
ПО6	6c	CO09 Устойчив туризъм: Ръст в очаквания брой посещения на подпомогнатите обекти на културното или природното наследство и туристически атракции, посещения/година	*	*	*	*	*	
		6111 Разработени туристически продукти за обектите на културното наследство от национално и световно значение, брой	не може да се определи	*	*	*	*	
ПО7	7b	CO14 Шосеен транспорт: Обща дължина на реконструирани или модернизирани пътища, км	*	*	*	*	*	
ПО8		8111 Осигурени заплати за служители на пълен работен ден, брой	*	*	*	*	*	
		8121 Обучени служители на бенефициентите, брой	*	*	*	*	*	
		8131 Проведени информационни кампании и дейности за публичност, брой	*	*	*	*	*	
ПО9		CV12. Подкрепени обекти в системата на здравеопазването с подобрен капацитет за реакция при кризи	*	*	*	*	*	
		CV7. Апарати за белодробна вентилация за подпомагане на лечението на COVID-19	*	*	*	*	*	
		CV8. Допълнителни легла, създадени за пациенти с Covid-19	*	*	*	*	*	
		CV9. Новопостроени, новоремонтирани или лаборатории с повишен капацитет за тестване на COVID-19	*	*	*	*	*	
		CV2. Стойност на закупеното медицинско оборудване (общи публични разходи)	*	*	*	*	*	

ПО	ИП	Индикатор	Реалистичност	Съответствие	Прозрачност	Проверимост	Последователност	Коментар
		CV4. Стойност на ИТ оборудване и софтуер, финансирани в отговор на COVID-19	*	*	*	*	*	
Индикатори за резултат								
ПО1	10a	151 Дял на модернизираните образователни институции, %	*	*	*	*	*	
	4c	111 Крайно енергийно потребление от домакинства, Хиляди тонове нефтен еквивалент (1000 т.н.е.)	*	*	*	*	*	
		112 Крайно енергийно потребление от публичната администрация, търговията и услугите, Хиляди тонове нефтен еквивалент (1000 т.н.е.)	*	*	*	*	*	
	4e	121 Дял на пътувания с обществен градски транспорт, %	*	*	не	не	частично	Целевата стойност е зададена на база на експертна оценка. Не е планирано регулярно и методологически кохерентно проучване за делът на пътуванията с обществен транспорт в общините, които изпълняват проекти за интегриран обществен транспорт. Сходния индикатор в предходната програма се отнася за нарастване на делът на населението, което използва градски транспорт.

ПО	ИП	Индикатор	Реалистичност	Съответствие	Прозрачност	Проверимост	Последователност	Коментар
		122 Количество на фини прахови частици в градовете (базова година 2012), mg/m3	частично	*	не	не	не	Не е даден аргумент защо при определяне на целевата стойност се използват отчетните данни за 2010 г. Методологията за определяне на делът (и съответно размерът на ФПЧ, възникнали в следствие на градския транспорт) не е публично достъпна. През предходния програмен период липсва сходен индикатор.
	6е	131 Дял от населението, ползващо се от подобрена градска среда, %	*	*	*	*	*	
		132 Количество на фини прахови частици в градовете (базова година 2012), mg/m3	частично	*	не	не	не	Не е даден аргумент защо при определяне на целевата стойност се използват отчетните данни за 2010 г. Методологията за определяне на емисиите на ФПЧ не е публично достъпна. През предходния програмен период липсва сходен индикатор.
		133 Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (базова година 2012), млрд. евро	*	*	частично	частично	*	Целевата стойност е практически изведена на база на експертна оценка.
	9а	141 Представители на маргинализирани групи, включително роми с подобрени жилищни условия (базова година 2014), брой	*	*	*	*	*	
		142 Дял на модернизираните обекти за социални услуги, %	*	*	*	*	*	
		143 Дял на модернизираните културни/ спортни обекти, %	*	*	*	*	*	
ПО2	4с	211 Крайно енергийно потребление от домакинства, Хиляди тонове нефтен еквивалент (1000 т.н.е.)	*	*	*	*	*	

ПО	ИП	Индикатор	Реалистичност	Съответствие	Прозрачност	Проверимост	Последователност	Коментар
		212 Крайно енергийно потребление от публичната администрация, търговията и услугите, Хиляди тонове нефтен еквивалент (1000 т.н.е.)	*	*	*	*	*	
ПО3	10a	311 Дял на модернизираните образователни институции, %	*	*	*	*	*	
ПО4	9a	411 Население с 30 минутен достъп до спешна медицинска помощ за 24 часово лечение и наблюдение, лица	частично	*	*	*	*	При определянето на целевата стойност не е отчетен факторът намаляване на населението.
		412 Брой хоспитализации годишно, лица	частично	*	не	*	частично	При определянето на целевата стойност не е отчетен факторът застаряване на населението, методологията и данните, които се използват (Кратък статистически справочник Здравеопазване на Национален център по обществено здраве и анализи, Методика за субсидиране на лечебните заведения през 2013 г. на Министерство на здравеопазването, проучване на хоспитализациите през Спешно отделение на МБАЛ-Хасково за периода 2011-2014г..) не са публично достъпни.
		413 Население с възможност за достъп до медицинска грижа в условия на криза (базова година 2018), лица						Нов индикатор, не е предоставена методология за изчисление на целевата стойност
ПО5	9a	511 Дял на социалната инфраструктура за деинституционализация на социалните услуги за деца и възрастни, %	*	*	частично	*	*	
ПО6	6c	611 Вътрешно потребление на туризъм (базова година 2012), млн. евро	частично	*	*	*	*	Целевата стойност се влияе от външни фактори

ПО	ИП	Индикатор	Реалистичност	Съответствие	Прозрачност	Проверимост	Последователност	Коментар
ПО7	7b	711 Пътникопоток, хиляди души	частично	*	частично	*	*	Методология на прогнозата на АПИ не е публично достъпна
		712 Товаропоток, хиляди тона	частично	*	частично	*	*	Методология на прогнозата на АПИ не е публично достъпна
ПО8		811 Средно време, необходимо за плащане на бенефициента от датата да подаване на искането за възстановяване, дни	*	*	*	*	*	
		812 Усреднено време за одобряване на проект (между подаването на проекта и подписването на договор (базова година 2011), дни	*	*	*	*	*	
		813 Ниво на удовлетвореност на бенефициентите на ОПРР 2014-2020 от техническа помощ и обучения (базова стойност 2014), %	*	*	*	*	*	
		814 Ниво на обществена осведоменост относно ОПРР 2014-2020 г., %	*	*	*	*	*	
ПО9		911. Увеличаване на капацитета в здравната система за лечение на засегнатите от COVID-19, чрез осигуряване на подкрепа на здравни обекти за реакция при кризи	*	*	*	*	*	

Нормативната база[18] за програмен период 2021-2027 задава някои концептуални промени по отношение на рамката на наблюдение на оперативните програми и на системата от индикатори, които се използват. Основните промени, които имат отношение към изпълнението, мониторинга и оценката на интервенциите, са:

- използване на опростена логика на интервенция и по-малък брой цели;
- фокус върху индикатори за резултат, които проследяват настъпилата промяна за преките бенефициенти (outcome indicators);
- разширяване на списъка с общи индикатори за изпълнение и нов списък с общи индикатори за резултат;
- актуализиране на рамката за изпълнение, която обхваща всички индикатори за изпълнение и резултат;

За да допринесе за измерването на общите резултати на фондовете (чл. 16 от Регламент (ЕС) 2021/1060) общата система от индикатори трябва да покрива голяма част от действията и отпуснатия бюджет към всяка програма. Чл. 17 на същия регламент посочва, че рамката за качество на изпълнението следва да включва критериите, които са прилагани при избора на индикатори; използваните данни, метод на изчисление и качество на данните; фактори, които могат да повлияят на постигането на междинните и целеви стойности и как тези рискове са отразени.

Приложение 1 на Регламент (ЕС) 2021/1058 съдържа описанието и методологията (вкл. метаданните) за изчисление на общите индикатори за краен продукт и за резултат. Както и в програмен период 2014-2020, индикаторът за краен продукт (изпълнение) означава показател за измерване на конкретните резултати от интервенцията, но индикаторът за резултат вече означава показател за измерване на последиците от получилите подкрепа интервенции от гледна точка по-специално на преките адресати, целевата група от населението или ползвателите на инфраструктурата (чл. 2 на Регламент (ЕС) 2021/1060).

Промените в рамката за качество на изпълнението се предполага да доведат до по-малко влияние на външни за интервенциите фактори върху постигнатите стойности, както и да улеснят определянето на междинни и крайни целеви стойности.

ОВ4. Подходящо и правилно ли са определени единичните стойности по отношение на заложените продукти в Програмата?

Подходът за определяне на единичните стойности на продуктите е подходящ за планиране на инфраструктурни проекти. Единичните стойности на етап планиране

[18] https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2021/06/30-06-2021-cohesion-policy-regulation-2021-2027-published

са определени правилно, като са използвани последно налични отчетни данни или очаквани резултати от проекти в изпълнение по ОПРР 2007 - 2013.

Единичните стойности на заложените продукти в програмата се изчисляват на база на изпълнени сходни проекти пред предходния програмен период. Като се взимат само стойностите на релевантните показатели за дадена интервенция (например отчетените стойности само за проекти, насочени към образователна инфраструктура, а не за проекти за социална и културна инфраструктура, както и всички проекти, които имат интервенции към образователна структура) те се съпоставят с изплатеното финансиране по тази интервенция, за да се достигне до единица разход за даден показател. Този очакван разход се съпоставя с финансирането за дадения тип интервенция през новия програмен период и се прилага редукция с оглед отчитане влиянието на външни фактори, както и за повишаване консервативността на оценката за единичните стойности.

Повече подробности относно прилаганата методология за изчисляването на единичните и целевите стойности на индикаторите за продукт може да се намерят в Таблица 27, както и в текста на ОВ3. Като цяло единичните стойности на етап планиране са определени на база на отчетни данни по проекти, които са се изпълнявали по 17 схеми за подкрепа по ОПРР 2007-2013. Ако към момента на извършване на планирането отчетни данни не са били налични, са използвани очаквани резултати от изпълнение на проектите според последния одобрен годишен доклад за изпълнение. Схемите, както и по кои индикатори за продукт по ОПРР 2014-2020 са се използвали при изчисленията на единичните стойности са систематизирани в Таблица 30.

Подходът за определяне на единичните стойности на продуктите е подходящ за планиране на инфраструктурни проекти. Единичните стойности на етап планиране са определени правилно, като са използвани последно налични отчетни данни или очаквани резултати от проекти в изпълнение по ОПРР 2007 - 2013.

Таблица 30. Схеми за подкрепа по ОПРР 2007-2013, които са използвани при определяне на единичните стойности на заложените продукти

Номер схема ОПРР 2007-2013	Наименование схема	Индикатор за продукт ОПРР 2014-2020
BG161PO001/1.1-01/2007	Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	По ПО1: CO35, 1511, По ПО1, ИП9а: 1421, 1422 (данни само от компонент 2 “Социална инфраструктура“) По ПО3: CO35, 3111
BG161PO001/1.1-02/2007	Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна държавна образователна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	По ПО1: CO35 По ПО3: CO35,
BG161PO001/1.1-09/2010	Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура в градските агломерации	По ПО1, ИП 4с: CO32, CO34 По ПО2: CO32, CO34
BG161PO001/1.1-11/2011	Подкрепа за деинституционализация на социални институции предлагащи услуги за деца в риск	По ПО5: CO35, 5111
BG161PO001/1.2-01/2011	Подкрепа за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради	По ПО1, ИП 4с: CO31, CO34 По ПО2: CO31, CO34
BG161PO001/1.2-02/2011	Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение	По ПО1: CO40
BG161PO001/1.4-02/2008	Подкрепа за подобряване на градската среда	По ПО1: CO38

Номер схема ОПРР 2007-2013	Наименование схема	Индикатор за продукт ОПРР 2014-2020
BG161PO001/1.4-05/2009	Подкрепа за интегрирано и устойчиво развитие чрез подобряване на градската среда	По ПО1: CO38
BG161PO001/1.4-08/2010	Съвместна европейска инициатива за устойчиви инвестиции в градските райони JESSICA	По ПО1, ИП6е и ИП9а: CO39
BG161PO001/1.5-01/2010	Подкрепа за интегриран градски транспорт в Община Бургас	По ПО1, ИП 4е: CO34, 1211
BG161PO001/1.5-02/2011	Подкрепа за интегриран градски транспорт в Столична община	По ПО1, ИП 4е: CO34, 1211
BG161PO001/1.5-03/2011	Подкрепа за интегриран градски транспорт в 5-те големи града	По ПО1, ИП 4е: CO34, 1211
BG161PO001/2.1-02/2007	Подкрепа за устойчиво и интегрирано местно развитие чрез рехабилитация и реконструкция на общинска пътна мрежа	По ПО7: CO14
BG161PO001/3.1-01/2008	Подкрепа за паметници на културата с национално и световно значение допринасящи за устойчивото развитие на туризма	По ПО6: CO09
BG161PO001/3.1-03/2010	Подкрепа за развитието на природни, културни и исторически атракции	По ПО6: CO09
BG161PO001/4.1-01/2007	Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, допринасяща за устойчиво местно развитие	По ПО1: CO35, По ПО3: CO35,
BG161PO001/4.1-03/2010	Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура на 178 малки общини	По ПО1, ИП 4с: CO32, CO34 По ПО2: CO32, CO34

Източник: УО

ОВ5. Съществуват ли добри практики, които могат да бъдат използвани за актуализиране на целевите стойности на индикаторите в Програмата, включени в рамката на изпълнението?

На база на доклади от ЕК може да се заключи, че добрите практики при определяне на целевите стойности на индикаторите по оперативните програми, както и при последваща актуализация на стойностите, включват широки дискусии с партньори относно нужните промени и качествено извършване на мониторинг на изпълнението на одобрените проекти и на програмата като цяло.

Според Ръководството за мониторинг и оценка на ЕК[19] целите, които са зададени за индикаторите за резултат за 2023 г., може да бъдат дефинирани както количествено, така и качествено. При прогнозирането на целевата стойност трябва да се отчете, че тя ще обхваща всички потенциални бенефициенти и ще отразява както влиянието на програмата, така и външни фактори. Приносът на програмата за изменението на целевата стойност на индикатора за резултат може да се определи чрез използването на различни модели. В Приложение 2 към Ръководството са дадени примери за оценка на изпълнението, при които оценката на въздействието се осъществява чрез контрафактауални методи, ex-post анализ на разходи и ползи, използването на модели и композитни индекси или определяне на фактори, които са оказвали въздържащо или подкрепящо въздействие чрез проучвания сред заинтересованите страни.

По отношение на целеполагането на индикаторите за продукт, Ръководството посочва, че то може да стане на база на пресметнати единични разходи от предишни проекти, включително нормативни изисквания, ако такива са приложими. Ако интервенцията е от нов тип, то УО може да предложи най-добрата си оценка, която може да се нуждае от преразглеждане на по-късен етап.

Ръководството освен това разглежда подробно целите и очакваните резултати от извършването на предварителни, текущи и последващи оценки, както и от годишен мониторинг на изпълнението. Въпреки че въпросът за актуализацията на целевите стойности на индикаторите не е изрично коментиран от наратива на Ръководството, следва да се заключи, че текущият и периодичен мониторинг на изпълнение на програмите може да се използва за ранно идентифициране на необходимост за актуализация на целевите стойности.

[19] Guidance document on monitoring and evaluation − European Regional Development Fund and Cohesion Fund, Concepts and recommendations, March 2014 (Revision 2018)

През 2016 г. ЕК публикува доклад[20] относно прилагането на рамките за изпълнение на Европейските структурни и инвестиционни фондове. В рамките на изследването е направено проучване относно избора на индикатори, които са включени в рамките на изпълнението. Като цяло се оказва, че разработването на рамката за изпълнение, включително избора на индикатори, се основава до голяма степен на миналия опит (до голяма степен се отнася до работата по индикаторите, извършена през предходния програмен период, а не непременно изрично до миналия опит с рамки за изпълнение). Други често срещани подходи за определяне на етапните и целевите стойности са отчитане на броя на годините и наличните финансови ресурси, вътрешни дискусии, както и насоки, зададени от стратегически документи. В случаите, когато изборът на индикатори обхваща много заинтересовани лица, то тогава той включва и по-широки дискусии с партньори и фокус групи, в които междинни органи и регионални участници са поканени да направят предложения относно индикаторите и целевите стойности за рамката на изпълнението.

В заключение може да се каже, че добрите практики при определяне на целевите стойности на индикаторите по оперативните програми, както и при последваща актуализация на стойностите, включват широки дискусии с партньори относно нужните промени и качествено извършване на мониторинг на изпълнението на одобрените проекти и на програмата като цяло.

ОВ6. Подходящи ли са използваните подход и методика на УО на ОПРР за индикаторите, в сравнение с тези, използвани в други оперативни програми/програми за развитие, които финансират инфраструктурни проекти чрез ЕСИФ? Какъв е подходът за определяне на целеви стойности на индикаторите в сходни програми, съфинансирани от ЕФРР в други европейски страни, с оглед даване на препоръки за следващия програмен период?

На база на анализа при ОВ3 и ОВ4, както и на насоките, посочени в Ръководството за мониторинг и оценка на ЕК, може да се заключи, че подход и методика на УО на ОПРР за определяне на индикаторите са като цяло подходящи. Не бяха идентифицирани специфични подходи за определяне на индикаторите, включени в оперативните програми на други европейски страни или за определяне на целевите им стойности.

Ръководството за мониторинг и оценка на ЕК посочва на какви условия трябва да отговарят индикаторите за резултат и за продукт. Индикаторите за резултат трябва да описват промяната, която се цели с интервенцията. Те трябва да отговарят на няколко условия:

[20] The implementation of the performance frameworks in 2014-2020 ESI Funds, Final Report – August 2016, Directorate-General for Regional and Urban Policy

- да са тясно свързани с подкрепените интервенции. Индикаторите трябва да уловят същността на резултата и да отчитат кои негови характеристики могат да представят и кои не;
- трябва да има съгласие, че движението на индикатора в определена посока е благоприятен или неблагоприятен резултат (индикаторите трябва да са нормативни);
- те трябва да са устойчиви (надеждни и статистически валидирани);
- да има своевременно събиране на данни за индикаторите, което да позволява тяхното преразглеждане, когато е необходимо и обосновано.

Сходни изисквания към индикаторите се съдържа и в Насоките на ЕК относно рамката на изпълнение[21]. Както бе посочено при анализа на ОВ5 целевата стойност на индикаторите за резултат трябва да обхваща всички потенциални бенефициенти и да отразява както влиянието на програмата, така и външни фактори.

По отношение на индикаторите за продукт Ръководството посочва, че те трябва да покриват всички инвестиционни приоритети, включени в дадена програма, трябва да бъдат изведени от логиката на интервенция и да съответстват на подкрепените действия. Целевите стойности следва да бъдат определени на база на пресметнати единични разходи от предишни проекти.

На база на анализа при ОВ3 и ОВ4, както и на насоките, посочени в Ръководството за мониторинг и оценка на ЕК, може да се заключи, че подход и методика на УО на ОПРР 2014-2020 за индикаторите са като цяло подходящи.

Оценителят разгледа множество оперативни програми на страни-членки, които финансират инфраструктурни проекти, както и оценъчни доклади на такива програми. В следствие на кабинетното проучване може да се заключи, че темите за използвания подход за определяне на индикаторите, включени в оперативните програми, както и за определяне на целевите стойности на индикаторите, не се дискутират експлицитно. Релевантна информация беше посочена в рамките на отговора на ОВ5 и е базирана на анализ на рамките на изпълнение на програми, финансиране от европейските структурни и инвестиционни фондове. Според проучването, 56% от УО посочват, че са имали особени затруднения при определяне на методология и критерии за избор на индикатори за рамката на изпълнението, а в над 30% от случаите целевите стойности са били определени на база на предишен опит.

[21] Guidance for Member States on Performance framework, review and reserve, EGESIF_18-0021-01 19/06/2018 Version 2.0

Оценка на изпълнението на Регионалната оперативна програма на Румъния разкрива, че в някои случаи връзката между дефинираните индикатори и тяхната връзка с целите на интервенциите трябва да бъде по-ясно изразена.

В Чехия е създаден инструмент за координирано развитие на система от индикатори, който съдържа ясна дефиниция, мерна единица и кодиране, които са съгласувани от техническа и методологична гледна точка за всеки индикатор. Препоръчва се създаването на система от индикатори, която да представя ясна връзка между различните нива на изпълнение (оперативни програми – приоритети – дейности – проекти). Този подход е приложим в известна степен и за България, тъй като, например, проекти, насочени към намаляване на количествата ФПЧ, се подкрепят както по ОПРР 2014-2020, така и по Оперативна програма „Околна среда“.

Оценителят разгледа и годишните доклади за изпълнение на оперативни програми в страната, които подкрепят инфраструктурни проекти (Оперативна програма „Околна среда“, Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“). Актуализацията в целевите стойности на индикаторите по тези програми се обосновават най-често с анализ на проектите в изпълнение и проектните предложения или с преразпределение на финансовите средства.

ОВ7. Правилни ли са допусканията, на които се основава информацията, използвана от УО при определяне на етапните и крайните цели на индикаторите, съгласно чл. 5, т.6 на Регламент за изпълнение (ЕС) № 215/2014 на ЕК?

Определянето на целевите стойности (етапни и крайни) на индикаторите на етап планиране е базирано основно на подхода на определяне на средни единични стойности на база на изпълнени сходни проекти през предходния програмен период 2007 – 2013 и/или на експертни оценки, което съответства на изискванията на Регламента. Последващите изменения на целевите стойности, които са посочени, могат да се обобщят в няколко групи: различно приоритизиране на областите на интервенции от страна на бенефициентите спрямо заложеното в програмата, неотчитане на всички фактори при определяне на обхвата и дизайна на интервенциите в социалната сфера и забавяне на фактическото функциониране на финансовите посредници. С изключение на забавянето при стартирането на работата на финансовите посредници, останалите изменения в програмата частично се дължат на „механично“ прилагане на подхода на средни единични стойности, без да се отчитат качествени фактори, които биха оказали влияние върху привлекателността на проекти в дадена област и постигането на индикаторните цели.

Според пар.5 от Приложение II към Регламент (ЕС) № 1303/2013 държава-членка може да предложи етапните цели и целите да бъдат преразгледани при значителни промени в икономическите, екологичните и свързаните с пазара на труда условия в

дадена държава-членка или регион, и в допълнение към измененията, произтичащи от промените в отпуснатите за даден приоритет средства. Според чл. 5, т.6 на Регламента за изпълнение (ЕС) № 215/2014, ако информацията, която УО съхранява по отношение на етапните и общите цели на индикаторите, се основава на погрешни допускания, водещи до подценяване или надценяване на общите или етапните цели, това може да се счита за основание за преразглеждане на целите по смисъла на пар. 5 от приложение II към Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Информацията, която УО трябва да съхранява по отношение на етапните и общите цели, според чл.4, пар.2 от Регламент за изпълнение (ЕС) № 215/2014, включва:

- данни или доказателства, използвани за оценяване на стойността на етапните и общите цели, и метода за изчисляване — например данни за единичните разходи, сравнителни показатели, стандартна или предишна степен на изпълнение, експертни съвети и заключения от предварителната оценка;
- информация относно дела на представляваните от операциите финансови средства, на който съответстват показателите за крайните продукти и ключовите етапи на изпълнението, определени в рамката на изпълнението, както и описание на начина, по който е бил изчислен този дял;
- информация относно начина на прилагане на методологията и механизмите за осигуряване на съгласуваност при функционирането на рамката на изпълнението, определена в споразумението за партньорство в съответствие с член 15, параграф 1, буква б), точка iv) от Регламент (ЕС) № 1303/2013;
- разяснение относно избора на показатели за резултатите или ключовите етапи на изпълнението за случаите, когато те са били включени в рамката на изпълнението.

Следователно, промени в общите или етапните цели е допустимо, ако те са пресметнати на база на погрешни допускания или ако е настъпила съществена промяна в икономическите, екологичните и свързаните с пазара на труда условия.

Както бе изложено при отговорите на ОВ3 и ОВ4, определянето на целевите стойности (етапни и крайни) на индикаторите е базирано основно на подхода на определяне на средни единични стойности на база на изпълнени сходни проекти през предходния програмен период 2007 – 2013. Възложителят предостави на оценителя файлове, в които е може да се проследи пресмятането на средните единични стойности и на крайните целеви стойности на индикаторите. Оценителят прегледа и информацията, налична в годишните доклади за изпълнение на програмата относно промените в програмата и в целевите стойности на индикаторите, в обосновките на предложенията за изменения на оперативната програма, които УО е изготвил, както и в анализа на рамката на изпълнение, извършен през 2018 г.

Допусканията, които са използвани на етап планиране за определяне на целевите стойности на индикаторите са в съответствие с изискванията на Регламент 215/2014 – използват се данни за единичните разходи по сходни проекти от предходния период и/или експертни оценки. Основните причини за последващите изменения на целевите стойности, които са посочени, може да се обобщят в няколко групи:

- **Приоритизиране** на областите на интервенции от страна на бенефициентите, което не съответства на първоначалното разпределение на ресурси. По-специално става дума за силния интерес към интервенции в образователна инфраструктура по ПО1 за сметка на проекти за енергийна ефективност.
- Забавяне на фактическото функциониране на **финансовите посредници**, които следва да предоставят финансови инструменти за финансиране на обекти на културната и на спортната инфраструктура.
- Ограничен брой услуги за подкрепа в областта на **социалните услуги** – финансират се само 4 вида услуги (центрове за временно настаняване, кризисни центрове, приюти и центрове за работа с деца на улицата), които имат висок социално значим ефект, но са с **ограничен принос** към индикатора за продукт, поради ограничения им капацитет и специфика на предлаганите услуги. В същото време на местно ниво има **обществените нагласи** против реализация на проекти за социални жилища, което забавя и застрашава изпълнението на тези проекти.

С изключение на забавянето при стартирането на работата на финансовите посредници, останалите изменения в програмата частично се дължат на „механично“ прилагане на подхода на средни единични стойности, без да се отчитат качествени фактори, които биха оказали влияние върху привлекателността на проекти в дадена област и постигането на индикаторните цели. По данни от Тематична оценка 6 „Оценка на изпълнението на дейностите за устойчиво градско развитие, съгласно чл.7 от Регламента за ЕФРР 1301/2013“ и от разговори с представители на общини, изпълняващи проекти по ОПРР 2014-2020, съществува известно разминаване между приоритетни специфични за дадена община нужда и програмирането на мерките по ОПРР 2014-2020, като по този начин приоритетни за общините проекти не могат да се реализират чрез програмата.

По данни от годишните доклади за изпълнение и от предоставените от Възложителя обосновки за изменения в ОПРР 2014-2020 може да се заключи, че новите целеви стойности по индикаторите се определят на база на проектната готовност на бенефициентите (общините) в различни области, съобразяване със стойностите на индикаторите в договорени проекти и в подадените проектни предложения т.е. подходът на средни единични стойности вече не се прилага. Тъй като става дума за

промяна по време на изпълнение на програмата, този подход е обоснован, тъй като целеполагането става на база на последни актуални данни.

През 2020 г. и 2021 г. оперативната програма претърпява промени, които са част от реакцията на държавата във връзка с извънредната ситуация в страната, породена от вируса COVID-19, включително въвеждане на нова приоритетна ос и на нови индикатори за продукт и за резултат. Тези промени може да се обосноват като породени от съществени изменения в социално-икономическото състояние на страната и в този смисъл те съответстват на изискванията на регламента.

ОВ8. На базата на изготвения анализ, необходими ли са промени в ОПРР 2014-2020 и какви? В случай, че са необходими да се формулират препоръки и предложения за последваща промяна в ОПРР 2014-2020, в т.ч. преразпределяне на финансов ресурс, коригиране на стойности на индикатори, промяна в допустимите дейности, бенефициенти и т.н.

Промени в системата от индикатори на ОПРР 2014-2020 или преразпределяне на финансов ресурс не е необходимо да се прави. Препоръчва се актуализиране на целевите стойности на индикаторите за продукт, които са свързани с проекти, осъществявани чрез използването на финансови инструменти, както и на индикатор CO22 по ПО1. По отношение на индикаторите за резултат, целевите стойности на една част от тях (по ПО4, ПО5 и ПО7) е препоръчително да се ревизират като се отчетат демографските тенденции в страната, последните прогнози на АПИ за натовареността на пътната мрежа, както и динамиката при изпълнението на проектите за деинституционализация на социалните услуги. За втора група индикатори за резултат промяната на целевите стойности следва да се базира на модели за очакваната динамика на показателите, като се отчете, че новите целеви стойности няма да съответстват на логиката на интервенция, поради значителното влияние от външни фактори върху изменението на индикаторите.

На база на анализа, извършен при отговора на останалите оценителни въпроси, както и периода на извършване на оценката, може да се заключи, че промени в системата от индикатори на ОПРР 2014-2020 или преразпределяне на финансов ресурс не е необходимо да се прави.

Към момента на извършване на оценката съществен риск от слабо изпълнение или недостигане на целевите стойности съществува само по отношение на индикаторите, които са свързани с изпълнение на проекти, осъществявани с финансови инструменти, поради забавяне при започването на работа на финансовите посредници и предпазливостта от страна на общините да се възползват от този метод на

финансиране на интервенциите[22]. Задаването на нови целеви стойности на индикаторите за продукт CO39 по ПО1 ИП6е и ИП9а трябва да се извърши след внимателно обследване на изпълнението на съответните проекти, както и след съгласуване с Фонд мениджъра на финансови инструменти. Внимателно трябва да се следят проектите по ПО6, които също се изпълняват с финансови инструменти, въпреки че към момента там не е отчетен съществен риск за неизпълнение на целевите стойности. Индикатор за продукт CO22 по ПО1 също най-вероятно няма да може да достигне целевата си стойност, която е необходимо да се понижи за да съответства на характера на интервенциите и по-малките площи, които те обхващат.

По отношение на индикаторите за резултат се препоръчва актуализация на целевите стойности на индикаторите по ПО4 и ПО5, като се съобразят последните демографски тенденции в страната, както и динамиката при изпълнението на проектите за деинституционализация на социалните услуги. По сходен начин следва да се актуализират и стойностите на индикаторите за резултат по ПО7 след отчитане на последни отчетни и прогнозни данни от АПИ.

За друга група индикатори за резултат, подходяща актуализация на целевите стойности би трябвало да се базира на модели за очакваната динамика на показателите. Става дума за индикаторите, които изпитват сериозно влияние от фактори, които са външни за интервенциите по ОПРР 2014-2020 и при които към 2018 г. е отчетено изменение, което не съответства на желаното и предвидено от програмата – става дума за индикаторите, свързани с енергийното потребление на домакинства и обществен сектор (индикатори 111, 112, 211, 212), количество на ФПЧ в градовете (индикатори 122 и 132) и вътрешно потребление на туризъм (индикатор 611). При извършването на актуализация на тези индикатори трябва да се отчете, че новите целеви стойности няма да съответстват на логиката на интервенция (например, целта ще е по-висока от базовата стойност, въпреки че интервенциите ще са насочени към намаляване на съответната променлива).

ОВ9. Чрез определените целеви стойности на индикаторите постигнати ли са целите на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж?

ОПРР 2014-2020 чрез определените целеви стойности на индикаторите има директен принос за постигане на една от целите на Стратегията: „Намаляване на емисиите на въглероден двуокис с поне 20 % в сравнение с нивата от 1990 г. или, при наличието на подходящи условия, с 30 %, увеличаване на дела на

[22] За подробен анализ на ефективността на ОПРР и изпълнението на индикаторите, виж Тематична оценка 1 “Оценка на приноса на подкрепата от ЕСИФ за постигането на специфичните цели по инвестиционните приоритети по всеки приоритет”.

възобновяемата енергия в нашето крайно енергийно потребление на 20 % и постигане на увеличение с 20 % на енергийната ефективност“.

Програмата допринася косвено и в дългосрочен план може да се очаква принос за четири от целите на Стратегия „Европа 2020“: „Увеличаване на процента на заетостта на населението на възраст 20-64 години от сегашните 69% на поне 75%.“, целта насочена към енергийна ефективност, „Намаляване на дела на преждевременно напусналите училище на 10% от сегашните 15% и нарастване на дела на населението на възраст 30-34 години със завършено висше образование от 31% на поне 40%.“ и целта за намаляване на броя на гражданите, които живеят под националните прагове на бедност.

Стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж (Стратегия „Европа 2020“) включва пет водещи цели, като с оглед постигането на общоевропейските цели по Стратегия „Европа 2020“ България е предвидила национални цели:

- Увеличаване на процента на заетостта на населението на възраст 20—64 години от сегашните 69 % на поне 75 % (национална цел на България – 76%);
- Постигане на поставената цел за инвестиции от 3 % от БВП в научноизследователска и развойна дейност (НРД), по-специално чрез подобряване на условията за инвестиции в НРД от страна на частния сектор и разработване на нов индикатор за следене на иновациите (национална цел на България – 1,5%);
- Намаляване на емисиите на въглероден двуокис с поне 20 % в сравнение с нивата от 1990 г. или, при наличието на подходящи условия, с 30 % (национална цел - недопускане увеличаване нивата на парникови газове извън обхвата на Европейската схема за търговия с емисии с повече от 20% спрямо 2005 г.), увеличаване на дела на възобновяемата енергия в нашето крайно енергийно потребление на 20 % (национална цел – 16%) и постигане на увеличение с 20 % на енергийната ефективност (национална цел – 25%);
- Намаляване на дела на преждевременно напусналите училище на 10 % от сегашните 15 % (национална цел – 11%) и нарастване на дела на населението на възраст 30—34 години със завършено висше образование от 31 % на поне 40 % (национална цел – 36%);
- Намаляване на броя на европейските граждани, които живеят под националните прагове на бедността с 25 %, с което над 20 млн. души ще бъдат извадени от ситуацията на бедност (национална цел – намаление с 260 хил. души).

ОПРР 2014-2020 е един от инструментите, които допринасят за изпълнение на националните цели, които имат директен принос към целите на Стратегията. Предвид

спецификата на ОПРР 2014-2020 чрез планираните приоритети, цели и заложените целеви стойности на индикаторите, Програмата има принос към изпълнението на четири от целите на Стратегия „Европа 2020“, който може да бъде разделен в две основни категории:

- **Директен принос** - чрез интервенциите по Програмата и съответно постигането на конкретни индикатори/ефекти – към една от целите на Стратегията;
- **Косвен принос** - чрез инвестиции в инфраструктура на местно ниво и подобряване/създаване на условия, които във времето ще допринесат за целите на Стратегията – към четири от целите на Стратегията.

Единствената цел, към която ОПРР 2014-2020 няма нито директен, нито косвен принос, е целта за инвестиции от 3 % от БВП в НРД.

Директен принос

Програмата допринася директно за цел на Стратегията „Намаляване на емисиите на въглероден двуокис с поне 20 % в сравнение с нивата от 1990 г. или, при наличието на подходящи условия, с 30 %, увеличаване на дела на възобновяемата енергия в нашето крайно енергийно потребление на 20 % и постигане на увеличение с 20 % на енергийната ефективност“ чрез две от приоритетните си оси:

- ПО1. Устойчиво и интегрирано градско развитие;
- ПО2. Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони.

В Таблица 31 е представена информация за директния принос на целевите стойности на индикаторите по ОПРР 2014-2020 за постигане целите на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

В рамките на ПО 1 се финансират 39 общини на големи и средно големи градове от 1-во до 3-то йерархично ниво, докато по ПО 2 финансиране могат да получат общините бенефициенти на 28 града-опорни центрове от 4-то ниво на националната полицентрична система.

По двете приоритетни оси се финансират следните мерки, в рамките на инвестиционен приоритет (ИП) 4с „Предоставяне на подкрепа за енергийната ефективност, за интелигентното енергийно управление и за използването на възобновяема енергия в публичната инфраструктура, включително в обществените сгради, и в жилищния сектор“:

- Мерки за повишаване на енергийната ефективност на публични сгради;
- Мерки за повишаване на енергийната ефективност в жилищния сектор;
- Мерки за повишаване на енергийната ефективност за постигане на най-малко клас на енергопотребление „С“ в жилищния сектор и в обществените сгради -

административни сгради на държавната и общинската администрация и в общински публични сгради на образователната, културната и социалната инфраструктура.

Индикаторите за резултат се отчитат от НСИ за цялата страна. Крайното енергийно потребление се отчита като разход за горива/енергия, при чието изгаряне/използване се получават други енергийни продукти. Крайното енергийно потребление, съгласно метаданните на индикаторите, се изчислява чрез специализирани статистически изследвания за енергийните продукти от производители, големи вносители и износители и потребители, както и изчерпателни наблюдения върху енергийните продукти. Следва да се отбележи, че целевите стойности на индикаторите към 2018 г. не са постигнати, което показва, че положителният принос на ОПРР 2014-2020 към намаляване на крайното енергийно потребление в страната е малък, което се дължи на два основни причини: негативно влияние на други фактори и все още слабото изпълнение на програмата към края на 2018 г.

Таблица 31. Директен принос на целевите стойности на индикаторите по ОПРР за 2023 г. към целите на Стратегията „Европа 2020“

Цел на Стратегията Европа 2020	Индикатори за резултат					Индикатори за изпълнение			
	№	Индикатор	Мерна единица	Базова стойност	Целева стойност	№	Индикатор	Мерна единица	Целева стойност
Намаляване на емисиите на въглероден двуокис с поне 20% в сравнение с 1990 г. или ... с 30 %, увеличаване на дела на възобновяемата енергия в крайното енергийно потребление на 20% и постигане на увеличение с 20 % на енергийната ефективност	**Приоритетна ос 1**								
	111	Крайно енергийно потребление от домакинства	Хиляди тонове нефтен еквивалент	2 257	**2 248**	CO 31	Брой домакинства, преминали в по-горен клас на енергопотребление	домакинства	**1 979**
	112	Крайно енергийно потребление от публичната администрация, търговията и услугите		964	**957**	CO 32	Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради	kWh/година	**17 636 242**
						CO 34	Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове	тонове CO2 екв.	**12 623**
	Приоритетна ос 2								
	211	Крайно енергийно потребление от домакинства	Хиляди тонове нефтен еквивалент	2 257	**2 254,36**	CO 31	Брой домакинства, преминали в по-горен клас на енергопотребление	домакинства	**7 135**
	212	Крайно енергийно потребление от публичната администрация, търговията и услугите		964	**959,1**	CO 32	Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради	kWh/година	**64 285 438**
						CO 34	Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове	тонове CO2 екв.	**40 536**

Потенциален/косвен принос

Цел „Увеличаване на процента на заетостта на населението на възраст 20—64 години от сегашните 69 % на поне 75 %“

Очаква се инвестициите в зони за икономическо развитие по ПО 1 да подобрят инвестиционната активност в градовете и да увеличат заетостта. Предвид ограничения брой подкрепени проекти не може да се очаква значим ефект, но потенциално в дългосрочен план би следвало тези проекти да имат благоприятен ефект за местните общности и съответно за увеличаване на заетостта.

В допълнение, въпреки че в Програмата не са предвидени инвестиции, които директно да допринасят за изпълнението на тази цел чрез конкретни индикатори, изграждането и обновяването на значителен брой социална, образователна и културна инфраструктура ще подобри условията за живот в градовете и ще ги направи по-привлекателни за живеене. Подобряването на качеството на живот в градовете е предпоставка за увеличение на местния потенциал и ще доведе до икономически растеж, което е предпоставка и за увеличаване на заетостта.

Индикатори по ОПРР 2014-2020, относими към тази цел на Стратегията:

Индикатор	Базова стойност	Целева стойност
131 Дял от населението, ползващо се от подобрена градска среда, %	40,09	**55,03**
CO22 Рехабилитация на земята: Обща площ на рехабилитираната земя, хектари		**23,00**
CO38 Градско развитие: Незастроени площи, създадени или рехабилитирани в градските райони, кв.м.		**4 045 455**
CO39 Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони, кв.м.		**21 819,00** –ИП 6e; **94 910,00** – ИП 9a

Цел „Постигане на увеличение с 20 % на енергийната ефективност“

ОПРР 2014-2020 има косвен принос към целта на Стратегия „Европа 2020“ за енергийна ефективност, който може да се очаква от изпълнението на мерки извън ИП 4c:

- ✓ по ИП 10a (образователна инфраструктура) в рамките на Приоритетни оси 1 и 3;
- ✓ по ИП 9a (социални жилища, социална и културна инфраструктура) в рамките на Приоритетни оси 1 и 5;
- ✓ по ИП 6e чрез изграждането на енергоспестяващо улично осветление като част от проектите за градска среда по Приоритетна ос 1.

Въпреки че този принос не се мери и отчита, много от проектите основно по ИП 9а и 10а по Приоритетни оси 1, 3 и 5 включват дейности за подобряване на енергийната ефективност на рехабилитираната инфраструктура и съответно имат косвен принос към подобряване на енергийната ефективност в публична инфраструктура. Косвен принос, макар и доста по-ограничен, може да се очаква и от изграждането на енергоспестяващо улично осветление като част от проектите за градска среда.

Индикатори по ОПРР 2014-2020, относими към тази цел на Стратегията:

Индикатор	Базова стойност	Целева стойност
151 Дял на модернизираните образователни институции, %	8,53	**14,01**
142 Дял на модернизираните обекти за социални услуги, %	4,42	**9,66**
143 Дял на модернизираните културни/ спортни обекти, %	2,04	**6,33**
311 Дял на модернизираните образователни институции, %	8,53	**16,09**
511 Дял на социалната инфраструктура за деинституционализация на социалните услуги за деца и възрастни, %	10,61	**24,16**
CO39 Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони, кв.м.		**21 819,00** –ИП 6е; **94 910,00** – ИП 9а
CO40 Градско развитие: Рехабилитирани жилища в градските райони, жилища		**632**
5111 Брой подкрепени обекти на социалната инфраструктура в процеса на деинституционализация, обекти		**214**

Цел „Намаляване на дела на преждевременно напусналите училище на 10 % от сегашните 15 % и нарастване на дела на населението на възраст 30—34 години със завършено висше образование от 31 % на поне 40 %“

Потенциален принос на ОПРР 2014-2020 може да се очаква и по отношение на целта за намаляване на дела на преждевременно напусналите училище и нарастване на дела на населението на възраст 30—34 години със завършено висше образование, чрез мерките за подобряване на образователната инфраструктура в рамките на ИП 10а по Приоритетни оси 1 и 3. Този ефект не може да бъде измерен директно, но създаването на по-привлекателна образователна среда и инвестициите в професионални, спортни и културни училища следва да допринесе за намаляване на дела на преждевременно напусналите училище. Инвестициите в инфраструктура и оборудване във висши учебни заведения по ОПРР 2014-2020 също е в подкрепа на тази цел.

Индикатори по ОПРР 2014-2020, относими към тази цел на Стратегията:

Индикатор	Базова стойност	Целева стойност
151 Дял на модернизираните образователни институции, %	8,53	**14,01**
311 Дял на модернизираните образователни институции, %	8,53	**16,09**
CO35 Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование, лица		**118 794 (ПО 1)**
5111 Брой подкрепени обекти на социалната инфраструктура в процеса на деинституционализация, обекти		**10 607**
CO35 Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование, лица		**132 986 (ПО 3)**
3111 Представители на маргинализирани групи, включително роми, облагодетелствани от модернизирана образователна инфраструктура, лица		**8 640**
3112 Училища, получили ново спортно оборудване, брой		**80**

Цел „Намаляване на броя на европейските граждани, които живеят под националните прагове на бедността с 25 %, с което над 20 млн. души ще бъдат извадени от ситуацията на бедност“

Косвен принос на ОПРР 2014-2020 се очаква и по отношение на целта за намаляване на броя на гражданите, които живеят под националните прагове на бедност, чрез инвестициите по Приоритетна ос 1 в социални жилища, както и подкрепата за деинституционализация на грижата за възрастни хора, хора с увреждания и деца, чрез строителство, ремонт, реконструкция, преустройство, обновяване на сграден фонд за осигуряване на подходяща инфраструктура за социални услуги в общността по Приоритетна ос 5: „Регионална социална инфраструктура“.

Индикатори по ОПРР 2014-2020, относими към тази цел на Стратегията:

Индикатор	Базова стойност	Целева стойност
141 Представители на маргинализирани групи, включително роми с подобрени жилищни условия (базова година 2014), брой	905	**2 833**
142 Дял на модернизираните обекти за социални услуги, %	4,42	**9,66**
511 Дял на социалната инфраструктура за деинституционализация на социалните услуги за деца и възрастни, %	10,61	**24,16**

Индикатор	Базова стойност	Целева стойност
CO40 Градско развитие: Рехабилитирани жилища в градските райони, жилища		**632**
1421 Население, ползващо подобрени социални услуги, лица		**13843**
1422 Представители от маргинализирани групи, включително роми, които се ползват от модернизирана социална инфраструктура, лица		**2 523**
5111 Брой подкрепени обекти на социалната инфраструктура в процеса на деинституционализация, обекти		**214**
CO35 Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование, лица		**132 986 (ПО 3)**

Повечето от инвестициите по ОПРР 2014-2020 биха имали основно косвен и разпределен във времето ефект върху икономическия растеж, тъй като те са насочени основно към подобряване на инфраструктура със социално предназначение. Предвид това, в средносрочен и дългосрочен план приносът на ОПРР 2014-2020 към целите на Стратегията ще е изразено положителен, чрез инвестициите в необходима инфраструктура за градовете и регионите, които в бъдеще ще допринасят за устойчив растеж.

Заключения и препоръки

Тематична оценка 2 има за цел да анализира промените в социално-икономическата среда спрямо периода на планиране на интервенциите по ОПРР 2014-2020, за да може да определи дали програмата продължава да е актуална и уместна (уместност на програмата) и дали промените са породени от интервенциите по програмата (въздействие на програмата). В същото време оценката трябва да анализира уместността на индикаторите за продукт и резултат и методологията за тяхното изчисление от гледна точка на съответствието им към заложените специфични цели и от гледна точка на постигане на заложените целеви стойности.

Оценката на **въздействието на програмата** сочи, че, спрямо периодът на планиране, съществените различия между областите в страната по отношение на икономическа активност и пазар на труда се запазват, като в редица случаи тези различия нарастват във времето. Динамиката на показателите за социално развитие, свързани с образованието, здравеопазването и бедността, също показват задълбочаващи се разлики между районите. Пресметнат е синтетичен индикатор, който обобщава наличните данни за демографско и икономическо развитие, пазар на труда и социално развитие. Индикаторът не показва ограничаване на дисбалансите между различните области във времето, но показва, че съществуват области, при които развитието е изпреварващо. Особено значимо е развитието в Югозападния и Южния централен райони и особено след 2014-2015 г., докато динамиката на индикатора за Северозападния район е низходяща след 2013 г. и не успява да се възстанови до края на периода.

По данни от макроикономическия симулационен модел СИБИЛА реализацията на инвестиционните намерения по ОПРР от 2014 г. до средата на 2022 г. са довели до непосредствени ефекти върху частните инвестиции, които нарастват с 1,5% спрямо сценария без средства от ЕСИФ, а увеличението на БВП е 0,8%. Най-значителен макроикономически ефект се наблюдава при изпълнението на проектите по първата приоритетна ос на програмата.

По мнение на бенефициенти на програмата, интервенциите по ОПРР 2014-2020 са все още **уместни** и като цяло отговарят на приоритетите на местно ниво, независимо от социално-икономическото развитие в страната. В същото време беше посочено, че финансирането по програмата не обхваща всички нужди на общините, особено на по-малките общини, за които ОПРР се явява основен начин за подобряване на инфраструктурата. Като проблем беше посочено прекаленото фокусиране върху енергийната ефективност.

Уместността на системата от индикатори на ОПРР 2014-2020, както и методологията за тяхното изчисление бе оценена на база на документи и данни, предоставени от

Възложителя. Съответствието на системата от индикатори на заложените специфични цели по инвестиционни приоритети не е еднозначно. В повечето случаи индикаторите за продукт съответстват на подкрепените дейности и дават добро описание на непосредствените продукти. Изключение има при индикаторите за продукт по ИП 4е, които не дават достатъчно пълно описание на непосредствените продукти от подкрепените дейности, както и за някои от индикаторите за продукт по ИП 9а, ПО4 и ИП 10а, при които правилното измерване на индикатора може да е предизвикателство. По отношение на индикаторите за резултат по повечето инвестиционни приоритети, те съответстват на специфични цели, но техните стойности се влияят силно от външни за интервенциите въздействия.

Като цяло, прилаганата методология за определяне на целевите стойности на етап планиране е логически обоснована и устойчива. Използването на подхода на средни единични разходи позволява целеполагането да се базира на цялата налична към дадения момент количествена информация, но не отчита качествени фактори като приоритизиране на области на въздействие от потенциалните бенефициенти, различна икономическа конюнктура в двата програмни периода или използването на нови инструменти за финансиране.

По отношение на индикаторите, при които подходът на средните единични разходи не е използван, слабост представлява използването на данни от година с ниска икономическа активност за определяне на целевата стойност, както и игнорирането на демографските процеси в страната.

Като цяло, системата от индикатори отговаря на изискванията на т.3 от Приложение II на Регламент 1303/2013. Най-често срещаните проблеми са свързани с оценката на реалистичността на целевите стойности, както и в известна степен с тяхната прозрачност и проверимост. Признакът „реалистичност“ е оценен като частично достигнат за някои индикатори, тъй като техните цели са били променяни често и/или съществено от стартирането на програмата до сега. Промените на целевите стойности са били обосновани и са се дължали на фактори, които не е могло да се предвидят на етап планиране

Последващите изменения на целевите стойности, които са посочени, могат да се обобщят в няколко групи: различно приоритизиране на областите на интервенции от страна на бенефициентите спрямо заложеното в програмата, неотчитане на всички фактори при определяне на обхвата и дизайна на интервенциите в социалната сфера и забавяне на фактическото функциониране на финансовите посредници. С изключение на забавянето при стартирането на работата на финансовите посредници, останалите изменения в програмата частично се дължат на „механично“ прилагане на подхода на средни единични стойности на етап планиране, без да се отчитат качествени фактори, които биха оказали влияние върху привлекателността на проекти в дадена област и постигането на индикаторните цели.

ОПРР 2014-2020 чрез определените целеви стойности на индикаторите има директен принос за постигане на една от целите на Стратегията: „Намаляване на емисиите на въглероден двуокис с поне 20 % в сравнение с нивата от 1990 г. или, при наличието на подходящи условия, с 30 %, увеличаване на дела на възобновяемата енергия в нашето крайно енергийно потребление на 20 % и постигане на увеличение с 20 % на енергийната ефективност“.

Програмата допринася косвено и в дългосрочен план може да се очаква принос за четири от целите на Стратегия „Европа 2020“: „Увеличаване на процента на заетостта на населението на възраст 20-64 години от сегашните 69% на поне 75%.“, целта насочена към енергийна ефективност, „Намаляване на дела на преждевременно напусналите училище на 10% от сегашните 15% и нарастване на дела на населението на възраст 30-34 години със завършено висше образование от 31% на поне 40%.“ и целта за намаляване на броя на гражданите, които живеят под националните прагове на бедност.

Промени в системата от индикатори на ОПРР 2014-2020 или преразпределяне на финансов ресурс не е необходимо на този етап. Препоръчва се актуализиране на целевите стойности на индикаторите за продукт, които са свързани с проекти, осъществявани чрез използването на финансови инструменти, както и на индикатор CO22 по ПО1. По отношение на индикаторите за резултат, целевите стойности на една част от тях (по ПО4, ПО5 и ПО7) е препоръчително да се ревизират, като се отчетат демографските тенденции в страната, последните прогнози на АПИ за натовареността на пътната мрежа, както и динамиката при изпълнението на проектите за деинституционализция на социалните услуги. За втора група индикатори за резултат промяната на целевите стойности следва да се базира на модели за очакваната динамика на показателите, като се отчете, че новите целеви стойности няма да съответстват на логиката на интервенция, поради значителното влияние от външни фактори върху изменението на индикаторите.

Препоръките по отношение на системата от индикатори на ОПРР 2014-2020 са обобщени в таблицата по-долу.

Таблица 32. Препоръки и предложени подходи за отразяването им

№	Извод	Препоръка	Подход за отразяване
1.	Индикаторите за продукт по ИП 10а съответстват на предвидените дейности, но трябва да се има предвид, че измерването на индикатора за участие на маргинализирани групи	Препоръчва се в началото на програмен период 2021-2027 г. да бъдат проведени консултации и информационни събития със заинтересовани страни (МОН, общини, представители на	УО да изготви специфични насоки за отчитане на индикатора за участие на маргинализирани групи от страна на бенефициентите, които

№	Извод	Препоръка	Подход за отразяване
	може да е предизвикателство.	други бенефициенти) за съгласуване на подходи и източници на данни за отчитане на индикатора.	са базирани на рамката на наблюдение, използвана през програмен период 2021-2027.
2.	Използването на подхода на средни единични разходи не отчита качествени фактори като приоритизиране на области на въздействие от потенциалните бенефициенти, различна икономическа конюнктура в двата програмни периода или използването на нови инструменти за финансиране.	Експлицитно отчитане на тези фактори при планиране на целевите стойности на индикаторите за програмен период 2021-2027.	Възможен подход за оптимизиране на планирането на целевите стойности е чрез използването на диференциран коефициент за корекция, който да отразява наличната качествена информация (мнения на заинтересовани страни, очаквано социално-икономическо развитие и др.). Това е особено релевантно за индикаторите в социалната сфера, както и при отчитане на предпочитанията на потенциалните бенефициенти.
3.	Използване на данни от година с ниска икономическа активност за определяне на целевата стойност, както и игнорирането на демографските процеси в страната.	Внимателен подход за определяне на целевите стойности на индикатори, които се влияят от външни фактори, с цел избягване на ефекта от „пикови“ стойности.	Използване на средни отчетни стойности за даден период (3- или 5-годишен). Отчитане на тренда и скоростта на изменение на индикаторите. Използване на вътрешни модели за прогнозиране от съответните институции.
4.	Слабости по отношение на релевантността и	Да се създаде формална методология за индикаторите за продукт.	Методологията следва да съдържа както дефиниция на индикатора, така и

№	Извод	Препоръка	Подход за отразяване
	отчитането на индикаторите за продукт		обяснение какви данни се събират, от кого, как се събират, как се пресмята индикатора. Наличието на формална общодостъпна методология ще зададе ясна връзка между това, което се отчита, наименованието на индикатора, мерната единица (и съответно стойността, която се отчита), наличието на достоверни и навременни данни за пресмятане на индикатора, както и ще създаде унифициран подход при отчитането на някои показатели (например определянето на представители на маргинализирани групи, включително роми). Методологията следва да съответства на нормативната рамка за програмен период 2021-2027.
5.	Значително влияние на външни фактори върху изпълнението на индикаторите	Отчитане на влиянието на външните фактори при избирането на индикатори и особено при задаването на целеви стойности.	Влиянието на външните фактори може да се намали при използването на подходящи методи за прогнозиране на целевите стойности, както и при прецизиране на индикаторите, така че те да се отнасят само до обхвата/обекта на интервенция (например район).(Забележка: Прилагането на рамката

№	Извод	Препоръка	Подход за отразяване
			за изпълнение, както е описана в нормативната база за програмен период 2021-2027, следва на ограничи въздействието на външните фактори.).

Приложение 1

Приложена електронна таблица с пресмятания и данни по статистически индикатори.

Приложение 2

Статистическите показатели, които са разгледани, са:

- БВП по текущи цени (налични данни за области и за райони);
- БВП по текущи цени на човек от населението (налични данни за области и за райони);
- Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (налични данни за области и за райони);
- Коефициент на заетост, 15 - 64 навършени години (налични данни за области и за райони);
- Коефициент на безработица (налични данни за области и за райони);
- Групов нетен коефициент на записване на децата в детските градини (налични данни за области и за райони);
- Ранно напуснали образование и обучени (налични данни за райони);
- Болнични легла на човек от населението (налични данни за райони);
- Здравен персонал на човек от населението (налични данни за райони);
- Население в риск от бедност (налични данни за райони).

За всеки индикатор и за всяка година стойностите на индикатора за всяка област или район са трансформирани по формулата по-долу:

$$\bar{x}_{i,t} = \frac{x_{i,t} - min\{x_t\}}{max\{x_t\} - min\{x_t\}} 100$$

където $\bar{x}_{i,t}$ е нормализираната стойност на индикатора x за област/район i през годината t;

$x_{i,t}$ е стойността на индикатора x за област/район i през годината t преди трансформацията;

$min\{x_t\}$ е най-малката стойност на индикатора x през годината t;

$max\{x_t\}$ е най-голямата стойност на индикатора x през годината t.

Трансформираните по този начин индикатори винаги заемат стойност между 0 и 100, независимо от мерната единица или размерността на изходните данни (брой, хиляди, милиони, %). Това позволява прякото сравнение между различните индикатори, включително и във времето.

За всяка област i през годината t е пресметнат общ синтетичен индикатор по следната формула, като са използвани нормализираните стойности на статистическите показатели:

$$I_{i,t} = (\text{работна заплата})_{i,t} + (\text{коефициент на заетост})_{i,t} - (\text{коефициент на безработица})_{i,t} + (\text{БВП текущи цени})_{i,t} + (\text{БВП текущи цени на глава})_{i,t} + (\text{коеф. на записване в детски градини})_{i,t}$$

Така пресметнатият индикатор заема стойности между -100 и 500, означаващи съответно слабо и добро социално-икономическо развитие.

За всеки район i през годината t е пресметнат общ синтетичен индикатор по следната формула, като са използвани нормализираните стойности на статистическите показатели:

$$I_{i,t} = (\text{работна заплата})_{i,t} + (\text{коефициент на заетост})_{i,t} - (\text{коефициент на безработица})_{i,t} + (\text{БВП текущи цени})_{i,t} + (\text{БВП текущи цени на глава})_{i,t} + (\text{коеф. на записване в детски градини})_{i,t} - (\text{ранно напуснали образование})_{i,t} + (\text{болнични легла})_{i,t} + (\text{здравен персонал})_{i,t} - (\text{риск от бедност})_{i,t}$$

Така пресметнатият индикатор заема стойности между -300 и 700, означаващи съответно слабо и добро социално-икономическо развитие.

За синтетичния индикатор за райони е пресметнат и вариант без двата статистически показателя, разглеждащи здравната система, поради високата поляризация при тези показатели.

Колкото по-висока е стойността на синтетичния индикатор, толкова по-добро е обобщеното социално-икономическо развитие на съответната област през годината t. Стойностите за коефициента за безработица, ранно напусналите образование и на населението в риск от бедност се взимат с отрицателен знак, тъй като по-високи стойности на тези статистически показатели се свързват с влошаване на социално-икономическите характеристики.

Литература

- Анализ на изпълнението на рамката за изпълнение на приоритетните оси на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 (ОПРР), април 2018
- Годишен доклад за изпълнението на ОПРР 2014-2020, 2015г.
- Годишен доклад за изпълнението на ОПРР 2014-2020, 2016г.
- Годишен доклад за изпълнението на ОПРР 2014-2020, 2017г.
- Годишен доклад за изпълнението на ОПРР 2014-2020, 2018г.
- Годишен доклад за изпълнението на ОПРР 2014-2020, 2019г.
- Годишен доклад за изпълнението на ОПРР 2014-2020, 2020г.
- Годишен доклад за изпълнението на ОПРР 2014-2020, 2021 г.
- Обосновки на предложение на Управляващия орган на Оперативна програма „Региони в растеж” 2014-2020 за изменение на оперативната програма
- Постановление № 290 от 27 септември 2022 г. за приемане на Методика за изменение на цената на договор за обществена поръчка в резултат на инфлация, обн. ДВ бр. 78 от 30.09.2022 г.
- Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд
- Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика
- Регламент за изпълнение (ЕС) № 215/2014 на Комисията от 7 март 2014 година за определяне на разпоредби за изпълнение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство по отношение на методологиите за подкрепата във връзка с изменението на климата, определянето на етапни и общи цели в рамката на изпълнението и

номенклатурата на категориите интервенции за европейските структурни и инвестиционни фондове, OJ L 69, 8.3.2014, p. 65–84

- Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета, OJ L 347, 20.12.2013, p. 320–469
- Фондовете на ЕС в България: Оценка на макроикономическите ефекти от изпълнението на програмите, съфинансирани със средства от ЕС, Министерство на финансите, септември 2022
- Performance, monitoring and evaluation of the European Regional Development Fund, the Cohesion Fund and the Just Transition Fund in 2021-2027, SWD(2021) 198 final, Commission Staff Working Document, 2021
- Guidance document on monitoring and evaluation − European Regional Development Fund and Cohesion Fund, Concepts and recommendations, March 2014 (Revision 2018)
- Guidance for Member States on Performance framework, review and reserve, EGESIF_18-0021-01 19/06/2018 Version 2.0
- Justification of the proposed activities under OP "REGIONS IN GROWTH" for financing from the Structural Funds of The European Union, in support of overcoming the consequences of the crises, caused by the COVID-19 pandemic and building capacity of the health system to respond to emergency epidemic situations (REACT-EU)
- NON-PAPER: List of programme specific indicators related to the cohesion policy direct response to the COVID-19 pandemic, EGESIF_20-0007-01, 03/02/2021
- The implementation of the performance frameworks in 2014-2020 ESI Funds, Final Report, Directorate-General for Regional and Urban Policy, August 2016